OKTOBER
10

Gens Nostra

Maandblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging | Jaargang 71 | 2016

Huwelijksproblemen rond 1900

De advertentie van Eppe Jager

Oawer de paol
De Duitse wortels van de familie Hoolt

De familie Kremer, honderd jaar wevers in Meppel 1770-1870 (deel 2)

INHOUD

Gens Nostra

oktober 2016 - nummer 10

379 Van de redactie
380 Jenny Hoolt: Oawer de paol, de Duitse wortels van de familie Hoolt
387 Aanvullingen en verbeteringen
388 Petronella J.C. Elema: Huwelijksproblemen rond 1900, de advertentie van Eppe Jager
392 Mieke Naber: De familie Kremer, honderd jaar wevers in Meppel 1770-1870 (deel 2)
401 Portret van Jacoba Catharina van Weel en Wilhelmus Adrianus Nicolaas van der Pol
402 Hans Nagtegaal en Henk Morien: De kwartieren van mr. Maerten Francosz van Bleyswijck
405 Ben Wijdeveld: De familienaam als 'grote misleider'
408 Tijdschriften
421 Van de tafel van het hoofdbestuur
423 Colofon

Wenceslas Hollar (1607-1677): Eight beggars. Universiteit van Toronto

Bij de voorplaat:
Schilderij van Heinrich Bürkel: Bettleranfall an italienischer Poststation.

I. Johann Heinrich Bürkel, geboren Pirmasens/Pfalz 22 januari 1781 luthers, overleden Pirmasens/Pfalz juli 1833, Bäcker und Kronenwirt in Pirmasens/Pfalz, zoon van Georg Adam Bürkel (1756-1811) en Maria Salome Faul (1761-1855), trouwt Pirmasens/Pfalz 25 augustus 1801 Maria Elisabetha Detreux (1776-1838).
Uit dit huwelijk o.a.

II. Johann Heinrich Bürkel, geboren Pirmasens/Pfalz 29 mei 1802, overleden München/Oberbayern 10 juni 1869, genre-, dier- en landschapsschilder, trouwt München/Oberbayern (St. Peter) 3 november 1834, Johanna Antonie von Hofstetten (1813-1894).
Hij ging in de handel maar besteedde al zijn vrije tijd aan tekenen. Zijn vaders had een herberg en dat voorzag hem van een grote variatie aan onderwerpen. Hij was pas elf jaar oud toen hij in conflict kwam met de politie omdat hij een karikatuur had getekend van Napoleon. Toen hij twintig was leerde hij de techniek van het schilderen met olieverf en hij begon zich te specialiseren in volks- en militaire taferelen en winterlandschappen. Van 1823-1832 was hij in Rome en toen hij terugkwam werd hij een populaire kunstenaar, die beroemd was om zijn humoristische voorstellingen. Hij was erelid van de academies van München, Dresden en Wenen.
Uit dit huwelijk:
1. Heinrich Bürkel, geboren München/Oberbayern 1836, jurist, overleden 1876.
2. Ludwig Georg Bürkel, 1841-1903, volgt III.
3. Johanna Bürkel, geboren München/Oberbayern, overleden 1925.
4. Karl Bürkel, geboren München/Oberbayern 1850, gesneuveld Frankrijk in 1871.

III. Ludwig Georg Ritter von Bürkel, geboren München/Oberbayern 8 mei 1841, Dr., Ministerialdirektor im kgl. bayer. Innenministerium, overleden München/Oberbayern 9 juli 1903, trouwt München/Oberbayern 16 maart 1872 Theodoline (Maria) Wilhelmina Rosipal (1840-1905)
Uit dit huwelijk:
1. Carl von Bürkel, geboren Nürnberg/Mittelfranken 31 maart 1873 Dr. 1873-1969, medisch doctor, overleden 1 september 1969.
2. Johanna von Bürkel, geboren Nürnberg/Mittelfranken 17 april 1874, trouwt Eduard Theodor v. Bomhardt (1868-1900), overleden Hausham bei Miesbach/Oberbayern 6juli 1964.
3. Luigi von Bürkel, geboren München/Oberbayern 5 juli 1877, kunsthistoricus, overleden Benediktbeuern/Oberbayern 11 juni 1946 trouwt Ilka Halm-Nicolai (1902-1965)
4. Heinrich von Bürkel, geboren München/Oberbayern 13 juni 1880, 'Kunstästhetiker', gesneuveld Roemenië 1916.

Bronnen:
Sippenbuch Pirmasens, Geliebtes Pirmasens Band 6, www.geneanet.org en Wikipedia

Van de redactie

We beginnen deze uitgave met een artikel van Jenny Hoolt die de wortels van haar familie zocht. Deze blijken vijf kilometer over de grens, ter hoogte van Oldenzaal, te liggen. Daar werd in 1777 de betovergrootvader van de auteur geboren. Dan ontvouwt zich een familiegeschiedenis, eerst in het graafschap Bentheim en later in Twente, met veel details over het boerenleven en hun tradities.
Een advertentie naar aanleiding van een mislukt huwelijk van Eppe Jager, rond 1900 geplaatst in een Groningse krant, was aanleiding voor Petronella Elema om op onderzoek uit te gaan.
Dan volgt deel twee van de Kremerfamilie, honderd jaar wevers in Meppel. Mieke Naber gaat hier nader in op de geschiedenis van de kinderen van de gebroeders Berent en Evert, die uit Almelo naar Meppel trokken, zoals we in deel één hebben gelezen.
Dan een portret van Jacoba Catharina van Weel en Wilhelmus Adrianus Nicolaas van der Pol.
Hans Nagtegaal presenteert weer een uitgewerkte kwartierstaat, deze keer van de Delftse magistraat mr. Maerten Francosz van Bleyswijck.
Ben Wijdeveld laat, ten slotte, zien hoe de zoektocht naar zijn voorouders leidde tot een ware puzzel.
De tijdschriftenrubriek bevat deze keer uitsluitend buitenlandse tijdschriften.

De redactie wenst de lezers veel plezier met de uitgave die voor u ligt.

Frits van Oostvoorn

Egbert Lievensz van der Poel (1621-1664): Het springen van de kruittoren in Delft op 12 oktober 1654. National Gallery, Londen

JENNY HOOLT

Oawer de paol

De Duitse wortels van de familie Hoolt

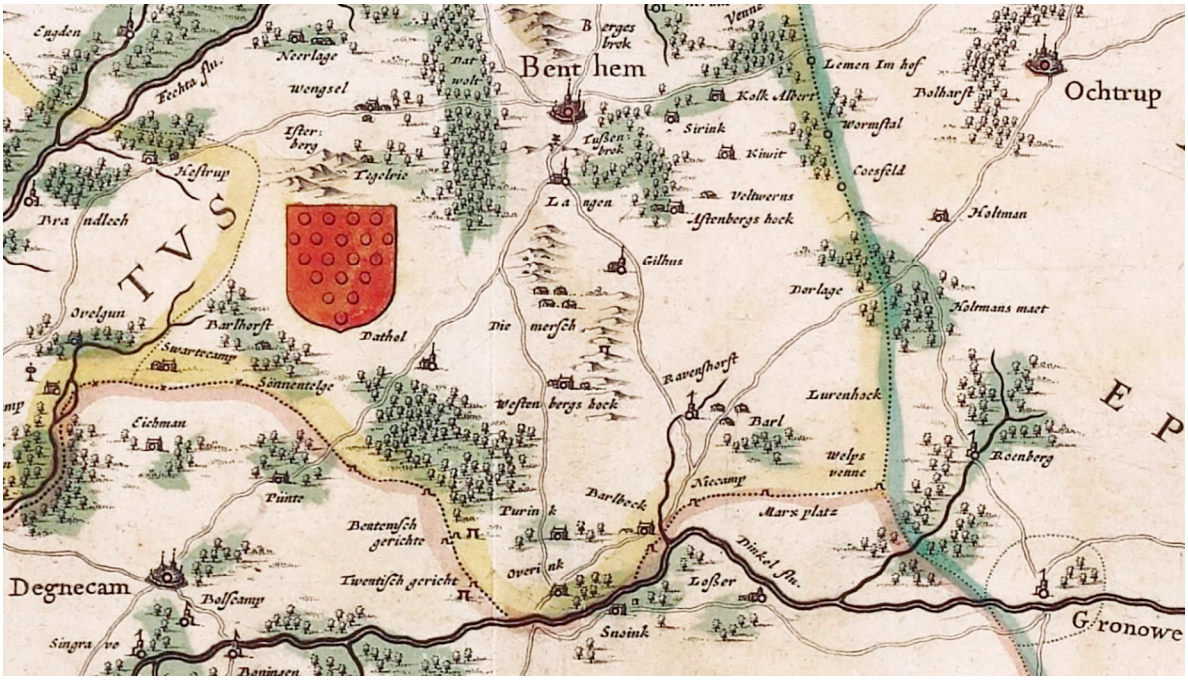

1. Deel van de kaart van Blaeu van het graafschap Bentheim met onder het rode wapenschild het 'holt' van Westenberg met daarin de open plek, waar mijn vroegste voorouders woonden

Mijn vader zei in mijn jeugd dat 'iedereen in Nederland die Hoolt heet familie van ons is'. Neven of achterneven van hem. Dat intrigeerde mij. Hoe kon dat? Zouden de Hoolts uit het buitenland komen? Dat wist de familie niet. Rond 1965 ben ik dit samen met mijn vader gaan uitzoeken. De overgrootvader van mijn vader, Lambert Hoolt, bleek in 1777 geboren te zijn in Gildehaus. Een dorp zo'n vijf kilometer over de grens, ter hoogte van Oldenzaal, in het graafschap Bentheim. Hij kwam dus van 'oawer de paol', zoals men in Twente zegt. Merkwaardig genoeg fietsten wij wel eens naar Bentheim vanuit Hengelo waar wij woonden. Dan kwamen we door Gildehaus. De predikant van de 'Reformierte Kirche' in Gildehaus liet ons de oude kerkboeken zien met daarin de doop-, trouw- en overlijdensgegevens van onze voorouders. Dat ging terug tot 1664, toen men begon met het bijhouden ervan. Ook gaf hij ons een overzicht van de voorouders van Lambert Hoolt. Daar hebben we het toen bij gelaten.

Ongeveer 40 jaar later ben ik me opnieuw vragen gaan stellen over deze voorouders. Daarvoor heb ik genealogische bronnen en literatuur uit Nederland en uit Duitsland geraadpleegd. Zo is er nu ook meer informatie over die voorvader die naar Nederland verhuisde. Rond 1800 verhuisde Lambert Hoolt van Gildehaus naar Hengelo (Ov.). Hij was gedoopt in Gildehaus op 8 juni 1777. Hij was de jongste van zeven kinderen van Gerd Hoolt (gedoopt Gildehaus 17 maart 1730, overleden 'auf den Mersch', Gildehaus 20 maart 1794) en Janna Tannen (gedoopt Gildehaus 1 mei 1726 en overleden 'auf den Mersch', Gildehaus 20 juni 1798). Waarschijnlijk is Lambert na het overlijden van zijn moeder verhuisd, om bij een zus van hem te gaan wonen.[1] Zij, Gertrud (gedoopt Gildehaus 22 januari 1770, overleden Hengelo 6 oktober 1861), was op 13 oktober 1797 in Hengelo getrouwd met Jan Rottink (gedoopt Zenderen 10 oktober 1764, overleden Hengelo 26 maart 1836).
Waarom is Lambert uit Gildehaus weggegaan? En hoe is het hem vergaan in Hengelo? Om deze vragen te beantwoorden eerst iets over de familie in Gildehaus.

Heuerleute

De vader, Gerd Hoolt, en de oudste broer van Lambert waren Heuermann. Een Heuermann huurde een woning en wat land van een boer.[2] Hij betaalde daarvoor in geld en vooral door te helpen op de boerderij van die boer. Als de boer hem of zijn vrouw nodig had (of één van de oudere kinderen) dan floot de boer en zij kwamen. Wat zij voor zichzelf aan het doen waren, moest blijven liggen. De Heuermann hielp de boer en zijn knechten bij alle werkzaamheden op het land en zijn vrouw hielp de boerin en de meiden. De Heuermann en zijn vrouw hadden zelf meestal als knecht of meid op een boerderij gewerkt, voordat de man een plek kon huren. Dan pas trouwden ze. De boer zelf was in deze streek vrijwel altijd een pachter van de graaf van Bentheim.
Dit systeem is ontstaan in de loop van de zeventiende eeuw. Voor die tijd gingen jongere boerenzonen die geen eigen boerenbedrijf konden krijgen er op uit om een nieuw stuk land te ontginnen en zo voor zichzelf te beginnen. Zo is sinds de dertiende eeuw het aantal boerderijen rondom Gildehaus gestaag toegenomen.[3] Er ontstonden rondom het kerkdorp zeven buurtschappen.
Eind zestiende eeuw kwamen veel boeren in de problemen door plunderende soldaten uit het Spaanse leger (en soms uit het Staatse leger) die in Twente vochten of gelegerd waren. De graven van Bentheim waren neutraal in deze strijd; ze probeerden hun bevolking te beschermen door te onderhandelen met die legers, maar dat was niet afdoende.[4] Ook de buurtschap Westenberg (waar destijds onze voorouders woonden) had zwaar te lijden. Hun land kwam braak te liggen. Door het Twaalfjarig Bestand tussen Nederland en Spanje (1609-1621) was het een tijd rustiger en konden boeren weer aan het werk gaan. Toen dat afliep was in Duitsland intussen de Dertigjarige Oorlog (1618-1648) tussen protestanten en katholieken uitgebroken. Hierin waren de graven van Bentheim wél partij. Ze stonden aan de kant van de protestantse vorstendommen, graafschappen e.d. De strijd werd elders in Duitsland gevoerd, maar het graafschap Bentheim moest wel bijdragen leveren in manschappen en geld.[5] Daarvoor werden er telkens weer belastingen geheven, die de buurtschappen en de bewoners van het graafschap moesten opbrengen. Om aan geld te komen, verkochten de buurtschappen steeds meer hout, waardoor er aan het eind van deze oorlog, in 1648, veel bos verdwenen was, ook in Westenberg. Boeren verarmden, sommigen moesten hun boerderij opgeven, anderen gingen over tot het verhuren van een deel van hun grond.
In andere delen van Noordwest Duitsland veranderde door die Dertigjarige Oorlog het landschap ook ingrijpend, waardoor er weinig land overbleef dat geschikt was voor het boerenbedrijf, zoals dat toen werd uitgeoefend. Om jongere zonen toch een kans op een eigen bedrijf te geven, werd in eerste instantie een deel van het eigen land aan hen verhuurd. De boeren konden het hen niet geven of nalaten bij erfenis, omdat de wet niet toestond dat het bezit verdeeld werd. Dat ging in zijn geheel over op de oudste zoon of, als er geen zoon was, de oudste dochter.
In de loop van de tijd werd dit land ook verhuurd aan niet-familieleden. Zo ontstond een nieuwe klasse van boeren, de Heuerleute, aan de onderkant van de boerenladder, net boven de knechten en meiden. De Heuerleute hadden vaak de slechtste stukken land en een slechte behuizing. Er was geen plek voor oudere kinderen, laat staan voor volwassen zoons of dochters. Die gingen dus werken bij een grotere boer. De jongere kinderen moesten al vroeg meehelpen. De boeren verdienden wat extra geld door in de winter te spinnen (de vrouwen) en te weven (de mannen). Ze verwerkten het vlas dat ze zelf verbouwden en de wol van hun schapen, als ze die hadden.
De Holts zijn een typerend voorbeeld van deze ontwikkelingen. Gelet op de (achter)naam en het beperkte aantal achternamen in Gildehaus in die tijd zijn de in oude documenten vermelde Holts vermoedelijk voorvaderen van Lambert Hoolt. Ze begonnen in de veertiende eeuw als kleine pachters in het bos voor gemakshout van de buurtschap Westenberg[6], gelegen tussen Gildehaus en de grens. Het hout dat dit bos opleverde, werd gebruikt voor allerlei voorwerpen die nodig waren in en rond de boerenhoeve, zoals gereedschap, tafels en stoelen, keukengerei en reparaties van de woning. De kap van de bomen werd gereguleerd door de boeren van de buurtschap. Zo'n bos heette (en heet) een 'holt'. Dat bezorgde hen de naam Holt voor hun voornaam: Holthendrik, Holtbernd e.a.[7] Mogelijk werkten zij ook als houthakker of hadden ze een functie in dit 'holt'.

Uit het pachtregister van 1486 van de graaf van Bentheim blijkt dat de twee families die er dan boeren, Holdbernd en Holdegbert, aanzienlijk minder pacht betalen, in rogge, haver, koeien, varkens en geld, dan families van bijvoorbeeld de hoeves Nordholt en Westenberg. Het geld was als eventuele afkoopsom voor de meigave, de oogstgave en het vervoer naar Deventer. Vanuit Gildehaus moesten in dat jaar vijf wagens de opbrengst van de pacht naar de markt in Deventer brengen.

Rond 1650 was een vermoedelijke voorvader, Holtgerd, een vrije boer in ditzelfde gebied. Hij betaalde geen pacht aan de graaf. Hij had een stuk grond gekocht van een pachter van de graaf, met toestemming van de graaf.[8] De zogenoemde vrije boeren hadden evenals de Heuerleute en de ambachtslieden in het dorp een speciale 'regeling' met de graaf.[9] Deze garandeerde hen lijfelijke bescherming en toegang tot zijn rechtssysteem, maar bij hun overlijden had de graaf van Bentheim recht op het beste uit hun bezit: het beste paard, de beste koe, of het beste huisraad, of het beste kledingstuk. Ook bij het overlijden van hun vrouw en hun kinderen erfde de graaf het beste uit het bezit van die vrouw en kinderen. Zelfs als de kinderen elders (in het graafschap) woonden.

De grootvader en vader van Lambert Hoolt

Vanaf 1696 is uit de DTB-boeken van Gildehaus na te gaan wie de directe voorouders van Lambert Hoolt zijn. In dat jaar werd zijn grootvader gedoopt met de voornaam Bernd. Volgens de dominee en volgens de gegevens die online staan, als zoon van een Holtbernd, maar in het doopregister staat een andere vader: *Hoold Lammert kind Bernd getaufft*. Tussen 1693 en 1705 zijn er in totaal zeven kinderen van hem gedoopt. Over deze Lammert is verder niets bekend, ook niet wie zijn vader was. Hij zal ergens tussen 1660 en 1670 geboren zijn. In de beginperiode van de DTB-registers in Gildehaus (1664 – 1693) staat alleen vermeld dat een man, van wie de naam vermeld wordt, een kind heeft laten dopen. De naam of het geslacht van het kind staat er niet bij evenmin als de naam van de moeder. Deze data zijn daardoor lastig te interpreteren. In het overzicht van de generaties Hoolt begin ik daarom bij Lammert (zie het einde van dit artikel). In die tijd was er nog geen vaste spelling. De achternaam werd gespeld als Hold, Hoold, Holt en Hoolt. Voor de duidelijkheid gebruik ik hier Hoolt.

Het is niet bekend of de grootvader van Lambert nog een vrije boer was. Uit de notulen van de kerkeraad blijkt dat Bernd Hoolt ondersteuning kreeg van de diaconie: in 1722 geld, en in 1727 twee keer een schepel rogge.[10] Hij behoorde dus tot de armlastigen van het dorp. De vader van Lambert, Gerd Hoolt, was een jongere zoon van Bernd Hoolt (gedoopt Gildehaus 19 februari 1696, overlijden onbekend) en Fenne Räkers (gedoopt Gildehaus 26 april 1699, overleden Gildehaus 11 augustus 1733). Na het overlijden van Fenne liet Bernd nog vier kinderen dopen. De naam van de moeder is onbekend.

Gerd, de vader van Lambert, zal eerst als knecht bij een boer gewerkt hebben. Hij werd uiteindelijk Heuermann op de Merschhof. De Mersch is een deel van Gildehaus dat gelegen is ten noorden van de berg waarop het oude dorp rondom de kerk gebouwd is. Het was laag gelegen, dus natte grond, vandaar Mersch (=moeras). Toen in juni 1798 Janna Tannen, de moeder van Lambert Hoolt stierf, woonde zij nog in dit gebied. Waarom Lambert naar Hengelo verhuisde, is giswerk. Hoogstwaarschijnlijk woonde hij nog bij zijn moeder. Hij kon dan niet alleen blijven wonen. Voor trouwen was hij nog jong en er was wellicht ook geen vrouw en Heuerhof om een eigen gezin te beginnen. Of hij kon geen werk vinden als boerenknecht in de buurtschappen van Gildehaus. Mogelijk is ook dat hij hoopte zich zo te onttrekken aan conscriptie in het Napoleontische leger, dat in 1795 het graafschap Bentheim veroverde.

Verandering van omgeving, behoud van cultuur

Hoe was het voor Lambert om te veranderen van omgeving? De agrarische samenleving van Gildehaus en de rest van het graafschap Bentheim lijkt sterk op die van het aangrenzende Twente.[11] En er zijn altijd veel contacten geweest. Op diverse gebieden (handel, religie, huwelijken, persoonlijke contacten en later de industrie) is er duidelijk sprake van (Oost-)Nederlandse invloeden in het graafschap Bentheim en dus ook in Gildehaus.[12] De graven van Bentheim verkochten niet alleen zandsteen naar Holland, maar ook rogge en andere landbouwproducten die ze als pacht kregen. Gildehaus lag tussen twee doorgaande (zand)wegen die de Oostzee met Vlaanderen verbond. De weg aan de noordkant liep boven het 'holt' van de buurtschap Westenberg langs, via Denekamp (Noord-Beuningen). De andere weg liep er onderlangs en is nu onderdeel van het Marskramerpad. Het is een flinke dagmars lopen van Gildehaus naar Hengelo, zo'n 25 - 30 km. De weg van Oldenzaal, via de Poppe en door Gildehaus, naar Bentheim is pas in de Napoleontische tijd aangelegd.

Het Nederlands is ook lange tijd (deels) als schrijftaal gebruikt in het graafschap. Het is een curieuze geschiedenis. Oorzaak is de overgang van het grafelijk echtpaar naar de Hollandse variant van de 'Gereformeerde Religie,'[13] eind zestiende eeuw. Eerder die eeuw waren de graven al uit de katholieke kerk gegaan en luthers geworden. Zoals te doen gebruikelijk werden hun onderdanen ook 'gereformeerd'. De kerken in het graafschap werden in de zeventiende eeuw 'Reformierte Kirchen'. Er waren nauwe banden met de Nederduits gereformeerde kerk van Nederland. In de kerk en thuis ging men de (Nederlandstalige) Dordtse Statenvertaling lezen in plaats van de Duitse Luthervertaling. Er kwamen Nederlandse predikanten, die in het Nederlands de diensten leidden en predikanten uit de eigen streek, die in het Hoogduits de diensten leidden. In Gildehaus waren in de achttiende en de negentiende eeuw twee predikanten, een Nederlander en een Duitser. Als de Nederlandse predikant de boeken bijhield, werden de verslagen van de kerkeraad in het Nederlands genotuleerd, als het een Duitser was in het Hoogduits. Zo wisselde de schrijftaal van de notulen en kerkboeken steeds. Een typerend voorbeeld hiervan zijn de doopbewijzen van Lambert Hoolt bij zijn beide huwelijken in 1813 en 1822: de eerste is in het Duits, de tweede in het Nederlands opgesteld.

De spreektaal was en bleef uiteraard Nederduits, dat sterk leek op het Twents, ook nu nog. Als wij in de jaren vijftig en zestig in Bentheim waren sprak mijn vader Twents tegen de mensen, zij antwoordden in het plat duits en men verstond elkaar

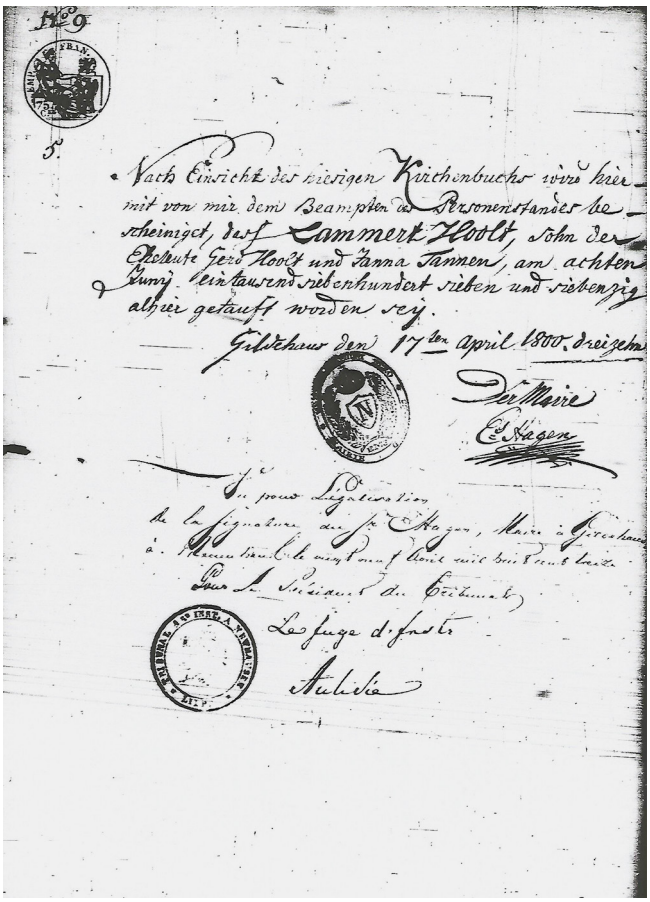

2. geboorteakte van Lambert Hoolt, uitgegeven in 1813, in het Duits

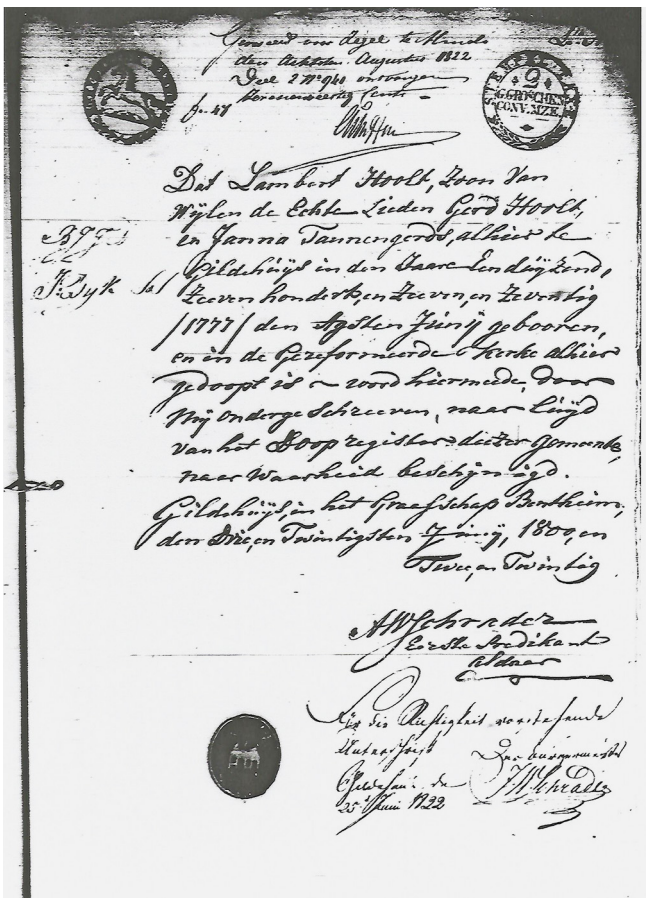

3. geboorteakte van Lambert Hoolt, uitgegeven in 1822, in het Nederlands

prima. Dit ondanks het feit dat de afgelopen eeuw de officiële taal de streektalen beïnvloed heeft, waardoor ze wat meer uit elkaar gegroeid zijn. Overigens spreek je de o in de spreektaal uit als een klank tussen de korte en de lange o in. Mijn achternaam werd daardoor afwisselend met een één en met twee o's geschreven. De inschrijving van de doop van Lambert in 1777 is in het Nederlands, met twee o's, dus staat het zo gespeld op zijn doopbewijs en vervolgens in de Burgerlijke Stand.

Vanaf het midden van de zeventiende eeuw werden er scholen opgericht om alle kinderen (ook van de armen) te onderwijzen . Alleen in de winter gingen ze naar school, een buurtschool waar ze de Bijbel leerden lezen, godsdienstles kregen en enigszins leerden schrijven. De kwaliteit van de plattelandsonderwijzers en hun onderricht liet nogal te wensen over. De kinderen mochten officieel van school zodra ze de Bijbel in de 'taale Kanaäns' (de Statenvertaling) konden lezen. Pas in 1847 toen Bentheim onderdeel van Hannover was, werd het verplicht om op alle scholen uitsluitend in het Hoogduits les te geven en niet langer in het Nederlands.

Gildehaus bleef 'Reformiert' ook na de (afgedwongen) overgang van de graaf van Bentheim naar de Rooms-Katholiek Kerk in 1668 en de contrareformatiepogingen in die tijd door de bisschop van Münster (Bommen Berend). De oriëntatie op Nederland werd er alleen maar door versterkt en het Nederlands als kerktaal en schrijftaal bleef bestaan.

Nijverheid in Gildehaus en Hengelo

In de tijd van Lambert zijn er in Gildehaus inmiddels mannen die weven als hoofdberoep hebben: in 1801 zijn het er 21. Deze wevers gebruiken inmiddels ook van elders geïmporteerd vlas. Het is het prille begin van de textielnijverheid in Gildehaus. Deze thuiswevers voorzagen ook nog deels in hun eigen voedsel, van hun (moes)tuin, varken en wat kleinvee (kippen, konijnen). Het was een geleidelijke omschakeling van weven als bijverdienste naar weven als hoofdbron van inkomen.

Hengelo heeft in 1795 volgens de Volkstelling 1194 inwoners, Gildehaus-dorp in 1789 848 inwoners en de buurtschappen eromheen samen 1363 (totaal 2211). In Hengelo waren in 1795 van de 282 gezinshoofden er 102 werkzaam als wever en 35 hadden andere beroepen in de textiel (verver, bleker, spinner). Ruim de helft van de gezinshoofden in Hengelo was dus toen al werkzaam in de textielnijverheid. Veel meer dan in Gildehaus. Ook hier verbouwden de dorpsbewoners in hun tuin groenten en aardappelen, hadden ze kippen en soms een varken voor de slacht. Zo vulden ze hun vaak karige inkomsten aan met voedsel voor zichzelf en hun gezin.

De Franse overheid onder Napoleon veranderde in Nederland en in Bentheim oude maatschappelijke verhoudingen. De oude pachtverhoudingen met de herendiensten, de toestemming van de graaf om te trouwen e.d., werden afgeschaft. In het graafschap Bentheim werden deze maatregelingen na de val van Napoleon teruggedraaid. In Nederland bleef veel gehand-

4. Maquette van Hengelo (Ov) in 1821. Iets onder het midden de Pastoriestraat.

haafd. De indeling van steden, kerkdorpen en buurtschappen veranderde. Er werden (burgerlijke) gemeenten ingesteld. Zo werd Hengelo in 1811 een zelfstandige gemeente, met een burgemeester.[14]

De textielnijverheid was in Hengelo en de rest van Twente tot 1830 nog huisnijverheid.[15] Al waren er al wel ondernemingen met ruimtes waarin meerdere wevers voor een baas werkten. De wevers gebruikten weefgetouwen met een zware schietspoel, waarvoor zoveel spierkracht en armwijdte nodig was dat het alleen door volwassen mannen kon worden gedaan. Die hadden twee tot drie jaar nodig om het te leren. Ze maakten eenvoudige weefsels voor de lokale en regionale markt. De stoffen werden opgekocht door 'fabriquers', die ze elders verkochten. Deze fabriquers leverden ook de benodigde garens aan de wevers. De handel tussen wevers en fabriquers was gebaseerd op mondelinge afspraken en contante verrekening van garens en geweven stoffen. De kwaliteit van de producten en de gebruikte weeftoestellen bleven ver achter bij die in Engeland en België.

Na de onafhankelijkheid van België in 1830 werd door koning Willem I en de Nederlandse Handelmaatschappij gezocht naar nieuwe productiegebieden. In 1832 bezoekt een Engelse textieltechnicus, Thomas Ainsworth, Hengelo. Besloten werd om de groeiende textielnijverheid in Twente te stimuleren door het introduceren van een sterk verbeterd weefgetouw met een snelle schietspoel. Voor de bediening hiervan was minder spierkracht en armwijdte nodig zodat ook jongere mannen het werk konden doen. Er werden weefscholen opgezet waar de jongemannen in vier maanden de nieuwe weefgetouwen leerden bedienen. De nieuwe, verbeterde producten werden nog wel aan de fabriquers geleverd maar er kwamen ook meer en meer fabrieken: werkplaatsen met meerdere weefgetouwen, waar de wevers 12-14 uur per dag werkten voor de eigenaren van de fabriek. Deze eigenaren leverden op contract aan de fabriquers. Het werk als wever bleef nog steeds ongewis en de mannen zagen zich vaak genoodzaakt om daarnaast ander werk te doen, bijvoorbeeld helpen bij de oogst.

Verschillen

Er waren twee belangrijke verschillen tussen Gildehaus en Hengelo. In de eerste plaats bestuurlijk: de bevolking van Gildehaus en de buurtschappen eromheen maakten deel uit van een feodale samenleving onder de graaf van Bentheim, wat slechts tijdelijk doorbroken werd tijdens de Franse overheersing rond 1800. Hengelo was in die tijd weliswaar ook onderdeel van een door Fransen overheerst gebied, maar de gevolgen waren daar ingrijpender en duurzamer. In de tweede plaats verruilde Lambert een plattelandsgemeenschap voor een dorpse samenleving met veel ambachtslieden.

De eerste voorvader in Nederland

Hoe verging het Lambert in Hengelo? Bekend is alleen dat hij in Hengelo voor het eerst vermeld wordt bij de volkstelling van 1809. Hij woont dan bij zijn zwager Jan Rottink en diens vrouw Gertrud Hoolt. Jan en Gertrud hebben dan geen kinderen en krijgen die later ook niet.

Jan Rottink was kuiper. In 1821 woonde en werkte hij in een pand in de huidige Pastoriestraat, schuin tegenover het latere café 'Het Neutje'.[16] Jan was eigenaar van die woon-werkplaats. In het register van de inwoners van Hengelo van 1825 en de volkstelling van 1830 was het adres Dorp, nr. 106. In die straat woonden in 1821 onder meer een klokkenmaker, een geweermaker, een dagloner, een karreman, een fabriquer en enkele wevers. Op basis van het kadaster is een maquette gemaakt van Hengelo in 1821 (zie afbeelding 4). Het was een oude straat, met huizen uit de zeventiende eeuw, waarvan er enkele nog bewaard zijn gebleven en gerestaureerd, waaronder 'Het Neutje'.[17]

Op 29 maart 1809 doet Lambert belijdenis in de, dan nog Nederduits, Gereformeerde Kerk, de latere Nederlands Hervormde Kerk en twee jaar eerder deed zijn toekomstige vrouw, Geesken Nijhoff, belijdenis. Op 21 mei 1813 trouwen Lambert en Geesken en op 10 december 1818 overlijdt Geesken, kinderloos. Op 17 augustus 1822 hertrouwt Lambert met Geertruid Fokkink, die op 25 september 1800 gedoopt was in Delden. Zij woonde met haar familie in Woolde, een buurtschap tussen Hengelo en Delden, die bij de indeling van Nederlandse gemeenten bij Hengelo werd gevoegd. Geertruid Fokking overleed op 2 januari 1829 in Hengelo.

Uit het tweede huwelijk:

1. Johanna Hoolt, geboren Hengelo 30 januari 1823, overleden Hengelo 2 augustus 1876.
2. Gerrit, geboren Hengelo 2 maart 1825, overleden Lonneker 19 juli 1897.
3. Albert, geboren Hengelo 21 december 1827, overleden Hengelo 21 november 1832.

Behalve de jongste zoon zijn de kinderen volwassen geworden, getrouwd en hebben kinderen gekregen.
Getuigen bij Lamberts huwelijken, bij de geboortes van zijn kinderen en het overlijden van zijn beide vrouwen en jongste zoon waren drie mensen: zijn zwager en twee andere wevers, Derk Kremer en Berend Guijtink. Berend woonde met zijn gezin in bij een buurman van Jan Rottink. Derk Kremer woonde elders in dezelfde straat in een eigen huis.
Overigens blijkt uit de geboorteaktes van zijn kinderen en de overlijdensakte van zijn tweede vrouw en zijn jongste zoon dat Lambert niet kon schrijven: hij zette niet zijn handtekening en de andere getuige verklaarde dat hij 'in het schrijven onervaren' was. Lambert blijft zijn hele leven wonen bij zijn zus en zwager, ook tijdens zijn beide huwelijken.

Bij zijn huwelijken gaf Lambert aan dat hij wever was. Of hij thuis werkte of in één van de beginnende kleine weverijen is niet bekend. Als hij thuis werkte kan hij geleverd hebben aan een fabriquer (er woonde er een in dezelfde straat) of aan een weverij die 'buitenwevers' in dienst had, zoals de Hengelosche Bontweverij.[18] Een andere mogelijkheid is, maar dit is speculatie, dat Lambert en Berend Guijtink werkten voor Derk Kremer. De laatste had in tegenstelling tot Lambert en Berend niet alleen een eigen woonhuis, maar ook nog twee panden elders in Hengelo. Wellicht verdiende hij extra geld door anderen voor hem te laten werken. Derks tweede vrouw kwam ook uit een familie van fabriquers.[19]
Een beschrijving van Lamberts uiterlijk staat in het certificaat voor de Nationale Militie, dat bij de stukken bij zijn tweede huwelijk in 1822 was gevoegd. Hij was in 1816 gekeurd. Voor zover dit signalement betrouwbaar is blijkt dat zijn lengte 1 el, 6 palm en 3 duim was, omgerekend ongeveer 1,66 m, dat hij een ovaal gezicht had, blond haar en blonde wenkbrauwen, een niet te lezen kleur ogen, en verder geen bijzondere kenmerken. Ook hieronder staat geen handtekening van hem.
Lambert maakte nog mee dat zijn dochter Johanna in 1847 in Hengelo trouwde met Albertus Antonij Wiecherink, een

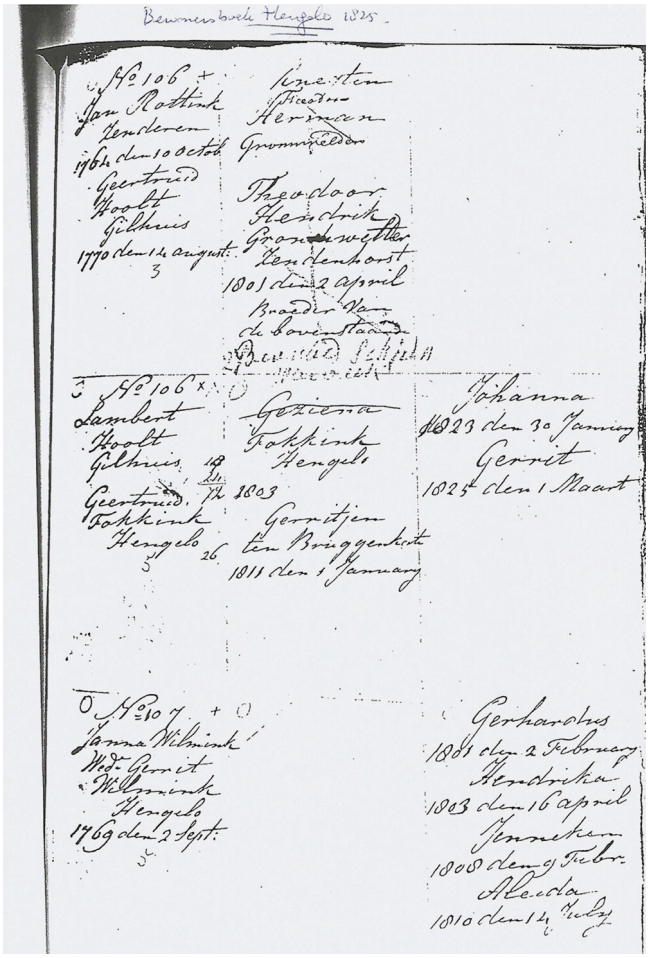
Bewonersboek Hengelo 1925.

5. Inschrijving van Lambert Hoolt met vrouw en twee kinderen in de woning van Jan Rottink, in 'Bewonersboek Hengelo 1925'

'tuinier'. Lambert overleed op 29 oktober 1849, zijn zus op 29 oktober 1861, beiden in Hengelo. Gertrud verbleef de laatste jaren van haar leven bij Lamberts dochter Johanna en haar man en kinderen.

Gerrit Hoolt, de zoon, trouwde en woonde in Lonneker. Zijn eerste huwelijk werd gesloten op 27 september 1851 met Janna ter Heege. Janna ter Heege overleed op 28 september 1859. Op 18 augustus 1863 hertrouwde Gerrit met de weduwe Hannink, geboren Geesken Schipholt, geboren Lonneker 11 mei 1831, overleden Lonneker 5 november 1900.

Uit het eerste huwelijk:

1. Leida, geboren Lonneker 10 februari 1852, overleden Lonneker 30 januari 1909.
2. Jan Hendrik, geboren Lonneker 28 januari 1854, overleden Enschede 22 januari 1907.

Uit het tweede huwelijk vijf zonen, waarvan er één als baby overleed:

3. Jannes, geboren Lonneker 27 november 1863, overleden Enschede 1 maart 1920.
4. Herman, geboren Lonneker 15 april 1866, overleden Soest 27 maart 1936.
5. Gerhard, geboren Lonneker 22 juli 1869, overleden Lonneker 4 juni 1870.

6. Drie broers: Herman, Gerhard en Albertus Hoolt, datum onbekend, waarschijnlijk omstreeks 1930.

6. Gerhard, geboren Lonneker 13 mei 1871, overleden Enschede 9 juli 1955.
7. Albertus, geboren Lonneker 12 januari 1874, overleden Deventer 25 mei 1937.

Alle Hoolts in Nederland stammen af van de zonen van Gerrit Hoolt en Geesken Schipholt. In 1947 waren er 23 mensen met de achternaam Hoolt in Nederland, in 2007 20. Nu zijn het er weer 23.

De vijf zonen van Gerrit zijn net als hun vader en grootvader als wevers begonnen. Twee van hen verhuisden uit Lonneker/Enschede om elders te gaan werken en werkten zich op tot respectievelijk hoofd van de weverij van een gevangenis en journalist (mijn grootvader). Jannes werd later voerman/chauffeur. De andere twee bleven hun hele werkzame leven wever in één van de textielfabrieken in Enschede/Lonneker. Bij het overlijden van Gerhard in 1955 stond er een advertentie in de krant van de Enschedese textielfabriek Jannink, waarin staat dat hij 'ruim 44 jaar ... ons bedrijf (heeft) gediend als een vakbekwaam wever'.

Het geslacht Hoolt in Gildehaus

I. Lammert Hoolt (Gildehaus, geboren rond 1665, overleden na 1705. Echtgenote onbekend. Kinderen uit dit huwelijk:
   I. Wilm, gedoopt Gildehaus 27 september 1693, overleden Gildehaus 1694.
   2. Bernd, gedoopt Gildehaus 19 februari 1696, overleden na 1748.
   3. Gese, gedoopt Gildehaus 8 september 1697, overlijdensdatum onbekend.
   4. Johann, gedoopt Gildehaus 17 april 1699, overleden Gildehaus 1724.
   5. Enne, gedoopt Gildehaus 4 september 1701, overlijdensdatum onbekend.
   6. Gerd, gedoopt Gildehaus 6 januari 1704, overlijdensdatum onbekend.
   7. Griete, gedoopt Gildehaus 24 november 1705, overlijdensdatum onbekend.

II. Bernd Hoolt, op 30 april 1727 getrouwd met Fenne Räkers, gedoopt Gildehaus 26 april 1699, overleden Gildehaus 11 augustus 1733.
   Uit dit huwelijk:
   1. Jan, gedoopt Gildehaus 5 maart 1728, overleden Gildehaus 2 augustus 1798.
   2. Gerd, gedoopt 17 maart 1730, overleden Mersch, Gildehaus maart 1794.

III. Gerd Hoolt, getrouwd 16 september 1763 met Janna Tannen, gedoopt Gildehaus 1 mei 1726, overleden Mersch, Gildehaus 20 juni 1798.
   Uit dit huwelijk:
   1. Fenne, gedoopt Gildehaus 7 oktober 1764 overleden na juni 1788.
   2. Bernd, gedoopt Gildehaus 19 september 1766, overleden Gildehaus 12 januari 1820.
   3. Johann, gedoopt Gildehaus 2 oktober 1768, overlijdensdatum onbekend.
   4. Gertrud, gedoopt Gildehaus 22 juli 1770, overleden Hengelo (Ov.) 6 oktober 1861.
   5. Stine, gedoopt Gildehaus 5 november 1772, overlijdensdatum onbekend.
   6. Gerd, gedoopt Gildehaus 11 december 1774, overlijdensdatum onbekend.
   7. Lambert, gedoopt Gildehaus 8 juni 1777, overleden Hengelo (Ov.) 29 oktober 1849. <<

Noten

1. In de huwelijksakte van zijn eerste huwelijk in 1813 staat dat hij vijftien jaar in Hengelo woont, bij zijn tweede huwelijk in 1822 is sprake van twintig jaar. Dit zijn natuurlijk schattingen.
2. H. Leusing en B. Robben: 'Wenn den Bauer pfeift, dan müssen die Heuerleute kommen'. Betrachtungen und Forschungen zum Heuerlingswesen in Nordwest Deutschland. Haselüne, Verlag der Studiëngesellschaft für Emslandische Regionalgeschichte, 2015.
3. Landfrauenverband Weser Ems e.V., Unser Land in Achterberg, Westenberg, Holt und Haar, 2005 en H. Voort, 700 Jahre Gildehaus, 1292 – 1992, Gildehaus (Verlag Hölscher und Beernink) 1992.
4. H. Voort, Eine Gildehauser Einwohnerliste vom Ende des 16. Jahrhunderts, in: Der Grafschafter, 1967, pp. 452-453.
5. H. Voort, Ansiedlung im Kirchspeil Gildehaus gegen Ende des Dreissigjährigen Krieges in: Jahrbuch Bentheim, 1971, pp. 174-179.
6. H. Voort, Das Heberegister der Grafschaft Bentheim von 1486, in: Jahrbuch Bentheim, 1972, p p. 187-222 en Alte Karten und Stiche der Grafschaft Bentheim. Heimatverein der Grafschaft Bentheim e.V., Landkreis Grafschaft Bentheim. Serie: Das Bentheimerland. Band 157, 2002, p. 28. H. Lüngenberg, Wie sah das Original der Grafschaftkarte von Johann Westenberg aus?, in: Jahrbuch Bentheim, 1975, pp. 38-47.
7. Kleine boeren, die geen volwaardig aandeel in de markegronden hadden, werden niet aangeduid met de naam van hun boerderij, maar met een persoonlijk kenmerk, hun nevenberoep of de plek waar ze woonden. Zie: G. Grävemätter, Die bäuerlichen Haus- und Familiennamen im Kirchspiel Gildehaus bis 1720, in: Jahrbuch Bentheim, 1946, pp. 57-70.
8. H. Voort, Quellen zur Siedlungsgeschichte der Grafschaft Bentheim. I. Das älteste Landbuch von 1656-1659, Nordhorn, Verlag Heimatverein der Grafschaft Bentheim e.V., 1979; H. Voort, 'Das Marken und Holzgericht der Gildehauser Mark im 17. Jahrhundert', in: Jahrbuch Bentheim, 1973, pp. 89-93; H. Voort, ‚Die 'ausserordentlichen Gefälle' aus den eigenhörigen Höfen in der Grafschaft Bentheim. Zie ook Unser Land (noot 3).
9. H. Voort, Die Gräfliche Echte – Zur Stellung von freien, wachszinsigen und keurmedigen Bauern in der Grafschaft Bentheim, in: Jahrbuch Bentheim, 1983, pp. 19-36.
10. Protokollenbuch Kerkeraad Gildehaus 1727-1785, pp. 26A, 56A en 57A; op microfiche.
11. J.B. Schildkamp. e.a., Bekijk het van beide kanten. Von beiden seiten betrachten. Grafschaft Bentheim, Twente/Oost Salland. Hardenberg, Stichting Heemkundegroepen Twente/Oost Salland, 1992.
12. Dr. S. Wiarda, 'Die Grafschaft Bentheim und die Niederlande – Grenzüberschreitende Begegnungen', in: Jahrbuch Bentheim (1978) p. 22-41.
13. P.H.A.M. Abels, G. J. Beuker en J.G.J. van Booma (red.): Nederland en Bentheim/ Die Niederlande und Bentheim. Funf Jahrhunderte Kirche an der Grenze, Nederlandse vereniging voor Kerkgeschiedenis, 2003.
14. G.J.I. Kokhuis, Historie van Hengelo, Hengelo, (Twents-Gelderse uitgeverij Witkamp), 1983. W. Wennekes en T. Broekmans, Hengelo (Historisch Museum Hengelo) 2002.
15. Fischer, E.J., Fabriquers en Fabrikanten. Twente, Borne en de katoennijverheid 1800-1930, Utrecht (Matrijs) 1983.
16. Gegevens uit het Kadaster; Kaart van het Dorp Hengelo, in de Jare 1821, Oald Hengelo 2006, p.79. Gebruikt voor de maquette, zie: Historisch Museum Hengelo, Informatieboekje, p. 12.
17. J. Schwertasek, De straat waarin wij wonen. Geschiedenis en verklaring van straatnamen in de gemeente Hengelo. Pastoriestraat, in: Hengelo toen & nu, jaargang 2014, nrs. 3, 4, 5 en 6 en jaargang 2015, nrs. 2 en 4.
18. J. Schwertasek, Opkomst en ondergang van de Hengelosche Bontweverij, in: Hengelo toen & nu, jaargang 2015, nr. 3.
19. Zie noot 17, jaargang 2014, nr. 4, p. 115.

Aanvullingen en verbeteringen

Erelidmaatschap voor mevrouw Vulsma-Kappers

In het vorige nummer, Gens Nostra 2016, nummer 7/8, pagina 273 is abusievelijk vermeld dat de foto is gemaakt door Ch. Vulsma. Dit moet zijn: A.P.J. Kayser - van der Zee.

Frans Angevaare winnaar Nederlandse Prijs voor Genealogie 2014-2015

In hetzelfde nummer, pagina 296, is een foto geplaatst zonder vermelding van de fotograaf. Dit moet zijn: C.C.H. Kayser.

PETRONELLA J.C. ELEMA

Huwelijksproblemen rond 1900

De advertentie van Eppe Jager

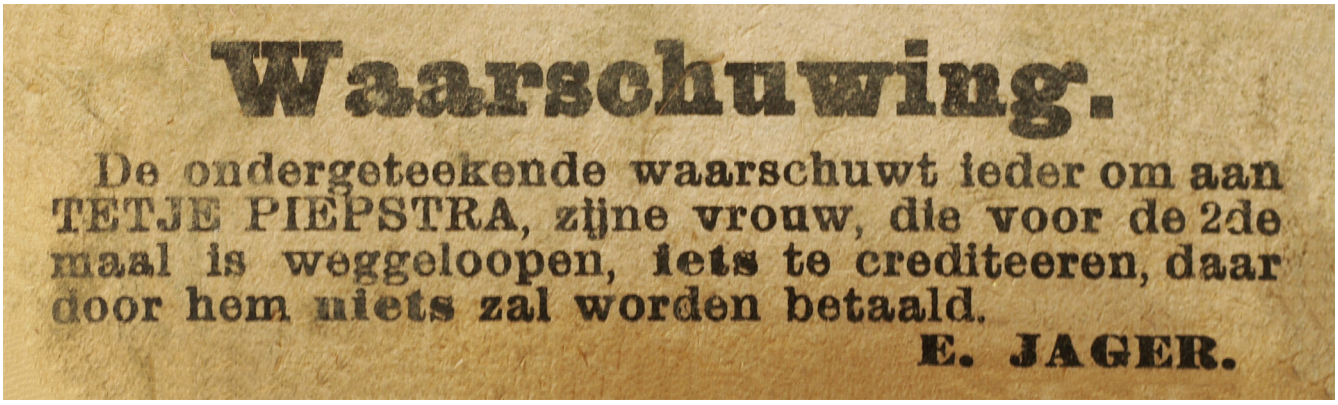
Waarschuwing.

De ondergeteekende waarschuwt ieder om aan TETJE PIEPSTRA, zijne vrouw, die voor de 2de maal is weggeloopen, iets te crediteeren, daar door hem niets zal worden betaald.

E. JAGER.

1. Advertentie in een Groninger krant van rond 1900

In een helaas nog niet geïdentificeerde Groninger krant van rond 1900 stond een kleine advertentie[1] van een wel vaker voorkomend kaliber, als symbool van een mislukt huwelijk.

Mijn eerste gedachte was: wat zou er van beiden geworden zijn? Jagers waren (en zijn) er in overvloed, dus zocht ik op de naam van de vrouw, Tetje Piepstra. Die niet te vinden viel. Na verloop van tijd bleek zij officieel Pijpstra te heten en bovendien als Pijpker te zijn geboren! Maar het huwelijk was wis en degelijk mislukt, want naast de huwelijksakte was op 5 juni 1901 een echtscheidingsvonnis ingeschreven. Op verzoek van … nee, niet van Eppe: Tetje had het aangevraagd, wegens overspel van de man. Daar kon ze wel eens gelijk in hebben gehad, want in minder dan geen tijd was Eppe hertrouwd. Dit huwelijk is evenmin intact gebleven. Deze echtelieden hebben nauwelijks samengewoond en tien jaar later waren ook zij officieel gescheiden. De in 1899 geboren dochter Wietske uit het eerste huwelijk bleef uiteraard bij de moeder. Toen zij in 1923 trouwde was het bestaan of verblijf van haar vader aan alle betrokkenen onbekend, zodat van hem geen toestemming gevraagd kon worden. Dat was toen ook niet meer mogelijk geweest: Eppe Jager was al tien jaar eerder overleden en wel in het Gelderse dorp Putten (op huisnummer A 378).

Eppe's levensloop

Eppe had een militair verleden. Op 16 december 1886 werd hij (vanuit Groningen) ingeboekt in het 4e bataljon, 1e compagnie, dat in Harlingen en Leeuwarden lag. Van 23 juni 1890 tot 5 januari 1891 lag hij in Den Helder (waar hij vreemd genoeg te boek stond als rooms-katholiek) en daarna zal hij via Harderwijk naar Oost-Indië zijn gegaan. Vandaar kwam hij, met een pensioen van 200 gulden, op 26 maart 1898 terug in Groningen. Twee maanden later was hij getrouwd met Tetje en hun dochter werd *recht van de beddeplank* geboren: acht en een halve maand na de trouwdag. Maar niet in de echtelijke woning: Tetje beviel in het Academisch Ziekenhuis, en het kind werd aangegeven door een personeelslid (controleur) van die instelling.

Gezien de bovenstaande advertentie is Tetje één- of meermalen bij Eppe weggegaan. In feite heeft het er meer van, dat Eppe bij háár is weggegaan: op 10 april 1901 werd hij onder no. 5531 in Veenhuizen ingeboekt, na een veroordeling in Heerenveen wegens bedelarij. Bij die gelegenheid werd er een uitgebreid signalement opgenomen, waarvan de belangrijkste elementen waren zijn lengte (176,5 cm) en zijn haarkleur (donkerblond, met lichtbruine knevel). Maar wat nog mooier was: er werden twee foto's gemaakt, *en profil* en recht van voren. We weten dus hoe hij eruit gezien heeft! Volgens deze kaart was hij toen reeds gescheiden, maar de echtscheiding werd pas in juni 1901 ingeschreven. Na een half jaar was hij alweer hertrouwd: in januari 1902, en wel in Groningen. Een maand later werd hij echter weer gedetineerd wegens bedelarij. Hij werd tot hechtenis veroordeeld en vermoedelijk teruggestuurd naar Veenhuizen.[2] Op 12 maart 1903 kwam hij de stad binnen, vanuit Veenhuizen, en veertien dagen later (op 27 maart 1903) werd hij weer naar Veenhuizen uitgeboekt, maar in november 1903 werd hij opnieuw opgepakt wegens bedelarij.[3] Opnieuw volgde er drie dagen hechtenis en opzending naar Veenhuizen. Op 30 oktober 1905 kwam hij uit Wageningen naar Putten (huisnummer A 324) en op 3 mei 1907 vertrok hij weer naar Norg (vermoedelijk is daarmee Veenhuizen bedoeld). Op 29 april 1910 kwam hij uit Norg terug naar Putten, nu in huis no. A 378, waar (ook) een wapenbroeder van hem woonde: Johannes Antonius Mansveldt. En daar stierf hij eind 1913. Een der aangevers was genoemde Mansveldt, samen met een Pieter van den Berg. Zij wisten zijn leeftijd en de namen van zijn ouders (mogelijk uit z'n militaire zakboekje?) maar niet of hij getrouwd was, en men zag kennelijk geen reden om het overlijden door te geven aan Groningen.

Catharina Wieringa

Over zijn tweede vrouw – Catharina Wieringa – bij dit alles geen woord, maar kort voor zijn dood in 1913 zijn ook zij officieel gescheiden. Al in 1910 woonde zij aan het Schuitendiep samen met twee oudere dames, later op verschillende andere adressen, en wel als werkvrouw. Zij stierf in 1938 te Appingedam, maar was wel officieel in de stad Groningen ingeschreven.

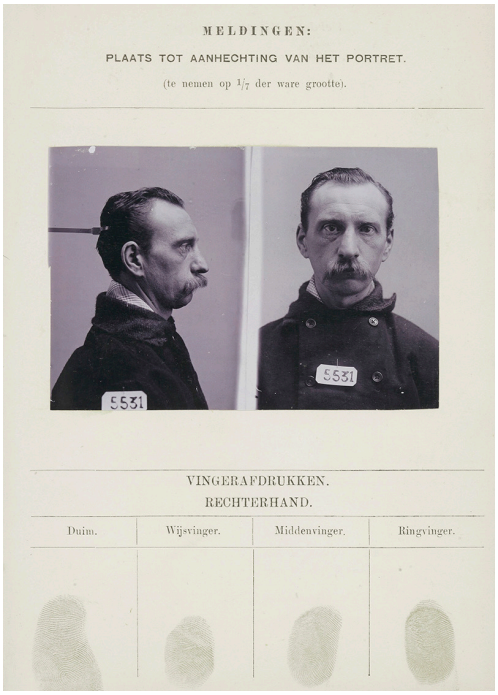
MELDINGEN:

PLAATS TOT AANHECHTING VAN HET PORTRET.

(te nemen op 1/7 der ware grootte).

5531

5531

VINGERAFDRUKKEN.

RECHTERHAND.

Duim.	Wijsvinger.	Middenvinger.	Ringvinger.

2. Twee foto's van Eppe Jager, vermoedelijk gemaakt te Veenhuizen, toen hij daar op 10 april 1901 werd ingeboekt onder nummer 5531. Bron: DrA, Archief 0137.01, inv. nr. 339, documentnr. 2100.

Tetje Pijpstra

Tetje Pijpstra bleef na de echtscheiding vooreerst in Groningen wonen. Uit het bevolkingsregister van de stad valt niet op te maken hoe hun woonsituatie precies was. In 1900 woonde het jonge gezin Jager in de Sledemennerstraat 41/5a en van daaruit werd Eppe Jager naar Veenhuizen uitgeschreven, inderdaad op 27 november 1903. Maar op deze ene pagina van het bevolkingsregister staan verder alle betrokkenen keurig bijeen genoemd: Eppe zelf dus, Tetje Pijpstra, het dochtertje Wietske, Eppes tweede vrouw Catharina Wieringa, Tetje's in 1904 geboren onwettige dochter en tenslotte Tetje's tweede man, die bij de volkstelling van 1910 ambtshalve werd ingeschreven, maar daarna niet meer in Groningen aanwijsbaar is. Zij zullen hier niet allen tegelijkertijd gewoond hebben, maar hun namen zijn ook niet doorgehaald. Voor Tetje werden ook nog andere adressen genoemd en het lijkt erop dat zij uiteindelijk bij haar ouders is ingetrokken.

Zoals gezegd kreeg Tetje in 1904 een onwettig kind, Bonsina Antina Pijpstra – een unieke voornaam, die ik verder nergens aantrof. Overigens was zij gewoon vernoemd, en wel naar Tetje's tien jaar oudere zuster Bonsje Pijpstra (zij werd in 1864 te Midwolde/Leek geboren). Dit meisje werd gewettigd toen Tetje Pijpstra vier jaar later hertrouwde, Groningen 27 december 1908, met Johannes Lambertus de Groot. Hij was geboren te Grave 30 maart 1872, eerst scheepsbouwer, later huisknecht, overleden Bergen (oud 70 jaar) 19 december 1942, en een zoon van Daniel de Groot en Petronella Hendrika Barbara van de Wiel.

3. De Sledemennerstraat in Groningen, gezien vanuit de Verlengde Visserstraat, rond 1930. Bron: Fotocollectie RHC Groninger Archieven (2138-5363).

Bonsina Antina de Groot trouwde Groningen 6 oktober 1932 met de kantoorbediende Otto Josephus Kolenbrander, overleden Groningen 10 februari 1971. Haar ouders woonden toen te Venlo, maar toen hun moeder in 1968 hoogbejaard stierf, was dat weer in Groningen. Tetjes overlijdensadvertentie in het Nieuwsblad van het Noorden van zaterdag 12 augustus 1968 vermeldde keurig dat zij eerst weduwe was geweest van Eppe Jager en daarna van Johannes Lambertus de Groot! En dat stemde exact met de waarheid overeen, al bleef er daarbij wel veel ongezegd.

Stamreeks

I. Eppe Sikkens, van Wolfsbarge, trouwt Haren 14 mei 1724 Ettijn Albers, van Haren, lidmaat Haren (Ettjen Albers huijsvrouw van Eppe Sikkens, van Cropswolde) september 1729, overleden Kropswolde 1749.

Bij de doop van het eerste kind werd de vader gegeven als Eppe *in de witte poorte te Foxham*; de naam van de moeder ontbrak. Een *Jantje Jans weduwe Eppe Sikkes* werd lidmaat Kropswolde 9 maart 1781, op attestatie van *Zuitlaren*. Was deze Eppe misschien nog hertrouwd geweest?

Uit dit huwelijk:

1. Albert Eppes, gedoopt Kolham 4 maart 1725, volgt II.
2. Vermoedelijk: Jan Peters, gedoopt Kropswolde 6 april 1727.

   De dopen in het register van Kropswolde zijn kort en ietwat cryptisch weergegeven. In dit geval staat er *Sicken soons kindt Jan Peters* met daarboven aangevuld: *Eppen*. Gezien het feit dat Ettjen Albers in 1729 van Kropswolde naar Haren kwam, neem ik aan dat het dit gezin betreft. Er zijn meer kinderen gedoopt in Kropswolde met als vader een Eppe (zonder meer) maar die kan ik niet met enige mate van zekerheid toeschrijven.
3. Jantjen Eppes, gedoopt Haren 23 maart 1731.

II. Albert Eppes, gedoopt Kolham 4 maart 1725, lidmaat Groningen (op attestatie van Haren) december 1762, trouwt (1) Haren 10 mei 1750 Jantjen Arends, van Noordlaren (doop niet gevonden), overleden na maart 1769 en voor november 1777, vermoedelijk dochter van Arent Knellijs en Hillegien Jansen, trouwt (2) (als Albert Eppes, van Kolham) ondertrouwt/trouwt Groningen 22 november/9 december 1777 Antje Gerrits Bos, van Winsum.

De veronderstelde ouders van Jantje Arends trouwden in 1714 te Noordlaren. Uit hun huwelijk zijn in 1717, 1720, 1722 en 1729 te Noordlaren kinderen gedoopt; daaronder was geen Jantje, maar niettemin – ook gezien de vernoemingen – lijkt hun ouderschap wel waarschijnlijk.

Huwelijkse voorwaarden van het tweede huwelijk geven voor de bruidegom alleen Henricus Roelfs *aang. neef* en Grietje Roelfs nicht, weinig verhelderend dus.[4] Maar het feit dat de kinderen van hem en zijn overleden vrouw Jantjen Arents op diezelfde dag werden afgekocht, maakt duidelijk dat het inderdaad déze Albert Eppes betrof.[5] Zij huurden huis en land, hadden twee koeien, een paard en een zwijn, en ook nog twee koeien *op melk* (dat wil zeggen: door derden bij hen ondergebracht om te melken). De profijtelijke staat was ƒ 104.18.0, voor de vier kinderen dus de helft. Hun namen en geboortedata werden opgegeven als:

Arent geboren 24 januari 1755, Eppo geboren 23 maart 1760, Hilena geboren 31 maart 1765 en Roelef geboren 17 maart 1769.

De daar opgegeven geboortedatum van Hilena (31 maart 1765) komt totaal niet overeen met de doopdatum van Hilligje (16 juli 1758), maar ik heb geen ander kind met een vergelijkbare voornaam kunnen achterhalen.

Uit het eerste huwelijk:

1. Ettijn Alberts, gedoopt Haren 25 februari 1751.
2. Kind van Albert Eppes, begraven Groningen (datum lijklaken) 24 juli 1753.
3. Arent Alberts, gedoopt Groningen (Martinikerk) 26 januari 1755 (*buiten 't Kl. poortjen*).
4. Hilligjen Alberts, gedoopt Groningen (Martinikerk) 16 juli 1758 (*buiten 't kleine poortje*).
5. Eppe Alberts, gedoopt Groningen (A-Kerk) 26 maart 1760 (*buiten Kleine Poortje*), volgt III.
6. Mogelijk: Jan Alberts, gedoopt Groningen (Martinikerk) 12 januari 1762 (op Oude Weg, de moeder heette Jantje Harms en het adres wijkt af).
7. Albert Alberts, gedoopt Groningen (Martinikerk) 28 december 1766 (*buiten 't Kl. poortjen*).
8. Roelef Alberts, gedoopt Groningen (Martinikerk) 19 maart 1769.

III. Eppe Alberts, gedoopt Groningen (A-Kerk) 26 maart 1760, barkmuldersknecht (vermelding 1825), overleden voor mei 1823, ondertrouwt/trouwt Groningen (Nieuwe- of Noorderkerk) 22 december 1787/10 januari 1788 (getuige *voor haar Bernardus Gerrits als oom*) Etjen Claassens, van Groningen, overleden Groningen (als Etje Klaassens, oud 65 jaar) 29 mei 1823.

Bernardus Gerrits trouwt (1) in 1761 Hindrikjen Assies, beide van Grave. Mogelijk was Etje daarom een dochter van Klaes Jans Servas en Lammegje Asser, die in 1763 een dochter Et-

jen lieten dopen, maar dan is de leeftijdsopgave bij overlijden vijf jaar mis. Aan een vernoeming van de grootmoeder kunnen we jammer genoeg geen zekerheid ontlenen. Naast de vijf jongens werd uit Eppe Alberts en Etjen Claassens maar één meisje geboren, Jantien, en die heette naar de (toen al overleden) grootmoeder van vaderszijde.

Uit dit huwelijk:

1. Albert Eppes, gedoopt Groningen (Nieuwe- of Noorderkerk) 2 november 1788 (*buiten Kranepoort*).
2. Klaas Eppes, gedoopt Groningen (Nieuwe- of Noorderkerk) 28 februari 1790 (*buiten Kraanpoort*).
3. Hindrik Eppes, gedoopt Groningen (A-Kerk) 30 november 1791 (*buiten Kraanpoort*).
4. Jantien Eppes, gedoopt Groningen (A-Kerk) 19 maart 1794 (*buiten Kranepoort*).
5. Albert Eppes, gedoopt Groningen (A-Kerk) 16 oktober 1796 (*buiten de Kraanpoort*), volgt IV.
6. Meindert Eppes, gedoopt Groningen (Nieuwe- of Noorderkerk) 17 februari 1799 (*buiten Kranepoort*).

IV. Albert Eppes Jager, gedoopt Groningen (A-Kerk) 16 oktober 1796, schoenmaker, overleden Groningen 28 mei 1853, trouwt (1) Groningen 26 mei 1822 Roelfien Berents (later: Weertman), gedoopt Groningen (Nieuwe- of Noorderkerk) 11 november 1787, overleden Groningen 8 maart 1825, dochter van Berend Jans en Aaltjen Jans, trouwt (2) Groningen 23 juni 1825 Wijpke de Boij, gedoopt Groningen (A-Kerk) 6 maart 1803, overleden Groningen 7 december 1890, dochter van Frans de Boij (de Booij) en Paulina Ariaans.

Albert Eppes droeg bij zijn huwelijken in 1822, respectievelijk 1825, nog geen familienaam. Pas op 24 april 1826 liet hij de naam Jager registreren.[6] Hij kon de aangifte niet ondertekenen, en later de geboorte-aangiften evenmin.

Uit het eerste huwelijk:

1. Levenloos aangegeven zoon, geboren Groningen 19 maart 1822 (drieling, onder patroniem).
2. Levenloos aangegeven dochter, geboren Groningen 20 maart 1822 (drieling; onder patroniem).
3. Levenloos aangegeven zoon, geboren Groningen 20 maart 1822 (drieling; onder patroniem).

Uit het tweede huwelijk:

4. Eppe Alberts Jager, geboren Groningen 16 september 1826, overleden Groningen 8 november 1826.
5. Frans de Boij Jager, geboren Groningen 16 december 1828, overleden Groningen 4 maart 1918, trouwt Groningen 20 mei 1855 Aaltje van der Wal, geboren te Aduard, dochter van Jan Jans van der Wal en Wiske Kornelis Kooijstra. Uit dit huwelijk werden verscheidene kinderen geboren.
6. Eppe Alberts Jager, geboren Groningen 6 september 1834, volgt V.
7. Paul Jager, geboren Groningen 21 februari 1841, overleden Groningen 29 december 1843.
8. Hindrik Eppes, geboren Groningen 13 april 1845, overleden Groningen 18 augustus 1846 (onder patroniem).

V. Eppe Alberts Jager, geboren Groningen 6 september 1834, steenhouwersknecht, overleden Sneek 15 maart 1867, trouwt Groningen 17 februari 1861 Jantje Visser, geboren Grijpskerk 17 december 1837, koopvrouw (1869), overleden Den Haag 11 februari 1914, dochter van Pieter Jans Visser, inlandsche kramer, koopman, en Trientje Arends Poll; zij trouwde (2) Groningen 5 augustus 1869 Hendrik Ensing, bediende, (3) Groningen 2 augustus 1874 Sikko Smit, schipper, (4) Groningen 5 april 1885 Jan Bernard Schut.

Jantje Visser vertrok als weduwe Schut op 1 augustus 1908 naar Den Haag en overleed daar zes jaar later.

Uit dit huwelijk:

1. Wiepke Jager, geboren Groningen 22 juni 1861, overleden Groningen 16 december 1876.
2. Pieter Jager, geboren Sneek 17 februari 1864.
3. Eppe Jager, geboren Sneek 10 april 1867 (postuum), volgt VI.

VI. Eppe Jager, geboren Sneek 10 april 1867, arbeider (1899), overleden Putten 9 oktober 1913, trouwt (1) Groningen 22 mei 1898 (echtscheiding Groningen 5 juni 1901) Tetje Pijpstra, geboren Eelde (onder de naam Pijpker) 13 oktober 1874, overleden Groningen 10 augustus 1968, dochter van Tabe Pijpstra (ook: Pijpker), turfventer, en Wietske Alders Huisman, trouwt (2) Groningen 19 januari 1902 (echtscheiding Groningen 3 januari 1913) Catharina Wieringa, geboren Farmsum (gemeente Delfzijl) 9 oktober 1863, overleden Appingedam 28 september 1938, dochter van Hillebrand Wieringa, dagloner, en Elisabeth Dans.

Uit het eerste huwelijk:

1. Wietske Jager, geboren Groningen 12 februari 1899, overleden Vaassen (Bejaardencentrum De Speulbrink) 2 januari 1987, trouwt Groningen 8 oktober 1923 Albertus de Jonge, geboren Nieuwe Pekela 23 september 1893, timmerman, overleden Groningen (Heymanshuis) 5 april 1979, zoon van Pieter de Jonge, besteller, en Hinderika Heijerman.

   Uit dit huwelijk:

   a. Hinderika de Jonge, geboren Groningen 15 december 1926, trouwt (1) Groningen 29 juni 1946 W. Bezenar (zij woonden in Toronto, Canada), trouwt (2) J.J. Schaaphok. <<

Afkortingen

DrA	Drents Archief
GrA	Groninger Archieven
RA	Rechterlijk Archief

Noten

1. Aangetroffen in een oud plakboek met curieuze knipsels, zonder verdere bronvermelding.
2. DrA, toegang 18-2, inv. nr. 99, rolnr. 1501, 26 februari 1902.
3. DrA, toegang 18-2, inv. nr. 99, rolnr. 2271, 18 november 1901.
4. GrA, RA III ij, 20 november 1777.
5. GrA, Weeskamerarchief (toegang 1462), inv.nr. 1777/44, 20 november 1777.
6. P.J.C. Elema, 'Naamsaanneming in Groningen 1811-1826', Groningen 1994, p. 95.

MIEKE NABER

De familie Kremer, honderd jaar wevers in Meppel 1770-1870 (deel 2)

1. Weefgetouw van 1776 in de toren van de Grote Kerk te Meppel

In het eerste deel van dit verhaal volgden wij twee broers, Berent en Evert, beiden wever, die in de jaren 1760 tot 1770 uit Almelo naar Meppel gekomen waren om daar als lid van het weversgilde te werken. Beiden hadden voor het eind van het decennium een gezin gesticht. Evert stierf plotseling in 1785, zijn vrouw Hilligje een half jaar later. Maar een kind van dit echtpaar, Klaas, werd volwassen. Hij werd ook wever en kreeg een dochter en een zoon met Trijntje. Deze zoon, Hendrik, die ook het weversvak inging, maar niet trouwde, werkte in het huis van zijn ouders tot aan zijn dood in 1859. Met hem werd deze Kremertak dan afgesloten. Berents vrouw Aaltje stierf bij de geboorte van het zesde kind in 1779. We hebben gezien hoe hun vijf zoons ieder ook wever werden en trouwden binnen de weversgemeenschap. Zij hadden een nauwe band met elkaar. Hieronder volgen de wederwaardigheden van al hun kinderen, van wie acht zoons en zeven dochters volwassen werden.

De vier zoons van Egbert (IIIc) en Stijntje, dat wil zeggen Berent (IVd), Roelof (IVe), Evert (IVf), en ten slotte Egbert (IVi), zetten allen de familiale huisweeftraditie voort. Na 1813 zijn er nog maar vijfendertig van deze huisweefgetouwen in werking in de stad.[1]

Van 1820 tot 1860

Tegen 1820 neemt de derde generatie van de Kremer-familie de activiteit in de weverij over. Maar de traditie van de weefkunst wordt voortgezet in steeds kleinere kring. We zullen zien hoe de nieuwe generaties de oude samenleving langzamerhand loslaten en een toenemend contact met de buitenwereld zoeken, al blijft de onderlinge band voorlopig nog wel bestaan.

Generatie IV

IVa. Jan Kremer (zoon van IIIb), geboren Meppel 24 januari 1807, gedoopt Meppel 1 februari 1807, wever, koopman/poelier, overleden Hoogeveen (Het Schut) 19 augustus 1881, trouwt Meppel 15 april 1835 Antien Kremer, (dochter van IIIc) (IVh), geboren Meppel 30 april 1814, gedoopt Meppel 11 mei 1814, naaister, overleden Hoogeveen (Het Schut) 4 maart 1887.

Uit dit huwelijk:

1. Hendrik Kremer, geboren Meppel 19 oktober 1835, arbeider, overleden 's-Gravenhage 24 juli 1926, trouwt Hoogeveen 24 september 1859 Hendrikje Jochems Broerstra, dochter van Jochem Harmens Broerstra en Leentje Hendriks Klooster, geboren Delfstrahuizen/Schoterland 20 november 1833, dienstmeid, overleden Hoogeveen 21 juni 1918. Uit dit huwelijk acht kinderen.
2. Stijntje Kremer, geboren Meppel 5 maart 1838, overleden Meppel 7 juli 1838.
3. Stijntje Kremer, geboren Meppel 18 april 1839, overleden Amsterdam na 1 november 1923, trouwt Hoogeveen 15 augustus 1863 Roelof Akkerman, zoon van Reinier Akkerman en Klaasje Hartman, geboren Hoogeveen 10 maart 1830, kleermaker, overleden Hoogeveen 29 juni 1918. Uit dit huwelijk zeven kinderen.
4. Hijltje Kremer, geboren Meppel 3 maart 1842, overleden Wolfheze 8 maart 1931, trouwt Meppel 18 augustus 1875 George Pieter Jacobus de Vries, zoon van Jacob Harms de Vries en Anna Hunter, geboren Emmen 3 december 1852, kantoorbediende, overleden Arnhem 5 augustus 1935. Uit dit huwelijk drie kinderen.
5. Harmina Kremer, geboren Meppel 8 mei 1845, overleden 's-Gravenhage 5 februari 1938, trouwt Valburg (Arnhem) Stoffel Elings, zoon van Albert Elings en Willemina van Dijken, geboren Zetten 6 augustus 1847, metselaar, overleden 's-Gravenhage 5 december 1938. Uit dit huwelijk geen kinderen bekend.
6. Egbert Kremer, geboren Meppel 15 februari 1848, conducteur, overleden Hoogeveen 9 mei 1885, trouwt Hoogeveen 22 augustus 1878 Cornelia Johanna de Vries, dochter van Jacob Harms de Vries en Anna Hunter, geboren Willemstad 9 mei 1846, overleden Hoogeveen 10 februari 1927. Uit dit huwelijk twee kinderen.
7. Klazina Kremer, geboren Meppel 25 november 1850, overleden Meppel 19 augustus 1851.
8. Klazina Kremer, geboren Meppel 4 september 1852, overleden Hoogeveen 23 december 1930, trouwt Hoogeveen 17 september 1875 Zwaantinus Naber, zoon van Zwier Naber en Hankje Pieters Kromkamp, geboren Smilde 5 oktober 1853, huisschilder, overleden Hoogeveen 6 juni 1935. Uit dit huwelijk tien kinderen.
9. Aaltje Kremer, geboren Hoogeveen (Schut) 5 juni 1856, overleden Hoogeveen (Schut) 13 oktober 1857.
10. Hendrikus Kremer, geboren Hoogeveen (Schut) 14 juni 1859, remmer (spoorwegen), overleden Utrecht 4 april 1942, trouwt Groningen 23 maart 1884 Catharina Johanna Kolthoff, dochter van Gerard Kolthoff en Grietje Jacobs Nienhuis, geboren Groningen 1 oktober 1851, overleden Utrecht 1 mei 1934. Uit dit huwelijk drie kinderen.

Jan, (eerste zoon van Hendrik en Hilligje), trouwt met zijn nichtje Antien (IVh). Zij wonen opeenvolgend in de Hoofdstraat bij vader en moeder, dan in de Brouwerstraat, op de Prinsengracht en op de Heerengracht. Er worden uit dit huwelijk tien kinderen geboren, waarvan er zeven volwassen worden, maar geen van hen gaat het wevers- of naaistersvak in. Zij zijn kennelijk opgevoed met het idee dat er elders meer te doen en te zien is. Dat is niet verwonderlijk, pa heeft immers het voorbeeld gegeven door op latere leeftijd van vak en van stad te veranderen! Jan vertrekt namelijk, in juni 1858, met Antien en de kinderen naar Hoogeveen.[2] Hun twee laatste kinderen worden na die datum daar geboren. Waarom Hoogeveen? Jan gaf al voor die tijd, nog in Meppel, bij gelegenheid van geboorten op, een activiteit als poelier te zijn begonnen. Misschien waren er op de heidevelden en de hoge venen meer fazanten en konijnen te vangen? Zoon Hendrik nam dat vak later over, dus het ging hen blijkbaar goed in de zaken. Kleinzoon Antinus, zoon van Klazina, vierde dochter van Jan en Antien, vertelt later (rondom de eeuwwisseling) hoe oom Hendrik vroeger stropers ontmoette, 's avonds bij hen aan huis, en in de keuken met hen onderhandelde en dat hij en zijn broers en zusjes daarnaar luisterden in het zoldertrapgat ...

Behalve Hendrikus en Stijntje, die met een kleermaker trouwt, zal de vijfde generatie beroepen kiezen die ver buiten de textielwereld, in de moderne sectoren van de samenleving liggen, in de diensten- of bouwsector, die van het transport, en in de nieuwste, die van de spoorwegen! Sommige trouwen buiten Hoogeveen. Egbert, conducteur op de spoortrein, keert, na enkele jaren in Venlo, terug naar zijn geboortestad.

Klazina en haar man wonen enkele jaren in Nieuw-Amsterdam, waar hun verf- en schilderswarenwinkel in vlammen opgaat. Daarna beginnen ze opnieuw in Hoogeveen. Dat getuigt ook van ondernemerszin. Hermina en Hijltje volgen hun man, naar Arnhem en Delfshaven. Hermina overlijdt in Den Haag, en Hijltje in Arnhem. Hendrikus wordt 'remmer op de spoortrein',

trouwt in Groningen, krijgt kinderen in Eindhoven en overlijdt in Utrecht. Stijntje en Hendrik zijn, na het overlijden van hun echtgenoot en echtgenote, vertrokken naar een van hun kinderen die respectievelijk in Amsterdam en Den Haag waren gaan wonen, en hebben daar hun laatste dagen doorgebracht.

IVb. Hermina Kremer (dochter van IIIb), geboren Meppel 24 november 1812, gedoopt Meppel 2 december 1812, overleden Amsterdam 30 maart 1901, trouwt Amsterdam 29 mei 1850 Friederik Joseph Meijer, zoon van Friederik Joseph Meijer en Saara Meinders, geboren 10 maart 1810, boekbinder, overleden Amsterdam 11 november1885.
Uit dit huwelijk:
1. Frederik Meijer, geboren Amsterdam 25 april 1851, lithograaf, trouwt Amsterdam 31 mei 1883 Hermina Schaafsma, geboren Amsterdam 2 juli 1861. Uit dit huwelijk geen kinderen bekend.

IVc. Berend Kremer (zoon van IIIb), geboren Meppel 28 september1816, gedoopt Meppel 16 oktober 1816, schoenmaker, overleden Meppel 20 oktober 1879, trouwt Meppel 8 maart 1848 Hillechje Danser, dochter van Frederik Armes Danser en Jantien Schipper(s), geboren Meppel 13 maart 1826, overleden Meppel 22 mei 1889.
Uit dit huwelijk:
1. Hendrik Kremer, geboren Meppel 14 november 1848, bakkersknecht, broodbakker, overleden na 1914.
2. Jantje Kremer, geboren Meppel 28 augustus 1850, overleden Weesp 10 mei 1931, trouwt Meppel 22 juli 1872 Wolter Zwikker, zoon van Hendrik Loos Zwikker (metselaar) en Jantje Lindenhovius, geboren 14 augustus 1851, metselaar, overleden Meppel 25 april 1888. Uit dit huwelijk zeven kinderen.
3. Fredrik Kremer, geboren Meppel 9 augustus 1853, eerst schoenmaker, dan rijksambtenaar/rijkscommies, overleden Amsterdam 11 juni 1943, trouwt Ootmarsum 10 mei 1883 Gesiena Gosselink, dochter van Jan Gosselink (smid) en Johanna Althuis, geboren Neuenhaus (Duitsland) 15 januari 1865, overleden Amsterdam 5 december 1950. Uit dit huwelijk twaalf kinderen.

Berend is schoenmaker geworden, een praktisch beroep, hij blijft in Meppel en trouwt met Hilligje. Zij wonen eerst in bij Berends ouders aan de Hoofdstraat. Vervolgens wonen zij om de hoek aan de Brouwerstraat[3], waar Berend vast ook zijn werkplaats had.
Zij krijgen een dochter Jantje, die later met een metselaar trouwt, ook uit Meppel. Zoon Hendrik, in 1870 vertrokken naar Amsterdam, wordt daar geregistreerd als bakkersknecht op het Rokin, omstreeks 1875 woont hij op de Lange Nes.[4] In 1884 wordt hij drie maanden verpleegd in het Binnengasthuis[5]. Daarna wordt hij verscheidene keren opgepakt en veroordeeld voor landloperij en bedelarij en naar Veenhuizen gestuurd. Iedere keer gaat hij weer naar Amsterdam terug. De laatste keer dat hij *overgeschreven* is vanuit Norg is in 1914.[6] Wat er precies is gebeurd, zal wel ongewis blijven, hoewel we vandaag wel weten dat de veroordelingen tot deze verblijven in de koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid op weinig gebaseerd waren en dat aan het bedelen en landlopen vaak een moeilijke levenssituatie of een psychologische reden ten grondslag lag. Hendriks broer Fredrik, die oorspronkelijk werkte als schoenmaker in de werkplaats van zijn vader[7], vertrekt naar Staphorst als hij negentien is. Hij werkt zich daarna in verschillende steden van Drenthe en Overijssel op tot rijkscommies. In Ootmarsum ontmoet hij Gesina en trouwt daar met haar. Ook zij was uit het Graafschap Bentheim, net over de grens, naar Nederland gekomen. Omstreeks 1900 vertrekken zij naar de hoofdstad. Had dat iets te maken met de problemen van Fredriks oudere broer Hendrik, of was het gewoon toeval dat de beide broers door Amsterdam werden aangetrokken? Het echtpaar heeft er in elk geval de laatste vijfentwintig jaar van hun leven doorgebracht en een aantal van de twaalf kinderen zijn er getrouwd[8].
Berend en Hilligje verhuizen tegen 1870 naar Brouwerstraat nummer 39.[9] Negen jaar later overlijdt Berend daar. Hilligje verhuist naar de noordkant van het oude centrum en overleeft haar man nog tien jaar.

IVd. Berent Kremer (zoon van IIIc), gedoopt Meppel 14 augustus 1799, wever, later arbeider, overleden Molendijk (Hoogeveen) 26 december 1867, trouwt (1) Meppel 27 april 1825 Roelofje Hongerink, dochter van Roelof Hongerink (dagloner) en Jantien Lubberts Gust, geboren Meppel 20 maart 1803, overleden Meppel 16 september 1846. Trouwt (2) Hoogeveen 31 maart 1866 Trijntje Gerrits Prins, dochter van Gerrit Hendriks Prins en Jentje Hendriks, geboren Hoogeveen 18 augustus 1805, gedoopt Hoogeveen 18 augustus 1805, overleden Alteveer 16 november 1878, (Trijntje trouwt (1) Mannes Aalderts Koopman).
Uit het eerste huwelijk:
1. Jantien Kremer, geboren Meppel circa 1825, overleden Meppel 7 augustus 1828.
2. Stijntje Kremer, geboren Meppel 19 juni 1828, *dienstmaagd*, overleden Meppel 28 mei 1866, trouwt Meppel 8 juli 1853 Otto Tromp, zoon van Hendrik Tromp en Thijsje Menen, geboren Zwartsluis 30 november 1824, schippersknecht, overleden Meppel 13 maart 1865. Uit dit huwelijk zes kinderen.
3. Roelof Kremer, geboren Meppel 27 juli 1831, dagloner, dienaar van politie, sergeant major, overleden Meppel 24 februari 1898, trouwt Meppel 24 april 1875 Ietje Bosch, dochter van Doris Bosch en Fennigje Kevelham, geboren Lochem 8 oktober 1839, dienstmeid, overleden Meppel 24 februari 1898. Uit dit huwelijk drie kinderen.
4. Jantien Kremer, geboren Meppel 6 januari 1835, dienstmeid, overleden na 1879, trouwt Smilde 4 maart 1859 Jan Grit, zoon van Abraham Jacobs Grit en Maike Winsemius, geboren Smilde circa 1833, arbeider, overleden Smilde 13 januari 1892. Uit dit huwelijk acht kinderen.

Berent en Roelofje wonen in het begin van hun huwelijk, in 1826, in bij vader Roelof Hongerink en moeder Jantje in een huis aan de gracht langs de Grote Kerk. Naast hen, in de belendende huizen wonen ook wevers. Een ervan is Hannes Benthem, de broer van Stijntje. Vader Roelof is dagloner[10]. Berent en Roelofje krijgen vier kinderen, waarvan de eerste jong overlijdt. Zij wonen tussen 1828 en 1835 eerst op het adres waar oom Klaas en Trijntje wonen, in de Brouwerstraat, en dan in een huis in wijk één waar ook broer Roelof en Elisabeth tijdelijk wonen.[11] In 1839 wonen zij op het Zuideinde in huis nummer 607, met de kinderen.[12] In datzelfde huis wonen wever Louis de Vries en Harm Gelmers. Berent, Stijntje, Jantien en Roelof wonen in1849[13] nog steeds op het Zuideinde in hetzelfde huis samen met het gezin de Boer, waarvan de vader ook wever is, diens vrouw en zes kinderen. Er wonen ook nog vijf andere grote en kleinere gezinnen in het pand onder andere dat van Harm Gelmers. Berent geeft bij het aangeven van de geboorte van verscheidene van zijn kinderen te verstaan niet te kunnen schrijven, zo ook bij de laatste, Jantien. Hij neemt zijn twee buren, beiden wevers, mee om te getuigen: Geert Gerrits de Boer en Harm Gelmers, die allebei wel tekenen. Roelofje overlijdt nog vrij jong, in 1846. Het ziet ernaar uit dat Berent niet lang is doorgegaan als zelfstandig wever, want al in 1831, toen hij de geboorte van Roelof aangaf, zei hij al dagloner te zijn. Dat houdt dus in dat hij niet meer thuis werkte, maar in een weeffabriek.

De twee meisjes Stijntje en Jantien trouwen later respectievelijk met een schipper en een arbeider uit Smilde. Zij krijgen ook allebei een flink aantal kinderen. Zoon Roelof gaat als sergeant-majoor naar Nederlands-Indië en wordt dienaar van politie na zijn terugkeer.[14] Hij trouwt in Meppel met Ietje en krijgt een zoon en twee dochters. We moeten dus vaststellen dat het weversvak ook in dit gezin niet wordt voortgezet.

Berent is in 1860 vertrokken naar Hoogeveen[15] en is daar een tweede huwelijk aangegaan met een weduwe, Trijntje Prins. Weer is de vraag: waarom Hoogeveen? Omdat zijn broer Jan daar goed gedijde? Of trok de nieuwe weeffabriek daar hem aan, en vertrok hij in de hoop beter betaald te worden? Hij was immers al dagloner sinds 1831, misschien had men hem er over gesproken. Voor de oprichting van de grote stoomweverij in Nijverdal in Twente, omstreeks 1851, door de Salomonsons, waren er al veel weeflokalen in oprichting, bijvoorbeeld in Meppel, maar ook in Assen, Beilen en Hoogeveen, voor het weven van calicots (katoen), die werden geweven met de snelspoel.[16]

IVe. Roelof Kremer (zoon van IIIc), gedoopt Meppel 3 februari 1802, beddetijkwever, overleden Meppel 9 augustus 1875, trouwt Meppel 10 mei 1826 Elizabeth Joosten, dochter van Andries Joosten en Jantje Hendriks, geboren Zwartsluis 6 februari 1801, overleden Meppel 10 januari 1875.
Uit dit huwelijk:
1. Stientje Kremer, geboren Meppel begin augustus 1825, overleden Meppel 23 september 1825.
2. Stijntje Kremer, geboren Meppel 16 oktober 1826, dienstmeid, overleden Meppel 2 mei 1889, trouwt (1) Zwolle 1 augustus 1867 Egbert Willem Raaijer, zoon van Albert Raaijer en Elsje Stein, geboren Zwolle circa 1810, metselaar, overleden Zwolle 12 mei 1870. Uit dit huwelijk geen kinderen, trouwt (2) Meppel 29 april 1871 Mannes Hagedoorn, zoon van Hendrik Hagedoorn (wever) en Johanna Elizabeth Lodewijks Gras (dienstmeid), geboren Meppel 7 september 1830, wever, overleden Meppel 28 april 1892, (Mannes trouwt (1) Meppel 7 september 1855 Stiena Brouwer). Uit dit huwelijk geen kinderen.
3. Jantien Kremer, geboren Meppel 25 januari 1829, overleden Meppel 18 augustus 1901, trouwt (1) Meppel 17 februari 1866 Jan Kruiderink, zoon van Johanna Kruiderink, geboren Kampen 30 september 1822, z.d., veldwachter, overleden Eschmarke (Lonneker) 30 april 1869. Uit dit huwelijk een dochter, trouwt (2) Meppel 3 mei 1884 Jan Willem Brogt, zoon van Jan Brogt en Gerrigje Bosman, geboren Dalfsen 23 mei 1849, koetsier, landbouwer, overleden Dalfsen 17 maart 1891. Uit dit huwelijk geen kinderen.
4. Egbertdiena Kremer, geboren Meppel 5 maart 1832, naburen van Elisabeth Joosten, zonder beroep, overleden Meppel 6 februari 1873.
5. Aaltje Kremer, geboren Meppel 4 februari 1836, dienstbode, overleden Kampen 15 mei 1920, trouwt Kampen 1 mei 1873 Johannes Albertus Klumper, zoon van Peter Klumper (schoenmaker) en Dina Schaddenhorst, geboren Kampen circa 1851, brievenbesteller, overleden Kampen 16 september 1922. Uit dit huwelijk geen kinderen.
6. Andries Kremer, geboren Meppel 12 januari 1839, linnenwever in 1862 daarna arbeider, overleden Rotterdam 24 september 1915, trouwt (1) Kampen 2 oktober 1879 Geertrui Zorn, dochter van Johan Hendrik Zorn (arbeider) en Aaltje Vastenholt, geboren Kampen circa 1833, overleden Kampen 14 augustus 1888. Uit dit huwelijk geen kinderen. Trouwt (2) Meppel 8 maart 1902 Johanna Adriana van Meten, dochter van Willem van Osch en Johanna Adriana van Meten, geboren Middelburg 20 februari 1834, naaister, overleden Rotterdam 24 september 1915. Uit dit huwelijk geen kinderen.
7. Egbert Kremer, geboren Meppel 21 augustus 1841, wagenmakersknecht, overleden Meppel 19 maart 1867.

Roelof blijft in Meppel en zet de traditie voort. Hij is beddentijkwever, wellicht één van de laatste in de stad.[17] Hij trouwt met Elisabeth uit Zwartsluis. Zij krijgen zeven kinderen. Het eerste dochtertje, Stientje, overlijdt na een aantal weken in 1825. Tot ongeveer 1850 verhuizen ze zes keer. Roelof geeft bij alle geboorteaangiften op wever te zijn en neemt soms een wever mee als getuige; bij Jantien zijn dat Hendrik Hagedoorn en Jan van Agteren, bij Aaltje is dat Anton Engels.

Op de geboortedag van Jantien, in maart 1832, is Roelof afwezig, zegt de akte. Misschien was hij klanten gaan opzoeken? Zoals Poortman vertelt, gingen *de wevers in de nawinter, als 'het goaren' klaar was, hen opzoeken, om eens te weten te ko-*

men op hoeveel werk ze konden rekenen. Dat was een feestdag, want ze werden getracteerd op beschuit met stoete en koffie. Doch wanneer zij hun weefsel afleverden, was hun extra loon een eierpannekoek. Dat was dan voor het brengen.[18] De twee getuigen zijn dus ook de aangevers, tevens *buren van Elisabeth Joosten*. Zij zijn beiden bakker. Het echtpaar woont in die tijd aan de noordkant van de oude stad in wijk twee. Andries, de op een na laatste, wordt geboren in de Brouwerstraat, in 1839.

Tussen 1850 en 1860, zoals al eerder vermeld, gaan zij op de Keizersgracht wonen, in hetzelfde huis waar Berent de oude indertijd woonde, en waar ook vader Egbert en broertje Egbert met moeder Stijntje woonden.[19] Hun buren, Gerrit Kluin en Frederik Scholten, zijn ook allebei wever.

Stijntje, geboren in 1826, wordt later dienstmeid in Zwolle en trouwt daar met een metselaar, een oudere weduwnaar met wie ze geen kinderen krijgt. Drie jaar later overlijdt haar echtgenoot en blijkbaar komt ze terug naar Meppel, want ze trouwt in 1871 met een wever van de familie Hagedoorn. Mannes Hagedoorn was ook al een keer getrouwd geweest en had verscheidene kinderen gehad met zijn eerste vrouw, Stiena. Stijntje gaat zeker voor ze zorgen en Mannes en zij krijgen samen geen kinderen.

Haar zuster Jantien vindt een man in Kampen, met wie zij een dochter krijgt. Na het overlijden van deze man hertrouwt ze met een landbouwer in Dalfsen, waar ze waarschijnlijk is gaan wonen.

De jongste zoon, Egbert, werd maar vijfentwintig en was nog niet getrouwd. Hij deed zijn leertijd als wagenmakersknecht onder andere in Steenwijk en De Wijk, maar overleed in Meppel. Zou het een beroepsongeluk geweest kunnen zijn? Dat hij, nog jong en onbesuisd, een ongeluk met paard en wagen kreeg? Of misschien was hij ziek, want hij overleed thuis bij zijn ouders. In februari 1873 overlijdt Egbertdiena ook in het ouderlijke huis op de Keizersgracht, op eenenveertigjarige leeftijd en ongetrouwd.

Dan kondigt Aaltje, terwijl ze al zevenenveertig is, plotseling aan dat ze met een brievenbesteller uit Kampen gaat trouwen en hebben er opmerkelijke gebeurtenissen plaats in het gezin. Op 2 mei 1873, op de dag na de trouwerij van Aaltje in Kampen, laten Roelof, Elisabeth en Andries zich uitschrijven uit Meppel om naar Kampen te verhuizen. Blijkbaar hadden ze ineens behoefte aan een grote verandering. Dat hield natuurlijk wel in dat zowel vader als zoon als loonarbeider verder wilden gaan en dat ze de gespecialiseerde werkplaats in Meppel opgaven.

Kennelijk vinden ze in Kampen hun draai toch niet, want ze komen alle drie ruim een jaar later weer terug, op 22 augustus 1874. Voelden de ouders het einde van hun leven aankomen, waren ze ziek? In ieder geval overlijdt Elisabeth vlak daarna, op 10 januari 1875, en Roelof een half jaar later op 9 augustus.

Een week na de dood van zijn moeder laat Andries zich opnieuw uitschrijven naar Kampen en laat zijn vader alleen achter.[20] Waarschijnlijk moest hij weer aan de slag en het huisbedrijf eenmaal opgegeven, kon hij alleen nog maar terug naar de fabriek. Terwijl hij tegen 1870 nog werkte met zijn vader als linnenwever[21], geeft hij bij zijn trouwen met Geertruida, in 1879 in Kampen op dat hij arbeider is. Dat betekent zeker dat hij daar in een grotere eenheid weefde, want het lijkt toch onwaarschijnlijk dat hij op die leeftijd nog een nieuw beroep aanleerde.[22] Ook dit echtpaar krijgt geen kinderen. Ook met Adriana, met wie hij hertrouwde toen hij weer terug was in Meppel, kreeg hij geen kinderen. Adriana had er al drie uit een eerste huwelijk. Roelof heeft dus geen nazaten.[23]

IVf. Evert Kremer (zoon van IIIc), gedoopt Meppel 14 december 1803, wever, overleden Zwolle 21 september 1849, trouwt Zwolle 28 september 1826 Hendrikje Hendriks, dochter van Reindert Hendriks en Jentien Berends Pluim, gedoopt Meppel 19 oktober 1796, linnennaaister, overleden Zwolle 13 januari 1848.
Uit dit huwelijk:
1. Stientje Kremer, geboren Zwolle 23 juni 1826, overleden Zwolle 7 december 1879, trouwt Zwolle 10 december 1857 Joannes Bixerman, zoon van David Bixerman en Antonia Jansen, geboren circa 1802, arbeider, overleden Zwolle 5 februari 1893. Uit dit huwelijk twee kinderen.
2. Reijndert Kremer, geboren Zwolle 8 december 1828, overleden Zwolle 1 maart 1829.
3. Reintje Kremer, geboren Zwolle 19 juni 1837, overleden Zwolle 12 december 1920.

Evert trouwt in Zwolle met een linnennaaister, Hendrikje, ook afkomstig uit Meppel. Ze krijgen in 1826 een dochter Stientje, die later trouwt met Johannes, die arbeider is. Stientjes broertje Reijndert, geboren in 1828, overlijdt na zes maanden, De jongste, die ook naar de vader van Hendrikje, Reintje genoemd werd, was twaalf jaar jonger dan haar zus. Stientje vangt haar zusje echter niet op als de beide ouders kort na elkaar overlijden en Reintje pas elf is. Reintje wordt opgevoed in het Diaconie-armhuis in Meppel, dat zij verlaat als ze zestien jaar wordt op 1 mei 1854. Ze is *in Zwoll gaan Dienen*.

IVg. Aaltje Kremer (dochter van IIIc), geboren Meppel 16 augustus 1809, gedoopt Meppel 16 augustus 1809, overleden Meppel 19 oktober 1843, trouwt Meppel 19 juli 1837 Jan van Dijk, zoon van Lambert van Dijk (wever) en Lammechien Jans (weversche), geboren Meppel 20 maart 1807, gedoopt Meppel 20 maart 1807, wever, overleden Meppel 20 maart 1846.
Uit dit huwelijk:
1. Lammechien van Dijk, geboren Meppel 9 juni 1838, overleden Meppel 12 september 1842.

IVh. Antien Kremer (dochter van IIIc), zie IVa.

IVi. Egbert Kremer (zoon van IIIc), geboren Meppel 14 november 1817, wever, overleden Meppel 28 november 1900, trouwt Zwartsluis 19 november 1842 Hermanna de Graaf, dochter van Klaas de Graaf en Annegien Ezinge, geboren Zwollerkerspel 26 maart 1821, overleden Meppel 27 mei 1864.

Uit dit huwelijk:

1. Egbert Kremer, geboren Meppel 1 mei 1843, winkelbediende, pakhuisknecht en tabakskerversknecht, overleden Meppel 1 augustus 1923, trouwt Meppel 12 februari 1868 Lammigje Lippinkhof, dochter van Christiaan Lippinkhof (*bij de schutterij*, wever) en Roelofje van Assen, geboren Meppel 6 oktober 1844, overleden Meppel 8 januari 1926. Uit dit huwelijk negen kinderen.
2. Annechien Kremer, geboren Meppel 15 juli 1845, zonder beroep, overleden Meppel 3 februai 1900.
3. Stijntje Kremer, geboren Meppel 18 augustus 1848, zonder beroep, overleden Meppel 30 september 1910.
4. N.N. Kremer, geboren en overleden Meppel 1 februari 1851.
5. Klaasje Kremer, geboren Meppel 3 februari 1852, overleden Meppel 25 juni 1854.
6. Zwaantje Kremer, geboren Meppel 17 januari 1855, zonder beroep, overleden Meppel 30 januari 1902.
7. Klaas Kremer, geboren Meppel 27 april 1858, overleden Meppel 21 mei 1858.
8. Aaltje Kremer, geboren Meppel 27 april 1858, overleden Meppel 30 december 1918, trouwt Meppel 7 april 1888 Gottfried Christian Bigler, zoon van Christian Bigler en Anna Matthijs, geboren Allmendingen (Zwitserland) 15 januari 1837, zonder beroep bij zijn huwelijk, overleden Meppel 19 mei 1903. Uit dit huwelijk vijf kinderen.
9. Klaas Kremer, geboren Meppel 13 april 1861, boekbinder, overleden Meppel 21 april 1932, trouwt (1) Meppel 8 februari 1896 Jentien de Vendt, dochter van Jan de Vendt (schipper) en Margje Russcher, geboren Meppel 20 mei 1871, dienstmeid, overleden Meppel 18 augustus 1897. Uit dit huwelijk een zoon. Trouwt (2) Meppel 5 februari 1898 Aaltje Scholten, dochter van Arent Scholten (schipper) en Jentje Mennink, geboren Meppel 1 oktober 1872, dienstmeid, overleden Meppel 6 juni 1954. Uit dit huwelijk vijf kinderen.
10. Everdina Kremer, geboren Meppel 9 maart 1864, dienstmeid, overleden Meppel 2 juni 1922, trouwt Meppel 12 augustus 1893 Jacob Volk, zoon van Hendrik Volk en Klazina Nijenhuis, geboren Meppel 18 september 1866, molenaarsknecht, arbeider, overleden Deventer 10 februari 1932. Uit dit huwelijk geen kinderen bekend.

Egbert werd bij zijn doop eigenlijk Hendrik genoemd. Vermoedelijk werd hij door zijn moeder ter nagedachtenis aan haar man Egbert genoemd, want deze overleed drie maanden na zijn geboorte. Waarschijnlijk heeft de administratie dit geaccepteerd.[24] Egbert trouwt met een jongedochter van Zwollerkerspel, die Hermanna heette. Toch was hij haar zeker in Meppel in de buurt tegengekomen, want ze werkte daar, in 1839, als dienstmeid op de Brouwerstraat.[25] Egbert woonde op dat moment nog steeds om de hoek op de Keizersgracht bij moeder Stijntje. Ze zullen elkaar wel op de markt of tijdens een of ander feest hebben ontmoet en af en toe afgesproken hebben, 's avonds, dicht bij het huis waar Harmanna werkte, in een steegje tussen de Brouwerstraat en de Groote Straat. Zij trouwen in Zwartsluis. Hermanna en Egbert krijgen tien kinderen, waaronder drie jongens. Zij wonen in het begin op de Heerengracht, samen met een metselaar, zijn vrouw en zes kinderen en met veldwachter Thijs Wink, en diens vrouw en twee kinderen.[26] Zijzelf hebben er dan drie. Een vierde kind van Egbert en Hermanna wordt dood geboren in 1851. Vervolgens worden ze geregistreerd op de Kromme Elleboog en daarna op De Groote Oeverstraat nummer 59.[27] Het vijfde kind, Klaasje, overlijdt na twee jaar. Er was toen weer een pokkenepidemie in de stad en een kindje van precies dezelfde leeftijd dat in hetzelfde huis woonde, overlijdt vlak na Klaasje.[28]

De oudste zoon, ook Egbert genoemd, trouwt later weliswaar met de dochter van een wever, kleinzoon van Christiaan Lippinkhof de gildemeester, maar hij gaat de tabaksindustrie in, want daar zat tenminste toekomst in! Later geeft hij ook op te werken als pakhuisknecht en winkelbediende; of dat ook in de tabak was, is niet bekend. Drie dochters, Annechien, Stijntje, en Zwaantje, blijven ongetrouwd en, zoals het in hun overlijdensakte staat, *zonder beroep*. Zij overlijden alle drie op vrij hoge leeftijd in Meppel. Twee en een halve maand na de geboorte van Everdina overlijdt Hermanna, nog vrij jong, op dezelfde leeftijd als haar schoonzuster Roelofje. De oorzaak kan kraamkoorts geweest zijn, of uitputting want het was haar tiende kind, maar in dat jaar was er ook een tyfusepidemie. Annechien was negentien en Stijntje zestien toen hun moeder overleed en zij de kost moesten verdienen. Kan de reden waarom de meisjes niet getrouwd en zonder beroep overleden zijn, dat ze voor de andere kinderen, Zwaantje, Aaltje, Klaas en Everdina, moesten zorgen en thuis moesten blijven? Zwaantje was toen negen, en Aaltje zes. Later gaat Everdina wel de deur uit, als ze zestien is, dat wil zeggen tegen 1880, en gaat de kost verdienen als dienstmeid. Maar toen was Egbert alleen en die kon nog wel voor zichzelf zorgen. Aaltje trouwt met een Zwitser, die zich in Meppel vestigt, maar van wie we helaas geen beroepsvermelding hebben gekregen. Klaas gaat het boekbindersvak in, een modern vak indertijd, ook met toekomst. Hij trouwt twee keer en krijgt vier zoons, maar geen van hen gaat nog het weversvak in. De eerste, Egbert, wordt schoenmaker en werkt in de jaren twintig en dertig van de twintigste eeuw als zodanig in Meppel. Egbert en Hermanna's laatste dochter, Everdina, huwt een molenaarsknecht en blijft ook in de stad wonen.

Egbert zet het weven nog een aantal jaren voort, tot in 1860, maar hij houdt wel voor 1864 op zelfstandig te zijn.[29] Werken en dus weven, moet hij dan zeker nog wel een dertigtal jaren volhouden, ofwel tot de jongste, dochter, Everdina, het huis uitgaat in 1880 en zoon Klaas behoorlijk begint te verdienen en hem eventueel kan onderhouden. Ook Egbert heeft dus in een grotere eenheid als dagloner zijn bekwaamheid moeten verhuren. Toch verdiende hij niet genoeg, want vanaf het jaar 1865, een jaar nadat Hermanna overleden is, vraagt Egbert regelmatig hulp bij de diaconie, hij krijgt 75 cent per week. In 1870 krijgt hij twee lakens en twee hemden, dat kost de diaconie 7,5 gulden. Hij krijgt ponden brood, stukken spek en koppen gerst

voor zeven personen in deze jaren. We zien dat er vanaf het jaar 1877 meer en meer personen op de diaconielijsten staan, ongeveer honderddertig, terwijl er eerder maar een tiental op stonden. Ook is het opvallend hoeveel weduwen er op staan. In 1890 zien we Egbert ook nog steeds op de lijst van bedeelden maar dit keer gaat het om Kerst- en Nieuwjaarslijsten waar drie á vierhonderd personen op staan, bijna iedereen krijgt dan dus wel iets!
Egbert overlijdt in de herfst van het jaar 1900 in een huis aan de Groote Oeverstraat, nummer 231. Hij is de laatste geweest van de familie die weefde.

IVj. Jan Kremer (zoon van IIId), geboren Groningen 18 januari 1836, smidsknecht, arbeider, smid en kachelmakersknecht, overleden Groningen 3 juli 1866, trouwt Groningen 18 mei 1862 Jantje Schaap, dochter van Riken Jans Schaap en Trijntje Harms Mulderman, geboren Baflo 9 mei 1836, dienstmeid, overleden Assen 21 december 1906.
Uit dit huwelijk:
1. Maike Hinderika Kremer, geboren Groningen 17 april 1865, overleden Groningen 27 oktober 1865.
2. Jan Henderikus Kremer, geboren Groningen 16 september 1866, sigarenmaker, schrijnwerker en meubelmaker, overleden Assen 29 december 1945, trouwt Groningen 7 december 1890 Geesje van der Werf, dochter van Hilbrand van der Werf (molenaarsknecht) en Margien Goossens, geboren Groningen 27 november 1866, overleden Assen 1 september 1946. Uit dit huwelijk elf kinderen.

IVk. Alijda Kremer (dochter van IIIe), geboren Meppel 17 januari 1813, overleden Meppel 5 maart 1892, trouwt Meppel 23 april 1840 Lammert Hagedoorn, zoon van Hendrik Lamberts Hagedoorn (wever) en Jantje Jans Broekhuizen, geboren Meppel 21 juli 1816, wever, overleden Meppel 22 april 1864.
Uit dit huwelijk een dochter:
1. N.N. Hagedoorn, geboren en overleden Meppel 15 oktober 1840.

Na 1860

Vanaf de jaren veertig is de Nederlandse Handel-Maatschappij een nieuwe politiek gaan volgen. Men is overgegaan op de invoering van het snelweefgetouw, met de schietspoel. Deze techniek wordt in betrekkelijk korte tijd aangeleerd op weefscholen (die op verschillende plaatsen in het land worden opgezet), aan ervaren wevers maar ook aan kinderen vanaf twaalf jaar, omdat de snelweverij minder armlengte en kracht vraagt. Na 1846 verschijnen in Twente, Aalte en Almelo, de zogenaamde *powerlooms*, mechanische weefmachines die met handkracht worden bediend met behulp van een slinger. Vanaf 1852 komt de grootste weeffabriek, die van de firma Salomonson in Nijverdal, in werking met 360 stoomweefgetouwen. Het overgrote deel van het fabriekswerkvolk bestaat uit voormalige handwevers. De katoennijverheid buiten Twente gaat, na 1860, met de achteruitgang van de handweverij zowel ten plattelande, als in de oude handelssteden, goeddeels ten onder.

In het Volksregister van 1849 van Meppel, wordt, in de *indeling naar de beroepen*, nog onderscheid gemaakt tussen enerzijds linnenwevers, anderzijds katoenwevers en ten slotte kunstwevers. Van de eerste categorie worden twintig mannelijke wevers van onder de zestien jaar geteld en honderd en één van boven de zestien jaar, en men telt één kunstwever en één katoenwever van boven de zestien, waarvan Andries er één was.[30] Roelof, kleinzoon van Egbert en Stijntje, rekent zich dus in ongeveer 1860 nog tot de beddentijkwevers, en zijn zoon Andries tot de linnenwevers[31], vlak voor zij beiden de stap nemen om te gaan werken voor een dagloon.
De overgang van het zelfstandig weven naar het werken in een grotere eenheid markeert het einde van het tijdperk waarin de Kremers zelfstandige wevers waren. In 1840 waren er nog een tiental van de familie actief.
Dan zijn ook nog de volgende collega's van de Kremers actief: Egbert Benthem, Hendrik Westerbeek, Jan Hof, Jan Koning, Evert en Albert Nip, Antoon Engels, Reinder Eehuis, Hendrik Witvoet, Marten Russcher, Thomas Bakker, Geert Huls en Harm ten Brink, die zichzelf als *fabrikeur* presenteerde.[32] Zij getuigden allen, soms meerdere keren, bij de geboorte van een van de Kremerkinderen. Klaas Kremer, zesenzestig jaar, oom van Hendrik, zoon van diens zoon Jan, was nog aanwezig bij de aangifte van diens geboorte in 1835. Ook was hij nog actief als wever en aanwezig bij de trouwerij van zijn nichtje Aaltje met Take Takes de Vries in 1839. Berend Westerbeek, Arend ter Wal en Harm Mulder, die ook getuigden in die tijd, verklaarden toen al arbeiders, te zijn.
In 1860 zijn van de oude garde van de Kremers de beide Klazen, Hendrik, en Gerrit afgevallen. Jan is al langer geleden overgestapt en Berend is overgegaan naar een grotere weefeenheid. Bij de geboorte van Annechien en Hermanna, dochters van Egbert (IVi), was Harm ten Brink, *fabrikeur,* getuige, samen met oom Egbert Benthem. Dat laat wel vermoeden dat ook Egbert al in een, voor die tijd, grotere eenheid is gaan werken. Ook Roelof gaat, in de jaren zestig over naar een weeffabriek, met als gevolg dat er daarna dus geen enkele Kremer meer zelfstandig wever is.

Conclusie

Na de moeilijke periode aan het einde van de achttiende eeuw schijnt er tot in de jaren dertig niet opnieuw sprake te zijn van strenge armoede in de familie. De derde generatie zet het zelfstandig weven voort of kiest ervoor in een grotere eenheid te werken en dagloner te worden. Het ziet er naar uit dat zij bij de gelukkigen horen, die erin slagen steeds werk te vinden.
Zo staat er op de lijst van 1833 van de *bedeling van de armen*[33] geen Kremer, maar wel zien we daar bijvoorbeeld collega Harm Gelmers vermeld, die in hetzelfde huis woonde als Berend en Roelofje en getuigde bij de geboorte van Jantien. Ook staat de broer van Stijntje er op, Hannes Benthem, eerder genoemd,

toen als wever, nu als kuiper, en de *vrouw van Chris Lippinghof*, kleinzoon van de Gildemeester[34], die blijkbaar ziek was en begin 1869 overlijdt. Na 1853 en 1854, rampjaren vanwege de mislukte aardappeloogsten waardoor er veel honger geleden werd, wordt er een lijst opgemaakt van alle *bedeelden bij het Burgerlijk Armbestuur gedurende het laatste jaar*: het zijn er een honderdtal. Dit is ook de eerste keer dat Egbert Kremer op de lijst voorkomt. Vanaf deze datum en tot en met het jaar 1890 staat Egbert voortdurend op deze lijst. Hij heeft dan ook al zes kinderen.
In het *Register van verpleegden in het diaconie-armhuis* dat loopt van 1806 tot 1857 vinden we verscheidene mannen en vrouwen van de familie Kremer terug. Sommige verblijven daar enkele tijd vanwege ziekte, andere vanwege ouderdom en die komen daar te overlijden. Ook weeskinderen worden opgenomen tot ze zestien worden. Daarbij vinden we tegen 1850 één achterkleinkind, Reintje, en enkele kinderen van wevercollega's. Het diaconie armhuis was sinds 1803 gevestigd in een voormalige kazerne op de hoek van de Mallegatsgracht en het Noordeinde.

De verschillende generaties van onze weversfamilie zijn chronisch in een moeilijke financiële situatie gebleven en het is hen in drie generaties niet gelukt om enig familiebezit op te bouwen. *De boter*, zoals het deuntje zegt, *blijft nog steeds te duur voor de wevers en zij worden geen heren*.
Er zijn in 1830 veertien wevers die onroerend goed in de bebouwde kom van Meppel bezitten, en die gezamenlijk zes huizen in eigendom hebben, waarvan vijf in de wevershoek.[35] Maar na 1812 heeft geen enkele andere Kremer dan Klaas, bezittingen, huis of grond.[36]
Zoals we al hebben gezien woonden de wevers over het algemeen in een zeer kleine behuizing en deelden vaak met meerdere gezinnen één huis, soms zelfs één kamer. We hebben gezien dat enkele huisnummers binnen de familie verscheidene malen door de jaren heen terugkomen, want vaak deelden zij dezelfde woonstede of liet een echtpaar hun woning over aan een ander echtpaar van de familie, ook al vermoeden we dat zij er niet de eigenaren van waren.

In hoeverre de kinderen Kremer naar school zijn gegaan, is niet gemakkelijk te bepalen. Voor 1802 waren er twee scholen in Meppel, gefinancierd door de gemeente. Na de afkondiging van de nationale schoolwetten van 1801 en 1803 moesten de ouders verplicht schoolgeld betalen, maar het aantal geregistreerde kinderen stemde niet overeen met het verwachte aantal schoolgaande kinderen voor ongeveer 1820. De kinderen van wie de ouders geen schoolgeld konden betalen, gingen naar de diaconieschool tot na 1847, toen er daar plaatsgebrek kwam. Vaak moesten de weverskinderen thuis ook zeker een handje meehelpen, vooral omdat kindervingertjes gemakkelijk touwtjes kunnen knopen, en kinderen gemakkelijk onder de getouwen kunnen kruipen. Vaak moest er een schering met honderden draden aan een oude vastgeknoopt worden, en dat vroeg dus honderden kleine, stevige knoopjes. Pas bij de vierde generatie, is het mogelijk dat zij wat meer onderwijs hebben genoten, immers twee jongens worden respectievelijk rijksklerk en agent van politie, en twee andere worden remmer en conducteur bij de spoorwegen. Ook als schoenmaker, boekbinder, en koopman moet je kunnen lezen en rekenen. De meisjes blijven nog wat achter in die generatie en werken nog steeds als dienstmeid. In het midden van de eeuw kwamen er ook zogenaamde standenscholen en ook begon men arme kinderen, vooral weeskinderen, aan het werk te zetten in de fabrieken, zoals we al zagen. Het ziet er naar uit dat dat niet het geval is geweest met de kinderen van de familie of die van hun collega's, maar we weten het niet zeker.

Geen van de mannelijke leden van de familie schijnt te zijn omgekomen door een gewelddadig feit, bij voorbeeld als soldaat, bij een ongeluk in militaire dienst of tijdens een oorlog. Wat dat betreft was natuurlijk de periode tussen 1815 en 1870 een vrij rustige. Toch zijn vijf van hen overleden voor de leeftijd van vijftig jaar te hebben bereikt: Evert in 1785 werd 44 jaar, Egbert in 1817 werd 44 jaar, Evert in 1849 wordt 45 jaar, Hendrik in 1859 wordt 32 jaar en Egbert in 1867 wordt 25 jaar, maar zij zijn allen thuis overleden. We denken dat dit feit toch wel met de ongezonde werkomstandigheden in het weversvak te maken heeft, de lichamelijke vermoeidheid en afzwakking en daarbij komt dan nog de besmetting met ziektes. De gezondheidsproblemen en het jong overlijden van zowel kinderen als vrouwen zijn al eerder besproken.

In de tweede helft van de negentiende eeuw is er in Meppel geen toekomst meer in het thuisweven, de werkomstandigheden in de grotere eenheden van fabricatie zijn slecht en ongewis, de betaling eveneens. Hoewel er in de stad zelf ook wel nieuwe beroepsmogelijkheden zijn, bijvoorbeeld in de tabaks-, fietsen-, of chemische industrie, trekken vele kinderen van de familie uit Meppel weg. De nieuwe beroepactiviteiten vragen om meer mobiliteit en de economische ontwikkeling van het land nodigt uit om elders te gaan kijken.

Hoewel dit verhaal over de Kremers en de weverij in de stad Meppel hiermee een einde neemt, houdt het parenteel van Klaas Everts uit Almelo, dat rond 1800 zo uitgebreid was, ze-

2. Geveltjes op de Keizersgracht anno 1992 van de Emmabrug richting Zuiderbrug © Stichting Oud Meppel

ker niet op in 1870, want er zijn vandaag vele afstammelingen van Klaas Everts Kremer in leven die zijn naam dragen en zelfs minstens één die zijn naam én voornaam draagt.

Wat betreft de weverijen in Meppel kunnen we zeggen dat ze in 1890 nagenoeg geheel uit Meppel verdwenen zijn, behalve enkele kleine bedrijfjes, die linnen en wollen kleding voor de regio vervaardigen en enkele in hoeden en mutsen gespecialiseerde weverijen. Kleinschaligheid en specialisatie werden het eigen van de weverij in Meppel, die voortbouwt op een eeuwenoude traditie en ambachtelijke bekwaamheid. Hierdoor kon de industrialisatie van de textielnijverheid in Meppel niet slagen, daar waar deze in Twente succesvol werd doorgevoerd in een streek met een plattelandsbevolking die een minder hoog niveau van specialisatie had en daarom minder eisen stelde. Dat dit juist de streek was waar onze protagonisten vandaan waren gekomen was zeker geen toeval, want zij zochten juist deze bekwaamheid op. Het hangt van het uitgangspunt, dat wij vandaag kiezen, af of dit gezien moet worden als negatief voor Meppel of als het tegenovergestelde.

Er waren tot in de twintigste eeuw nog enkele zelfstandige wevers actief in Meppel. Zij waren nog steeds relatief dicht bij elkaar gevestigd op de Keizersgracht en in de buurt daarvan.[37] Van de familie Hagedoorn waren er nog een paar leden als wevers actief tot 1979.[38] Er kwamen toen ook nog steeds wevers vanuit de omgeving bij hen in de leer. Zij werkten vooral op bestelling voor hun uitgebreide clientèle buiten de stad, die de vraag naar stoffen voor klederdrachten op gang hielden.[39] Deze klanten kwamen dan ook nog steeds met hun eigen wol- en vlasproductie om er stoffen van te laten weven. Ook hieraan is vandaag nagenoeg een einde gekomen.

De buurt waar deze laatste wevers woonden, wordt vanaf eind negentiende, begin twintigste eeuw, *de Wevershoek* genoemd. Dit is het tijdperk, waarin het toerisme zich ontwikkelt, dat van het bezoeken van authentieke steden, dorpen en landschappen en van de tendens tot romantisering van het handwerk, waarin de Meppeler wevers excelleerden, in tegenstelling tot en ondanks de grootindustrie.

Uiteindelijk blijft dit deel van Meppel, met zijn huizen met versierde puntgeveltjes op de gracht, één van de fraaiste restanten van vroegere tijden en getuigt van de opgang tot een moderne, rijke, deftige en cultureel verfijnde stad. <<

Afkortingen
DA Drents Archief

Noten
1. Zie: www.europese-bibliotheek.nl; we nemen aan dat het bij dit getal gaat om handweefgetouwen voor huisweefkunst. Dit is echter niet gespecificeerd.
2. Drents Archief (DA), Bevolkingsregister (1850-1863) dl. 8, p. 75.
3. DA, Volksregister (1830-1850) dl. 6, p 41; idem p. 48; Bevolkingsregister (1862-1875) dl. 4, p. 4.
4. DA, Bevolkingsregister Meppel dl. 4 (1862-1875) p. 4 en Stadsarchief Amsterdam, Bevolkingsregister, dl. 420 p. 10.
5. Stadsarchief Amsterdam, Register van het Binnengasthuis te Amsterdam 1884, p. 42.
6. DA, Signalementkaart nr. 2626 d.d. 10-3-1897 en Stadsarchief Amsterdam, Overgenomen delen 1892-1920 dl. 185 p. 20.
7. DA, Bevolkingsregister (1873-1889) dl. 6, p. 240.
8. We hebben Fredrik en zijn gezin wel geregistreerd gevonden in Amsterdam, maar we hebben niet, zoals ook bij Hendrik, de gegevens over hun overlijden nagezocht. (De redactie heeft deze gegevens aangevuld).
9. Zie overlijdensakten; Hillechien overlijdt in wijk 2 huisnr. 145.
10. Huis 776, Roelofs vader: Jan Hongerink, was oorspronkelijk omstreeks 1760, uit Neede gekomen, een dorp ten zuiden van Almelo en Haaksbergen.
11. Waar dat stond is onduidelijk, want het huisnummer is 28 en bestaat dus slechts uit twee cijfers, het kan zijn dat er nog een cijfer voor ontbreekt, zie de Kadasterkaart van 1811-1832.
12. In huis 607. DA, Volksregister (1830-1850) dl. 2, p. 261.
13. DA, Volksregister (1830-1850) dl. 6, p. 48.
14. DA, Dienstboden, alfabetisch register 1873-1880, p. K.
15. DA, Bevolkingssregister, dl. 8 (van na 1846), p. 26.
16. Lintsen, H.W. (red.), Geschiedenis van de techniek in Nederland. De wording van een moderne samenleving 1800-1890, deel III Textiel. Gas, licht en elektriciteit. Bouw. De vervaardiging van katoenen stoffen, Zutphen. 1993, p. 43 t/m 55.
17. DA, Bevolkingsregister (1862-1875) dl. 4, p. 21.
18. Poortman, J. Geschiedenis van Meppel en omgeving, Meppel, 1952, p. 208.
19. DA, Bevolkingsregister (1850-1863) dl. 7, p. 106.
20. DA, Bevolkingsregister (1873-1889) dl. 6, p. 47.
21. Zie noot 12 en 30.
22. Ook in Kampen was in 1845 een verzoek ingewilligd tot de bouw van een calicotweverij met gemeentesubsidie; het motief van armenzorg door werkverschaffing speelde hierbij een grote rol.
23. Het is mogelijk dat Andries, net zoals Adriana, in Rotterdam gestorven is. Er is, net zoals geldt voor de overlijdensgegevens van Amsterdam, niet naar deze gegevens gezocht. (Inmiddels is deze periode ook gedigitaliseerd en de redactie heeft het overlijden aangevuld).
24. Zie artikel 'Ontdubbelen?' in Gens Nostra, jrg. 69/2014 nr.11 pp. 413-416.
25. DA, Volksregister (1830-1850) dl. 3, in 1839 wijk 9, Brouwerstraat 675.
26. Huis 638. DA, Volksregister (1830-1850) dl. 6, p. 60, wijk 8.
27. Huis 529. DA, Bevolkingsregister (1850-1863) dl. 7, p. 113: de adressen Keizersgracht zijn doorgestreept, ook de inwoners Andries Hagedoorn en Hilligje Schans zijn doorgestreept, anderen eveneens: verschillende huisnummeringen zijn doorgevoerd sedert 1815 in Meppel, maar ook werd in 1832 het officiële Kadasterplan, dat al in voorbereiding was sedert de napoleontische tijd, van kracht met een rigoureuze, geheel andere nummering van elk pand en perceel. Een concordantie is nog niet beschikbaar.
28. Zij woonden toen Grooten Oever nummer 175 (ook hier zijn nummers en personen doorgestreept, met verwijzing naar dl. 7 blz. 113); andere bewoners zijn het gezin Jan Westerbeek en Roelof Koopmans een vrijgezel uit Assen.
29. Bij de geboorte van Klaas in 1861 declareert hij nog wever te zijn, maar in 1864, bij de geboorte van Everdina geeft hij als beroep arbeider.
30. DA, Volksregister (1830-1850) dl. 8, p. 1 Algemeen register van wijken 1 t/m 14: Indeling naar de beroepen.
31. DA, Bevolkingsregister (1862-1875) dl. 4, p. 21.
32. Een fabrikeur was een ondernemer in de beginnende textielindustrie.
33. DA. Nederl. Herv. Gem. Meppel, inv. nr. 104.
34. Misschien Johanna Lippinkhof, de tweede vrouw van Christiaan (1813-1869).
35. DA, Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels van de kadastrale minuutplans uit 1832 en noot 74 van deel 1.
36. Geen enkele Memorie van Successie onder de naam Kremer in Meppel vermeldt onroerend goed.
37. Voor een interview met J. Hagedoorn, zijn verhaal *van een dag uit het leven van een weversfamilie*, tevens een nauwkeurige beschrijving van het werk van een traditionele wever, zie het blad van *Stichting Oud Meppel* jrg. 2/1 p. 32-38.
38. Voor details over de redenen waarom deze weefgetouwen aan Staphorst verkocht zijn en niet in Meppel zijn gebleven, zie een serie krantenartikelen uit het knipselarchief van de *Stichting Oud Meppel*.
    In *De Meppeler Courant* wordt vermeldt in 1975 dat de gemeenteraad van Staphorst heeft besloten twee weefgetouwen uit 1600 (sic) van de heer Jan Hagedoorn aan te kopen om cursussen te geven en de traditie van het weven voort te zetten in zijn museumboerderij en zo te voorzien in de nog steeds in zekere mate bestaande lokale markt. In krantenartikelen uit 1980 melden *De Meppeler Courant* en het *Dagblad van het Noorden* dat Staphorst twee weefgetouwen van Andries Hagedoorn wil aankopen, een van ongeveer 1615 en een van 1715.
    In 1985 vermeldt *De Meppeler Courant* dat de gemeenteraad van Meppel een bod zal doen op een weefgetouw uit Staphorst om dit tentoon te stellen in het gemeentehuis. Vervolgens meldt *De Meppeler Courant* in 2002 dat de Gemeente Meppel een weefgetouw gedateerd 1776, dat afgebeeld zou zijn op een schilderij van een Meppeler schilder, heeft aangekocht. Het weefgetouw is tegenwoordig op een stadswandeling te zien in de toren van de Grote Kerk (zie afb. nr. 1a).
39. Deze activiteit was, tot voor kort, te vinden in het *Staphorster Museum*, op de weefgetouwen die Jan en Andries Hagedoorn hebben verkocht in 1975 en 1980, deze weefgetouwen stammen uit 1644 en 1740. Ook hieraan is nu een einde gekomen: twee weefgetouwen staan gedemonteerd op zolder, een derde, gemarkeerd AH1661, is tentoongesteld, maar duidelijk niet meer in gebruik (zie kleine afb. op de voorkant van dit blad).

Jacoba Catharina Van Weel en Wilhelmus Adrianus Nicolaas van der Pol

Jacoba Catharina van Weel, geboren Utrecht 7 december 1867, overleden Utrecht 4 november 1949, dochter van Antoon van Weel en Carolina Elizabeth de Groot, trouwt Utrecht 25 oktober 1900 Johannes Antonius van Ramele, geboren 1876, slager eerst in de Haverstraat 2, nadien Neude 24, overleden 1947.
Uit dit huwelijk naast een zoon en drie dochters (waarvan er drie voor hun tweede levensjaar zijn overleden):
Catharina Elisabeth Wilhelmina van Ramele, mijn moeder, geboren 1902, overleden 1971, was het tweede kind. Zij trouwde op 16 juni 1927 te Utrecht met Wilhelmus Adrianus Nicolaas van der Pol, mijn vader, geboren te Utrecht op 13 augustus 1896, ambtenaar bij de Staatspoorwegen, later Nederlands(ch)e Spoorwegen, overleden te Utrecht op 21 oktober 1969, zoon van Wilhelmus Johannes van der Pol (1872 - 1930) en Johanna Froon (1868 - 1941).

Foto van Oma: naar alle waarschijnlijkheid is de foto in 1900 te Utrecht gemaakt.
Foto van vader: in of rond 1900 te Utrecht gemaakt. Mijn vader was toen vier jaar oud.

Willem J.C. van der Pol

De kwartieren van mr. Maerten Francosz van Bleyswijck

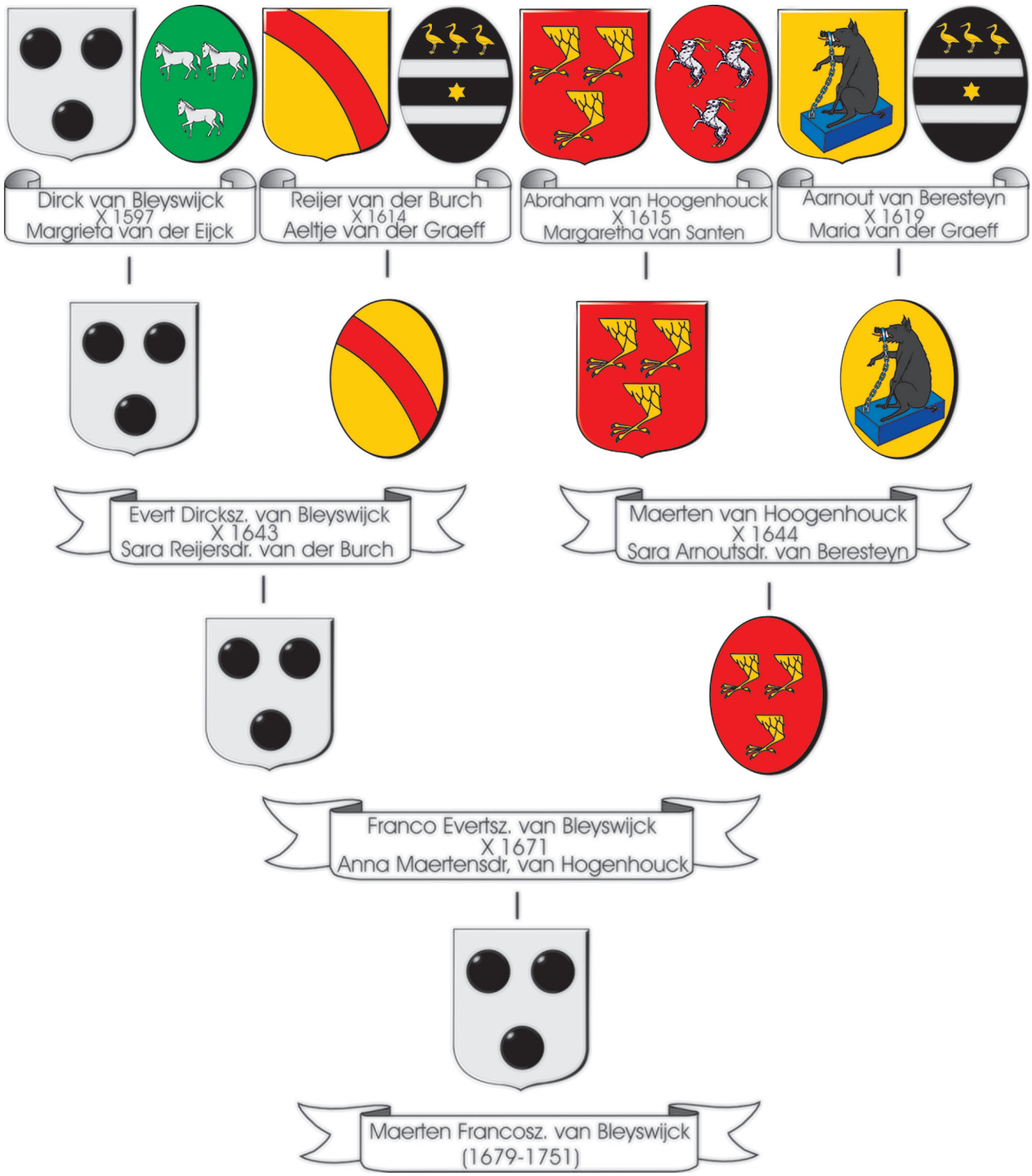

De kwartieren van mr. Maerten Francosz van Bleyswijck

Hier volgt weer een uitgewerkte heraldische kwartierstaat, deze keer van de Delftse magistraat mr. Maerten Francosz van Bleyswijck. De basis van deze kwartierstaat is er één uit de '*Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*' van Willem van der Lely (1698-1772).[1] De wapens waren gearceerd, onjuistheden zijn gecorrigeerd en de gegevens zijn nu verder uitgewerkt en van bronnen voorzien.

I

1. Mr. Maerten Francosz (Françoisz) van Bleyswijck (Bleijswijck), ambachtsheer van Schoonderloo, Overschie 1739-1751 en Hogenban 1739, geboren Delft 18 maart 1679, gedoopt aldaar 21 maart 1679, ingeschreven als student te Leiden 12 juli 1698,[2] commissaris van huwelijkse zaken te Delft 1703, ontvanger der gemeenelands-middelen te Delft 1708, veertigraad 1717, schepen 1725-1728, burgemeester 1729-1731, 1735, 1736, 1739, 1740, 1743, 1744, 1747, 1748, adjunct ter dagvaart 1732, 1741, 1745, 1749 van Delft, bewindhebber W.I.C. 1729, kerkmeester van de Oude en Nieuwe kerk 1740, bewindhebber V.O.C. kamer Delft 1741-1751, wonend aan de Koornmarkt, had zes dienstboden, een koets met twee paarden 1749,[3] wonende aan de Geer 1751, ongehuwd overleden Delft 9 augustus 1751, begraven aldaar (Oude Kerk) 14 augustus 1751 met 18 dragers en een wapendrager.[4, 5, 6, 7, 8]

II

2. Mr. Franco (François) Evertsz van Bleyswijck, geboren Delft 3 november 1644, gedoopt aldaar 6 november 1644, ingeschreven als student te Leiden 15 september 1662,[9] Heilige Geestmeester 1673, veertigraad van Delft 1681, rentmeester van de Oude- en Nieuwe Kerk te Delft 1681-1723, schepen 1683-1687, ontvanger van de gemeenelands-middelen 1688, regent van het Oude Mannen- en Vrouwenhuis 1703-1723, burgemeester van Delft 1703, 1704, 1707, 1708, 1710, 1711, 1712, adjunct ter dagvaart 1705, 1709, 1713, gecommitteerde raad 1714, op zijn verzoek als veertigraad ontslagen 1717, testeert Delft met zijn vrouw 30 augustus 1710,[10] overleden Delft 12 maart 1723, begraven aldaar 19 maart 1723 met 18 dragers en een wapendrager.[11, 12, 13] Hij trouwt Delft (ondertrouwt aldaar 24 oktober 1671) 11 november 1671:
3. Anna Maertensdr van Ho(o)genhouck, geboren Delft 23 februari 1653, gedoopt aldaar 26 februari 1653, testeert Delft 17 augustus 1728,[14] overleden Delft 30 maart, begraven aldaar 7 april 1730 met 18 dragers en een wapendrager.

III

4. Evert Dirksz van Bleyswijck, geboren 13 september 1609, brouwer in de 'Dubbele Sleutels' te Delft, veertigraad van Delft 1639, gasthuismeester 1638-1645,[15] thesaurier 1641, schepen 1645-1648, 1652, weesmeester, 1653, 1654, 1655, burgemeester 1657, 1658, 1660, adjunct ten dagvaart 1659, kerkmeester van de Oude- en Nieuwe kerk te Delft 1660, wonend aan de Voorstraat 1633, aan het Oude Delft 1642, overleden Delft 4 juni 1662, begraven aldaar 9 juni 1662.[16, 17, 18]
   Hij trouwt (1) Delft (ondertrouwt aldaar 3 september 1633) 18 september 1633 met Petronella Adriaensdr van Hoogenhouck (Hogenhoucx), overleden Delft 15 juli 1642, begraven aldaar (Nieuwe Kerk) 18 juli 1642 (de huisvrouw van Evert Dircxz van Bleyswijck). Hij trouwt (2) Delft (ondertrouwt aldaar 5 juli 1643) 15 juli 1643:
5. Sara Reijersdr van der Burch (Burgh), geboren Delft 7 maart 1619, gedoopt aldaar 17 maart 1619, wonend in 'de Cimbel' aan het Oude Delft 1692, overleden Delft 11 juni 1692, begraven aldaar (Oude kerk) 15 juni 1692 met 16 dragers en 16 flambouwdragers.
6. Mr. Maerten (Martinus) Abrahamsz van Hoogenhouck (Hogenhouck), geboren 11 november 1617, ingeschreven als student te Leiden 18 april 1636,[19] wonend aan de Koornmarkt 1644, brouwer in 'de Eenhoorn' aan de Koornmarkt 1673, overleden 8 maart 1673, begraven Delft (Oude Kerk) 11 maart 1673. Hij trouwt Delft (ondertrouwt aldaar 10 december 1644) 28 december 1644:
7. Sara Arnoutsdr van Beresteyn, geboren 17 augustus 1620, gedoopt Delft 20 augustus 1620, wonend aan het Oude Delft 1644, overleden 6 mei 1654, begraven aldaar (Oude Kerk) 11 mei 1654.

IV

8. Dirck Evertsz van Bleyswijck, brouwer in 'de Drije Cronen', gecommitteerde wegens Delft tot het horen van de Gemeeneslands Rekeningen van Holland 1605, veertigraad van Delft 1606-1618 (afgezet), schepen 1608, 1611, 1614, 1615, 1617, kerkmeester van de Oude- en Nieuwe Kerk te Delft 1610-1631, weesmeester 1618, regent van het Oude Mannen- en Vrouwenhuis 1620-1631, wederom veertigraad 1625, burgemeester 1627, 1628, commies van 't Hollandse Magazijn, erfgenaam van Grietgen Dircxdr van Bleijswijck 1595,[20] wonend aan het Oude Delft o.z. 1597, overleden Delft 18 juli 1631, begraven aldaar (Oude Kerk) 20 juli 1631, zoon van Evert Dirksz van Bleyswijck en Lijsbeth Ewoutsdr van der Dussen.[21, 22, 23] Hij trouwt Delft 13 april 1597:
9. Margrieta Gerritsdr van der Eijck, jd. wonend bij de Zuidpoort in de brouwerij 'De Papegaai' 1597, overleden Delft 17 augustus 1624, begraven aldaar (Oude Kerk) 19 augustus 1624, dochter van Gerrit Jansz van der Eijck en Immetje Jansdr van Hogenhouck.
10. Reijer Vranckensz van der Burch, geboren Delft 12 oktober 1590, brouwer in 'de Cimbel' te Delft 1649, welke brouwerij hij op 26 mei 1620 van zijn moeder kocht. Op 29 april 1631 kocht hij ook de naastgelegen brouwerij 'De Hartshoorn' (later zijn beide brouwerijen gezamenlijk bezit van zijn kinderen), regent van het Oude Gasthuis 1622, hoogheemraad van Delfland 1623-1649, wonend aan het Oude Delft 1614, 1649, overleden Delft 24 april 1649, begraven aldaar (Oude Kerk) 28

april 1649, zoon van Vranck Reijersz van der Burch en Agatha Willemdr van der Hoeff. Hij trouwt Delft 25 mei 1614:[24, 25]

11. Aeltje (Alida, Alitha) Arentsdr van der Graeff, geboren 13 maart 1592, als jd. wonend aan de Koornmarkt 1614, moeder van het nieuwe weeshuis 1649, wonend aan het Oude Delft bij de Haverbrug 1673, overleden 6 april 1673, begraven Delft (Oude Kerk) 11 april 1673, dochter van Arent Jacobsz van der Graaff, heer van Hoogeveen (1557-1642), burgemeester van Delft, hoogheemraad van Delfland, en Sara Pietersdr Bosschaert (1563-1627).[26]
12. Abraham Maertensz van Hoogenhouk (Hogenhoeck, Hoogenhouck), geboren Delft 5 april 1580, brouwer in 'Den Eenhoorn' en in 'de Dubbele Sleutel', wonend aan de Koornmarkt te Delft 1607, 1641, gasthuismeester van Delft 1614-1633, veertigraad aldaar 1638-1641, schepen 1639, weesmeester 1640, overleden Delft 12 juli 1641, begraven Delft (Oude Kerk) 15 juli 1641, zoon van Maerten Hoogenhouck, burgemeester van Delft, en Catharina van der Dussen.[27, 28, 29, 30, 31] Hij trouwt (1) Delft 2 september 1607 met Clara Pieterdr van der Burch, als jd. wonend aan de Koornmarkt 1607, overleden Delft 7 april 1614, dochter van Pieter van der Burch en Maria van Santen. Hij trouwt (2) Delft 22 februari 1615:
13. Margaretha Jansdr van Santen, geboren Delft 28 november 1581,[32] als jd. wonend aan de Koornmarkt 1615, wonend aan het Oude Delft 1649, overleden Delft 28 december 1648, begraven Delft (Oude Kerk) 4 januari 1649, dochter van Jan Sebastiaensz van Santen en Annetgen Maertensdr Storm.[33]
14. Mr. Aarnout Paulusz van Beresteyn, geboren Delft 3 juni 1595,[34] veertigraad 1638, van Delft, havenmeester binnen en buiten 1639-1641, weesmeester 1638, 1644, 1649, 1650, schepen 1642, 1643, thesaurier 1646 van Delft, adjunct ten dagvaart 1652, wonend aan het Oude Delft 1652, overleden 26 september 1652, begraven Delft (Oude Kerk) 1 oktober 1652, zoon van Paulus Cornelisz van Beresteyn, koopman, burgemeester van Delft, en Volckera Claesdr Knoppert. Hij trouwt Delft (ondertrouwt Delft 18 mei 1619) 2 juni 1619:[35]
15. Maria Arentsdr van der Graeff, geboren Delft 15 december 1600, moeder van het Oude Mannen- en Vrouwenhuis 1654, overleden Delft 29 november 1656, begraven aldaar (Oude Kerk) 5 december 1656, dochter van Arent Jacobsz van der Graaff, heer van Hoogeveen, burgemeester van Delft, hoogheemraad van Delfland, en Sara Pietersdr Bosschaert. <<

Afkortingen:

GAD Gemeentearchief Delft
NA Nationaal Archief

Bronnen en literatuur:

1. GAD, archief nummer 176, Collectie W. van der Lely, inv. nr. 25, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen* (18de eeuw). Later is dit handschrift in fragmenten door L.G.N. Bouricius geplaatst in De Nederlandsche Leeuw (1914 e.v.).
2. W.N. du Rieu, *Album Studiosorum Academiae Lugduno-Batavae* 1575-1875, blz. 750.
3. GAD, Impost Delft 1749.
4. H.K. Nagtegaal. *Het Delftse geslacht van Bleyswijck*; in: Ons Voorgeslacht (2008) 273.
5. R. Boitet, *Beschryving der Stadt Delft* (1729), Naamlyst van de Heeren Schouten, Burgermeesteren, Schepen, Thesauries, Wees- en Havenmeesters der Stad Delft.
6. GAD, Afschrift van de Edele, Grootachtbare Heeren Regeerders der Stad Delft (1676-1746).
7. W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw (1915) 72, 221.
8. H.H. Röell, *Bijdrage tot de Genealogie Van Bleyswijk;* in: De Wapenheraut, jrg. 22 (1918) 113, 203.
9. W.N. du Rieu, *Album Studiosorum Academiae Lugduno-Batavae* 1575-1875, blz. 500.
10. GAD, Notaris Cornelis van der Sleyden, inv. nr. 2522E, fol. 256.
11. GAD, C.F. Gijsberti Hodenpijl, Opgave der geslachtswapens die zich vóór 1795 bevonden in de Oude en in de Nieuwe Kerk te Delft, blz. 20, 23.
12. H.K. Nagtegaal. *Het Delftse geslacht van Bleyswijck*; in: Ons Voorgeslacht (2008) 272.
13. W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw (1915) 72.
14. GAD, Notaris Jan de Bries, inv. nr. 2422E, fol. 225.
15. D.P. Oosterbaan, *Zeven eeuwen Oude- en Nieuwe Gasthuis*, blz. XLIII.
16. H.K. Nagtegaal. *Het Delftse geslacht van Bleyswijck*; in: Ons Voorgeslacht (2008) 271.
17. J.J. Breedveld, *Inventaris van het archief van het weeshuis der gereformeerden binnen Delft*, blz. 51.
18. W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw (1915) 72.
19. W.N. du Rieu, *Album Studiosorum Academiae Lugduno-Batavae* (1575-1875), blz. 276.
20. GAD, ONA, inv. nr. 1517, fol. 139v d.d. 7-2-1595.
21. H.K. Nagtegaal, *Het Delftse geslacht Van Bleyswijck*, in: Ons Voorgeslacht jrg. 63 (2008) 270.
22. W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftse Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw (1914) 366.
23. H.H. Röell, *Bijdrage tot de Genealogie Van Bleyswijk;* in: De Wapenheraut, jrg. 22 (1918) 113, 203.
24. *Van der Burch*; in: Nederland's Adelsboek (1993) 261.
25. P.C.J. van der Krogt en C. Hoek. *Stamreeks Van der Burch*; in: Hollandse Stam- en Naamreeksen, deel I (1988) 52.
26. E.B.F.F. Wittert van Hoogland, *Van Beresteyn;* in: Genealogische en Heraldische Bladen, jrg. 10 (1915) 268.
27. G.H.J.C. Eschauzer. *De erfgenamen van Jan Pietersz. Hoogenhouck; in:* Algemeen Nederlandsch Familieblad (1903) 528.
28. E.J. van Wolleswinkel. *Wil het ware echtpaar opstaan*; in: Jaarboek CBG (1988) 131.
29. Mr. W. van der Lely, *Kwartierstaten van Delftsche Vroedschappen*; in: De Ned. Leeuw (1914) 328.
30. W.W. van Valkenburg, *De voorouders van Pieter van Vollenhoven, Hoogenhouck, Overzicht 10*; in: De Ned. Leeuw, jrg. 82 (1965) 123-124, 175.
31. E.J. Wolleswinkel, *Wil het ware echtpaar opstaan, De identificatie van de portretten van Abraham van Hoogenhouck en Margaretha van Santen;* in: Jaarboek CBG, deel 42 (1988) 125 e.v.
32. NA, Familiearchief Van Vredenburg, nr. toegang 3.20.61.02, Achiefbloknr. 35356, bestandeel 1172.
33. *Het geslacht van Santen*; in: Algemeen Nederlandsch Familieblad (1883), nr. 71, blz. 2 en nr. 72, blz. 6.
34. NA, Familiearchief Van Vredenburg, nr. toegang 3.20.61.02, Achiefbloknr. 35356, bestandeel 1172.
35. E.B.F.F. Wittert van Hoogland, *Van Beresteyn;* in: Genealogische en Heraldische Bladen, jrg. 10 (1915) 268.

BEN WIJDEVELD

De familienaam als 'grote misleider'

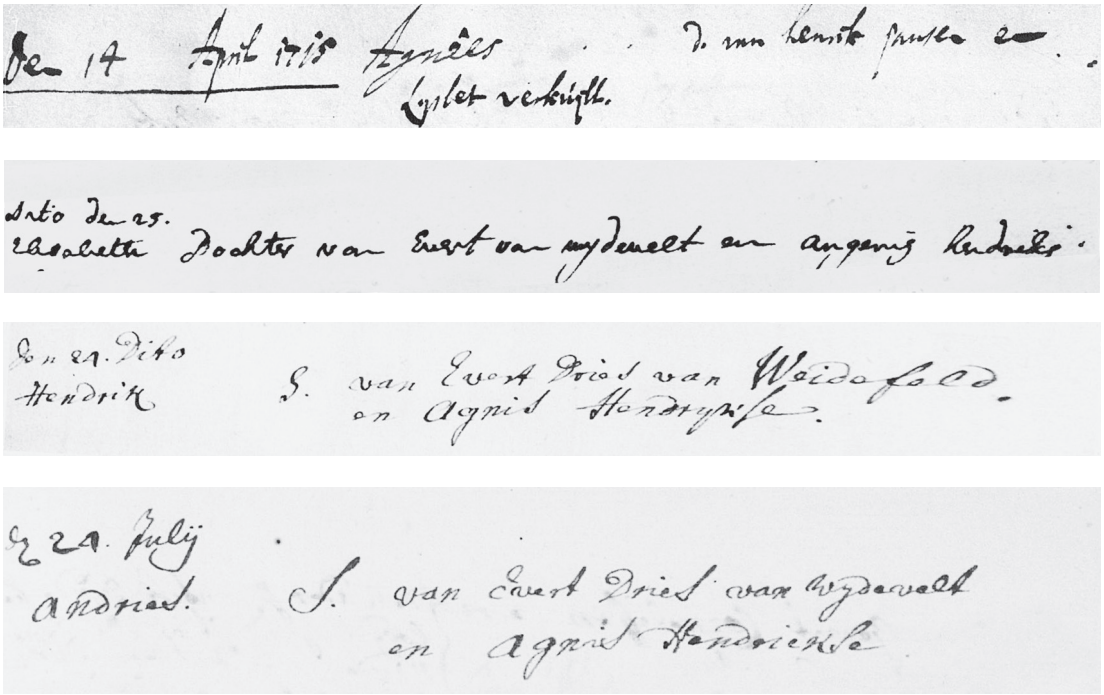

1. *Doopinschrijving van Angenis Hendriks in 1715*
2. *Doopinschrijving van Elisabeth van Wydevelt in 1739*
3. *Doopinschrijving van Hendrik van Weidefeld in 1745*
4. *Doopinschrijving van Andries van Wijdeveld in 1752*

Al weer heel wat jaren geleden, kreeg ik van mijn vader een genealogie van de familie Wijdeveld, keurig uitgezocht door een inmiddels overleden ver familielid. Tot dat moment was het voor mij altijd simpel geweest. Vroeg iemand naar een mogelijk familielid Wijdeveld, was altijd mijn vraag: 'hoe schrijf je Wijdeveld?', en was er ook maar de kleinste afwijking, bijvoorbeeld 'y' of 'ei' in plaats van 'ij', dan was mij duidelijk dat het niet om een familielid ging. Sinds die eerste genealogie en mijn daarna opgewekte interesse in de afstamming van de familie, is deze aanvankelijke zekerheid flink aangetast. Er blijken Wijdevelds te zijn, vooral in Groningen, die geen familie zijn, maar hun naam waarschijnlijk ontlenen aan de boerderij waar hun oudst bekende stamvader woonde:'t Wildevelt. Daarnaast bleken bij aantoonbare familieleden allerlei spellingen voor te komen van de naam Wijdeveld, zoals Weijdeveld, van Weidefeldt, tot Widefelt.

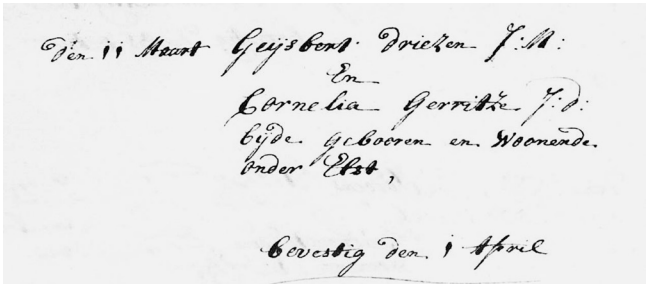

5. Trouwbevestiging van Geijsbert Driezen en Cornelia Gerritzen in 1774.

De start van mijn eigen onderzoek

Aanvankelijke was mijn vertrouwen in de familie-naamgeving nog redelijk ongeschonden en liet ik de zoektocht naar de negen kinderen van mijn oudst bekende voorvader, Evert Dries van Weydevelt, waarschijnlijk geboren op 27 juli 1704 te Elden, en zijn echtgenote Angenis Hendriks, gedoopt op 14 april 1715 te Elst (Gelderland) en op 15 maart 1738 te Elst met Evert Dries getrouwd, nog maar even ongemoeid.

Hun doopnamen en doopdata kende ik uit de oorspronkelijke genealogie maar in eerste instantie interesseerde mij vooral mijn eigen directe afstamming via het achtste kind, zoon Andries van Weydevelt, gedoopt op 24 juli 1752 te Elst.

Evert Dries van Weydevelt, zoon van Andries van Weydevelt en N.N., waarschijnlijk geboren Elden 27 jul 1704, en getrouwd Elst 15 maart 1738 met Angenis (Agnies) Hendriks, dochter van Henrik Jansen en Lijsbet Verkuyll, geb. Elst 14 april 1715.

Uit dit huwelijk:

1. Elisabeth, gedoopt Elst 25 maart 1739.
2. Jantien, gedoopt Elst 10 juli 1740.
3. Jantje, gedoopt Elst 19 mei 1743.
4. Hendrik, gedoopt Elst 24 maart 1745.
5. Andries, gedoopt Elst 3 april 1746.
6. Neleke, gedoopt Elst 31 januari 1748.
7. Gijsbert, gedoopt Elst 15 mei 1749.
8. Andries, gedoopt Elst 24 juli 1752.
9. Dirck/Derk, gedoopt Elst circa januari 1754.

Al in de doopakten van de kinderen komen verschillende spellingen van de familienaam van Evert Andries voor, zoals hiernaast bij Elisabeth en Hendrik.

Over mijn voorvader Andries stond al veel in de ontvangen genealogie maar dit was als bestaansbewijs toch wat mager. Diens bestaan 'verder in kaart brengen' werd mijn eerste opdracht, vergemakkelijkt door zoeken in de steeds meer, via internet toegankelijke, archieven.

Andries van Weydevelt, gedoopt Elst 24 juli 1752, overleden Nijmegen 23 september 1827, trouwt Elst 9 mei 1778, Susanna Maria Stötzen, geboren Nassau Dietz (Duitsland) circa 1752, overleden Nijmegen 5 november 1834.

Uit dit huwelijk:

1. Evert (Everhard) Andries, geboren Nijmegen 16 oktober 1778, overleden Nijmegen 9 april 1833.
2. Susanna Francoise/Francisca, geboren te Nijmegen, gedoopt te Nijmegen op 22 maart 1786, en overleden te Nijmegen op 28 april 1861.

Volgende vraag is dan: wat is er eigenlijk van de kinderen van Evert Dries en Angenis geworden? Ondanks alle zoekwerk bleek er namelijk geen Weydevelt, of een persoon met andere spellingsvariant, daarvan te vinden. Een volgende stap werd het zoeken op het patroniem van de kinderen: Driezen. Onder dit patroniem komt van alles naar boven.
Hendrik blijkt als Hendrik Driezen/Driessen, sinds 1781 samen met zijn echtgenote Willemina (Mientje) Freriks, een vijftal kinderen in Elst ter doop te hebben gebracht bij de Nederduits Gereformeerde gemeente. Daarvoor heeft hij mogelijk, uit een eerdere relatie met Lamertje Joosten, nog een zoon, Hendrik, gekregen, die op 25 november 1770 ook in Elst is gedoopt.

Hendrik Driezen van Weydevelt, geboren Elst 24 maart 1745, Nederlands Hervormd gedoopt, overleden Elst 6 december 1823, relatie (1) Lamertje Joosten, trouwt (2) Elst 30 april 1780 Willemina (Mientje) Freriks, geboren Elst 10 oktober 1756, overleden Elst 5 oktober 1820.

Uit de relatie:

1. Hendrik, gedoopt Elst 25 november 1770.

Uit het huwelijk:

2. Agnis Hendrikzen Driezen, gedoopt Elst 6 mei 1781.
3. Catharina (Caatje) Driessen, geboren Elst 4 februari 1784, gedoopt Elst 8 februari 1784.
4. Everdien (Evertje) Driezen, gedoopt Elst 25 februari 1787.
5. Andries Driezen, geboren Elst 22 april 1791.
6. Antje Driessen, geboren Elst circa 1780.

Hendrik's broers Gijsbert en Dirck/Derk gebruiken in het vervolg van hun leven de naam Driezen/Driessen.

Gijsbert Driezen, geboren Elst 15 mei 1749, overleden Elst 4 mei 1784, trouwt Elst 11 maart 1774, Cornelia Gerritzen.

Uit dit huwelijk:

1. Franciscus Gijsbertus.
2. Gerritje Gijsbertsen, gedoopt Elst 4 augustus 1776.
3. Everd Driezen, gedoopt Elst 24 mei 1778.
4. Agnis Driezen, geboren Elst 6 december 1779, gedoopt Elst 12 december 1779.
5. Everdientje, geboren Elst 7 augustus 1781, gedoopt Elst 12 augustus 1781.
6. Bart Driezen, geboren Elst 24 oktober 1783, gedoopt Elst 26 oktober 1783.

Dirck/Derk Driezen, geboren circa januari 1754, Nederlands Hervormd gedoopt, overleden Elst 19 augustus 1808, begraven 23 augustus 1808, ondertrouwt Elst 26 januari 1781 met

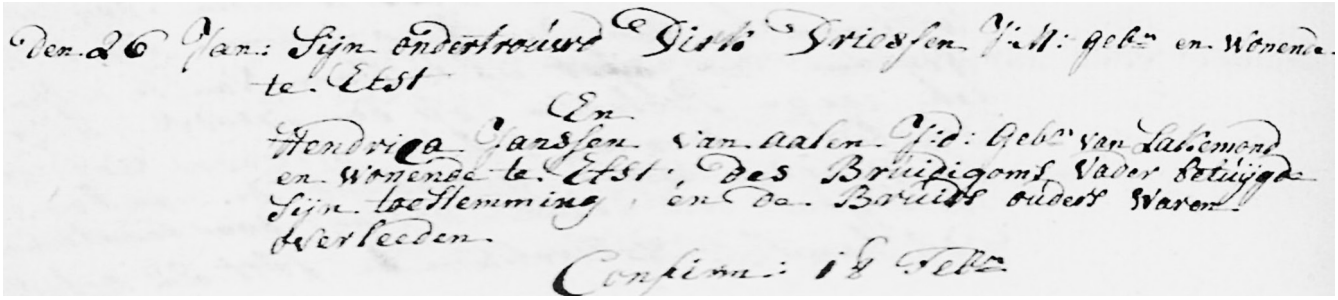

6. Trouwbevestiging van Dirk Driezen en Hendrica van Aalen in 1781

Hendrica Janssen van Aalen, geboren Lakermond circa 1751, overleden Elst 7 september 1819.

Uit dit huwelijk:

1. Jantje Driessen, geboren Elst 27 mei 1781, gedoopt Elst 3 juni 1781.
2. Agnis Dirkzen, geboren Elst 24 november 1782, gedoopt Elst (NederDuits) 1 december 1782.
3. Geijbert, geboren Elst 20 oktober 1784.
4. Johanna, geboren Elst 16 juni 1787, gedoopt Elst (NederDuits) 17 juni 1787.
5. Everdijn, geboren Elst 15 mei 1789, gedoopt Elst 21 mei 1789.
6. Hendrikus, geboren Elst 14 september 1791, gedoopt Elst 18 september 1791.
7. Corneelis, geboren Elst 25 september 1793, gedoopt Elst 29 september 1793.

Waar mijn voorvader Andries bij zijn huwelijk in 1778 naar Nijmegen trok en zijn kinderen en hun nazaten later onder de familienaam Wijdeveld verder gingen, trokken de mannelijke nakomelingen van Hendrik naar Arnhem. Zij bleven tot de dag van vandaag de familienaam Driessen voeren.

De 'naamswijziging' van het patroniem Driessen naar de familienaam Wijdeveld kwam pas tot stand, toen Andries in Nijmegen als een van de allerlaatsten voor hem en zijn beide kinderen, in 1810 het burgerrecht van Nijmegen verkreeg. Het raadsignaat van Nijmegen vermeldt:

Dat Requestr. bereidts 30 Jaaren zijn vast en stedig domicilium alhier en ruim 20 jaar bij de erven te Boven zijn dienst als knecht in dezelve hout negotie ten genoegen verricht hebbende, zich gaarne in den rang van de stedelijke Burgers dezer stad zoude geplaatz(?) zien, dien ten gevolgen met eerbied verzoekende, Dat deeze Vergadering hem Requestr. benevens zijne twee kinderen, dewelke volens bijleggende doopattesten Sub B & C den 16e. van Wijnmaand 1778 en 22e. van Lentem. 1786 binnen deze stad geboren,(edog door puure onwetendheid van den Requestr., die nimmer te vooren, zo als het te meermalen onder Landlieden was gebeurdt zijn eigentlijken familie of toenaam geweten maar zich alleen Andries Driessen geschreven had, bij den doop alleen de naamen van Evert Andries en Susanna Francina zoon en dochter van Andries Driessen en Susanna Maria Stitze, zonder dat daarbij de toenaam van Wijderveldt gementioneerd wierd bekomen hadden, met de klijne Borgerschap dezer stad gratieuslijk zoude gelieven te begunstigen.

Als iemand mij nu zou vragen: 'Kan het zijn dat in jouw vaderslijn ook ene Driessen voorkomt?', ongeacht hoe je Driessen precies schrijft, kan mijn antwoord alleen zijn: 'Dat zou heel goed kunnen'. <<

Noot van de redactie

Bovengenoemd voorbeeld staat niet op zichzelf. In het verleden stonden familienamen niet vast. Pas door invoering van de burgerlijke stand is er geleidelijk aan eenheid ontstaan in de naamgeving. Iedereen zal er dus bij onderzoek naar het verleden rekening mee moeten houden dat een familienaam onder patroniem verdwijnt, of dat de familienaam in vrouwelijke lijn wordt doorgegeven of dat binnen een familie broers verschillende familienamen hebben aangenomen.

Een paar tips voor als u meer wilt weten:

a. volg een cursus genealogie voor beginners, zie de activiteitenkalender op de website van de NGV;
b. kijk voor de aardigheid in een archief eens in een Register van naams-aanneming;
c. wijlen R.F. Vulsma heeft in Gens Nostra verschillende artikelen geschreven waarin de burgerlijke stand en de verschillende perioden van de Registers van naams-aanneming uitstekend zijn uitgelegd. Snel terug te vinden op de CD-rom 50 resp. 60 jaargangen Gens Nostra;
d. de lezingencyclus en afschriften daarvan van R.A.J. Dix 'Vererving familienaam in vrouwelijke lijn'.

Tijdschriften

Van in deze rubriek vermelde artikelen, alsook van vroeger verschenen nummers, kunnen fotokopieën worden aangevraagd bij de Dienst Bestellingen, p/a Postbus 26, 1380AA Weesp, of per e-mail via info@ngv.nl (onder vermelding van de volledige referentie). De aanmaak van fotokopieën kan aan beperkingen onderhevig zijn. Tijdschriften worden niet uitgeleend.
De hier gepresenteerde rubriek tijdschriften is verzorgd door het VC team Tijdschriften, bestaande uit: Jos Kaldenbach (Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Groot-Brittannië, Noord-Amerika, Zuid-Afrika, Australië, Nieuw-Zeeland,) Bert Kamp (België, Luxemburg, Frankrijk, Italië), Han Hilders (werkvoorbereiding) en Rob Dix (Nederland, Scandinavië en coördinator).

Enkele gebruikte afkortingen:

aanv. = aanvulling(en)
afk. = afkomstig
afl. = aflevering
corr. = correctie(s)
exm. = ex matre
gen. = generatie(s)
jg. = jaargang
kwst. = kwartierstaat
kwn. = kwartieren
verv. = vervolg.

België

Het Land van Nevele, jg. 47, 2016-1. *A.Stevens*: De Nevelse emigratie naar Amerika tijdens de 19e en 20e eeuw [ruim 2000 emigranten; buurtschap Den Hul raakte ontvolkt, diverse emigranten keerden tijdelijk terug om een bruid te halen; Coddens, Joos, **De Paepe**, De Vriese]; *V. Hajtó*: De 'Hongartjes'- Belgisch-Hongaarse kinderacties (1923-'27 en 1946-'49) [Nederlands hulpprogramma uitgebreid naar België vanwege tekort aan katholieke gastgezinnen]; *A. Bollaert*: Kindermigratie in een klein dorp in Vlaanderen: de Poeselse Hongaarskes [lijst uit 1925 van 10 kinderen met vermelding van ouders en van gastgezin bleef bewaard]; *P. Huys*: Advertenties betreffende het land van Nevele, gepubliceerd in de 'Gazette van Gend' 1792-1800 [veelal betreffende verkoop van onroerend goed]; *F. Bastiaen*: Verdwaalde archivalia? Inventaris oud archief parochie en heerlijkheden Lotenhulle [1699-1829, inventaris nu te raadplegen op www.aalter.be/archief].

Idem, 2016-2. *B. Veeckmans*: Cyriel Buysse, de Tantes en de familie Blomme [ongehuwde dochters uit de gefortuneerde familie **Blomme** stonden model voor hoofdpersonen uit de roman De Tantes van Cyriel Buysse, verschenen in 1924; genealogie Blomme, 5 gen. 18e-20e eeuw met korte biografieën; Van De Voorde, **Delarue**, Van Den Plas]; *J. Luyssaert*: Louis **Buysse**: toestand in Nevele en in zijn cichoreifabriek in 1886 [het bedrijf van Louis x 1858 Pauline Loveling, ouders van Cyriel Buysse uit het voorafgaande artikel].

De Mechelse Genealoog, jg. 40, 2016-1. *L. Vervloet*: De familie Hernat [verv. betreft de familie de Piza; het gezin van Joseph de Piza x 1840 Maria van Tongerloo]; Pastoors rapporteren over WOI in de provincie Antwerpen [uit het archief van het aartsbisdom Mechelen, nu ook digitaal te raadplegen].

Idem, 2016-2. *M. Larmuseau*: Vlaamse Vikingszonen: feit of fictie? [DNA onderzoek wijst op fictie]; Parochieverslagen over WOI [vragenlijst aan de parochies van het aartsbisdom Mechelen en antwoorden van de parochies Peulis en Putte]; *L. Vervloet*: De sansculotten [droegen een broek zonder kul/schaambuidel].

Idem, 2016-3. Parochieverslagen over WOI [gemeenten Itegem en Beerzel]; *L. Vervloet*: De notarisakten [korte geschiedenis; wat is er te vinden?]; *K. Lemmens, L. Vervloet*: De rode loop leidde tot massale sterfte in onze gewesten, 1741 [sterfte rekenkundig geanalyseerd; door het onbreken van een grafiek en een tabel, waar wel naar wordt verwezen, en ook nog het verwisselen van de gemeenten Walem en Beersel is het betoog moeilijk te volgen]; *C. Van Rompaey*: Nieuw stadsarchief officieel geopend te Lier.

Le Parchemin, jg. 81, 2016 nr. 421. *M. Gillion*: Descendance de la famille **Gillion**, magistrats et bourgeois de la ville de Trélon (Nord) du 15e au 18e siècle [Trélon (Treslong), thans Frankrijk, waaraan het Nederlandse geslacht Blois van Treslong zijn naam ontleende; genealogie Gillion 15e eeuw – heden; vijf huwelijken met leden van de familie **Desquesnes**]; *B. d'Ursel*: Princes en Belgique: **t'Serclaes** [stamreeks, Albert-Octave, in 1693 Prince de t'Serclaes, overleed 1715. Uit een putatief huwelijk (te goeder trouw gesloten maar ongeldig) had hij een in Spanje gehuwde dochter Albertine, van wie nazaten de titel hertog van t'Serclaes Tilly voeren]; *H. Douxchamps*: Les quarante familles belges les plus anciennes subsistantes [**Merode**, afkomstig uit Gulik, schema 13e eeuw-heden van uitgestorven oudste takken en de nog bloeiende tak Merode Westerloo]; *M. Belvaux*: Nos beaux portraits [Gérard-Mathias **d'Huart** 1677-1730, officier aux gardes wallonnes, x 1706 Anne-Barbe Martini].

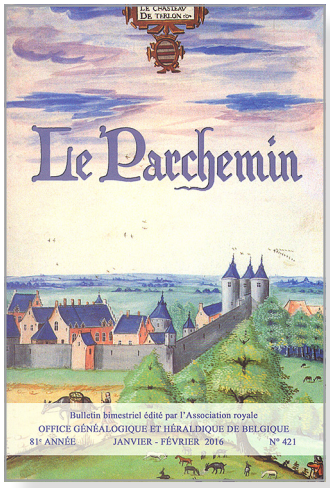

Van mensen en dingen, jg. 14, 2016-1. *T. De Moerloose*: De schoolstrijd 1878-1885 in de praktijk: het gevecht om het kind in Vinderhoute en Nevele [de clerus tegen onderwijzer **Pattyn**].

Idem, 2016-2. *W. Van Driesche*: Jan van Cleef en de Trinitariërs in de Gentse Sint-Jacobskerk [Het vrijkopen van chris-

ten-slaven door de broederschap der Trinitariërs besproken aan de hand van een schilderij uit 1698 van Van Cleef].

Idem, 2016-3. Themanummer 'winkelgebeuren' te Gent.

Vlaamse Stam, jg. 52, 2016-1. *M. Larmuseau*: Verborgen in het DNA: koekoekskinderen in het buitenland [in westerse landen ca. 0,6-1,7% per generatie]; *P. Eyckerman*: De alleroudste cartes-de-visite [uit de jaren 1860]; *G. Fonteyn*: Waarom dragen zoveel Franstaligen Vlaamse familienamen? [door arbeidsmigratie]; *D. Buyze*: Gedeporteerden van WOI [auteur, kleinzoon van een gedeporteerde, verzamelde gegevens van 7307 in Duitse dienst overleden dwangarbeiders]; *M. Cappart*: Voorouders in het Verenigd Koninkrijk [hoe terug te vinden]; *L. Hierro*: De burgerlijke stand in Europa; *R. Philippo*: Macht, malaise en migraties [zes migratiegolven tussen 1521 en 1720; vooral uit Frankrijk en de Zuidelijke Nederlanden]; *P. Christol*: Genealogisch onderzoek in Polen; *W. Devoldere, A. Preneel*: Vluchtelingen naar Frankrijk tijdens de Grote Oorlog; *J. Chang*: Een Vlaming in Guatemala: Maurice **van Zantvoorde** [1869-1914]; *L. Forrez e.a.*: bib.familiekunde-vlaanderen.be: ontdek de mogelijkheden [digitaal raadpleegbaar]; *N. Boussemaere*: **Leroy**: een familie van brouwers en herbergiers [vooral te Boezinge, 9 gen. 17e-20e eeuw, helaas hier en daar inconsequent genummerd].

Westhoek, jg. 32, 2016-1. *P. Donche*: De poorters en inwoners van Veurne anno 1473 [lijst van 492 poorters en niet-poorters met hun aanslag voor het zuiveren en delven van de watergang, achtergronden van het project, bijzonderheden omtrent een groot aantal aangeslagenen]; *A. Preneel*: Geschillen omtrent de schandpaal van de heerlijkheid van Vlinckambacht in Langemark in 1430, 1541 en 1631 [op de Plaetse van Langemark kwamen vijf heerlijkheden te samen; op welk grondgebied stond de schandpaal?]; *J. Beun*: De pest in Wijtschate anno 1571 [proces over de kosten van de zuivering van de herberg van Flore **Stoutgin**, waar de pest was uitgebroken]; *K. Cappelle*: Moord in de kasselrij Ieper in de achttiende eeuw [processtukken inzake de moord in 1759 op Joanna Ovijn]; *G. Sedeyn*: Jean-Ambroise de Puydt 1758-1836: van Poperingse arts tot provinciegouverneur van Henegouwen [carrière tijdens de franse overheersing, de vereniging met Nederland en het onafhankelijke België]; *M. Verhaegen*: Herinneringen aan het leven op kasteel Beauvoorde te Wulveringem na Arthur Merghelynck †1908 [kinderloos gehuwd met Julienne **Flyps** 1866-1941; problemen over de erfenis; genealogisch overzicht Flyps].

Duitsland

Arbeitsbericht [AgoFF], 2015-4. Das Online-Register Publikationen (ORP); Geschichte der FOKO; Posen im Netz [aanv.].

Idem, 2016-1. Grabsteininschriftenprojekt; Friedhof in Neustadt bei Pinne, Kreis Neutomischel [**Kort**, Sperling]; Verzeichnis der jüdischen Bevölkerung in Böhmen 1723-1811 [online databank]; Die Datenbank 'Auswanderer aus dem Großherzogtum Oldenburg' ... ; Totenbeschauprotokolle Wien [17e eeuw], Genealogisch-Heraldisches Adelslexikon Tirol und Vorarlberg [1850].

Idem, 2016-2. Forschungsgruppe Lublin: Bugholländer erbij; Schlesische KB online: o.a. Breslau.

Archiv Ostdeutscher Familienforscher, Bd. 23, 2015. *J. Grube*: Stammfolge **Fenner** uit Strozewerhauland [Thumm, Borth, Schulz, Bethke, Guse, Bender; met kwst. Arndt]; *H. Althenn-Mims*: **Rohdies** (Raudies) [uit Drengfurth; Roettinger, **Rada**, Rohbeck, Baumgart]; *M. Siebert*: **Winkler** [uit Kauern; Kutsch, Jacobi, Jakopaschke, Czarnecka, Pietsch]; *E. Eckwert*: AL Hans Eckwert [255 kwn.; Kluß, Jung, Jürke]; *J. Kurzidim*: AL Max Kurzidim [uit Cosel en Leobschütz; 251 kwn.; Wolek, Parchatka]; *M. Richau*: AL Hans **Sonka** [256 kwn., met uitlopers tot 14e gen.; Kopka vel Wlodarz, Puchala]; *U.W. Ilchmann*: AL Elise **Wiedemann** [189 kwn.; Lissel, Körber, Lummel, **Wagenknecht**]; *A.P.G. Richter*: AL Prälat Joseph **Wilpert** [Chmel, Hink, Kremser, Mucha]; *S. Sienell*: Das Meisterbuch des Bäcker-Gewerks in Kolberg (Pommern) [naamlijsten 1687-1887]; *M. Kwalo*: Trauregister ev. Kirche zu Ischdaggen im Kreis Gumbinnen (4) [naamlijsten 1800-1817]; *H. Dolezal*: Beglaubigungen jüdischer Geburten in der Herrschaft Pless (Oberschlesien) 1847-1874 [naamlijsten]. Met index op persoonsnamen.

Beiträge zur Westfälischen Familienforschung, Bd. 70/71, 2012/2013. *K. Sarrazin*: Familienforschung – eine faszinierende Aufgabe [Bodleian Library, Saracenus]; *D. Veldtrup*: Ein Kanoniker als Stammvater. Vorfahren und Nachkommen des Rabanus **Cappius** [met schema's en zegelen wapenafb.; **Cappius**, Kothe, Hülsmann, Kapp, **Hülsmann**, Hopman, Boddeker, Valentin, Gormann, Diestelkamp, **Buschmann**, Biermann]; *W. Bender:* Johann Ludwig **Knoch** (1712-1808) – der Schöpfer des modernen lippischen Haus- und Landesarchivs ... [archivaris]; *H.J. Rade*: Das Delbrücker Firmregister von 1691 [vormsels; **von Wollf,** Metternich, Küster, Jägers; naamlijsten met uitgebreide gegevens: Temme, Harding, Lohmann, Henkkelen, Stumpff, Lakenkeupers, Fincken, Dam, Eickhoff, Valepage gen. Sporck]; *idem*: Delbrücker Einzüge von 1655/56 bis 1760 [819 immigranten met naamindex]; *M. Bleisch:* Mit dem Vater von Karl **Marx** in der Freimaurerloge - Frühe Apotheker in Halle/Wf. [**Haege/Hege**; uit Lübbecke; Kreß, Westermann, Ebelings, Schlüter]; *P. Leidinger*: Zur Frühgeschichte des Hauses **Lippe** im 12. Jahrhundert [**von Ahre**]; Addenda & corr. jb. 69 [nakomelingen Bernhard VII zur Lippe (1428-1511); Mellies, Sarrazin].

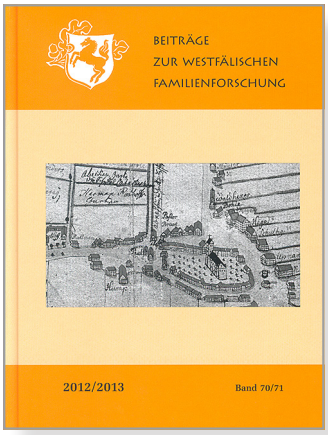

Blätter des Bayerischen Landesvereins für Familienkunde, jg. 78, 2015. *G. Beck*: Ein Unglücksfall in der Eger bei Möttingen 1649 [Hochwasserunfall; **Hatting**, Rößler, Strelin, Zilger, **Bader**, Wiel]; *Th. Horst*: Die Neubesetzung der protestantischen Pfarrstelle zu Wirbenz in preußischer Zeit (1797/98) [Bauernfeind, Schuldeis, Küspert, Heß]; *idem*: Kurzer Einblick in die Bürokratie des Königlichen Landgerichts Kemnath [Utting, Rheingruber, Heckel]; *A. Sauer*: Der Prozess der Entstehung von Familiennamen im Landgericht Pfaffenhofen [naamlijsten 1445-1671]; *A. Vogt*: Beiträge zur Geschichte der Familie **Duss** in Deggendorf und Niederalteich [Luckner, von Hueb, Colcinassi, di Petra,von Brückner; Nachfahrenliste **Crusila** Bartholomäus, Stockbauer, Jell, Stauder, Reischl, Dachs, Ratzenberger, Griebl]; *C. Heigl*: Hebammen in Steinach und Münster / Straubing [naamlijsten vroedvrouwen 1788-1945]; *M. Wegele*: Gemeinsame Vorfahren mit Rudolf **Diesel** [Strobel, Rieß, von Schwer, Hugel, Hummel, Lang, Agster, Mayr, Schmiedle]; *J. Auer*: Das Mirakelbuch Münchsmünster 1718-1725 [naamlijst en beschrijving van 758 gevallen]. Met index op persoonsnamen.

Brandenburgische Genealogische Nachrichten 2015-4. *K.H. Kochan*: Familiengeschichte **Gueffroy** [Hugenoten uit Mark bij Calais; le Tallé, Harlay, Rollin, Supply, Bettac, André, Hurtienne, Meier, Klempnow, Buhrow en Blank]; Spezialinventar kurbrandenburgischer Mühlensachengeneralia 1648-1810; *I. Biermann-Vole*: Der Volksmund, Vergessenes und Kurioses, Buckow rückwärts ... Schlächtermeister ... Vegetarier [**Kretschmer**, Muhs, Jentsch]; Wanderungen durch und über Brandenburger Friedhöfe [Kanehl, Köhler, Kühne].

Computergenealogie, 2015-4. *G. Junkers*: Einwanderungsland Deutschland [traditie]; *J. Desel*: Glaubensflüchtlinge aus Frankreich: Hugenottische Familienforschung; *W.W. Schnabel*: Österreichische Exulanten und ihre familienkundliche Erforschung; *S. Peters-Schildgen*: Ostzuwanderer oder Ruhrpolen [veel mijnwerkers; verenigingen; Inlandspolen]; *C. Ernestus*: Genealogische Webseiten [met programma OFB; GEDCOM].

Idem, jg. 31, 2016-1. *R. Ell*: Die vier Großen im Meinungs-Spiegel [gebruikersonderzoek naar 4 grote databanken: Ancestry, FamilySearch, Geneanet en MyHeritage]; *S. Gerhard, R. Ell*: Archion im Urteil der Nutzer; *R. Ell*: Zehn Jahre auf dem Markt [Ancestry]; *D. Reuter*: Totgesagte leben länger: FamilyTreeMaker [verkoop en ontwikkeling werd stopgezet, gaat nu onder nieuwe vlag verder, achtergronden]; Festplatte, Cloud oder Internet? [commentaar bij keuzes]; CompGen DES-Projekte [o.a. Sterberegister Köln, 1938-1978 raadpleegbaar via internet, 1876-1938 in opbouw].

Donauschwäbische Familienkundliche Forschungsblätter [DFF], jg. 41, 2015 nr. 158. *J. Kaldenbach*: Mathias **Becker** aus Sehl unter Cochem stellt 1786 einen Antrag auf Auswanderung nach Ungarn [bedelaar met dochter van 8; dr. H. Hörscher: zakbreuk]; *J. Schuy*: Die Familie **Bläsius** aus Futok auf dem Traunsteiner Waldfriedhof; *K. Strobl*: Von Regensheim/Baden an die Banater Militärgrenze ... 1790 [verv.; **Zollinger**, Debatin, Herberger, **Seiler**, Eichert, Sommer, Weinzettl]; *W. Lux*: Zur Geschichte der Pfarreien, Kirchenbücher und Seelsorger von Karavukovo in der Batschka [naamlijsten]; *L. Falzboden*: Herkunft der **Kiefer** ... in Hodschag und Kula [Mayer, Hauswirth, Kausch, Marx]; *H. Schwarz*: Übergabeurkunde 1789: Johannes **Stein** sein Erbe 1789 an seine Kinder [in Kety/Gieg; Bleß, Zeiter].

Idem, jg.42, 2016 nr. 159. *U. Detemple*: Der König von Timor. Die Geschichte des Freiheitskämpfers Andreas **Gebhardt** [uit Sackelhausen; opstand 1906, een van de talloze emigranten uit de Banat; piraat en deserteur; Ballauer, Ortinau; (N.B.: In kranten, NA enz. niet terug te vinden JK)]; *L. Falzboden*: Herkunft des Rausch [und] der Walter.

Der Eisenbahner-Genealoge [BSW], jg. 42, 2015-12. *M. Wermes:* Die Bestände der Deutschen Zentralstelle für Genealogie im Sächsischen Staatsarchiv, Leipzig [uit Reichssippenamt; KB; veel microfilms; ASTAKA; Roland Dresden met indexen van ego-documenten en lijkpredicaties; Mappenstücke; Nachlässe]; Die Pfarrer, Bildhauer und Maler **Dreißigmark** [verv.; Günther, Werner, Hartwig; von Klitsing]; *D. Liebe*: Verlauf und Ergebnisse meiner Familienforschung [kwst; **Liebe**, Nürnberger, Näser, Sachse, Dunkel]; *M. Berndt*: Ursprüngliche Ortsnamen und Aenderungen im Wandel der Zeiten [lijst met veranderde plaatsnamen in Landkreis Landeshut in Niederschlesien, van van Aldersruh–Wüsteröhrsdorf]; *A. Diedrich*: Ehestiftungen des Kirchspiels Ilten [**Wolfes**].

Idem, jg. 43, 2016-1. *D. Müller-Bruns*: Bürgerliche Wappen [overzicht groepen]; Die Pfarrer, Bildhauer und Maler **Dreißigmark** und ihre Familien [verv.; in Delitsch/Merseburg en Amsterdam; Wijland, Richter]; *J. Sauer*: 'Weltreise **Walker** in 2 Jahrhunderten' [2 verschillende families; Nerz, Frick, Speiser, Allmendinger]; *D. Leusche*: Warum ist Johanne Erdmuthe **Händel** keine Nachfahrin der Komponistenfamilie Händel? [uit Breslau; met schema's; Frankenberger, Rost, Zauche, Winter]; *G. Reiß*: Das Reichsbahn-Ausbesserungswerk Weiden; Die Ehestiftungen des Kirchspiels Ilten [verv.; naamlijst Wolffes-Ziegenmeyer]; verklaring beroepen: Abbauer-Weschen].

Idem: Tagungsschrift Weiden in der Oberpfalz; Das Siegel und Wappen Weidens; Das Kloster Speinshart in den Jahrhunderten.

Idem: Inhaltsverzeichnis, Namens- und Ortsregister Bd. 5 (1998-2003).

Emsländische und Bentheimer Familienforschung, Registers Bd. 26, Jg. 2015, Hefte 128-132.
Emsland-Jahrbuch 2016, Band 62.

Familie und Geschichte [Sachsen-Thüringen], jg. 24, 2015-4, nr. 95. *D. Gutsmuths*: Zur Betriebsgeschichte der Leipziger Wollkämmerei (...) H.L. Offermann; *W. Nebe*: Die Familien **Heuse** und **Himmel** im Eisenacher Raum zwischen 16. und 18. Jahrhundert [verv. en slot; Schwerdt, Sixt, Schlaff, Herwarth, Breithaupt].

Idem, Register Bd. VIII, jg. 22-24, 2013-2015.

Idem, jg. 25, 2016 nr. 96. *R. Schönfuß-Krause*: Das Eerbe

des Churfürstlich Sächsischen Hof- und Justizrates Johann Friedrich **Zeumer** (1717-1774) [enorm; 25 jaar geruzie over dit 'testamentum nuncupativum', mondeling meegedeeld, toch rechtsgeldig; erfgenamen: Müller, Dittmann, Chladni, Keßler, Mittreuter, Brehmen, Hübler, Schultz, Hönicken, Oehler, **Schmidt** e.a. verdeelden 90.000 Taler en verschillende riddergoederen: Prößdorf, Burgheßler, Auerbach, Schönefeld en Groß Dölzig]; *G. Schlegel*: Magister Christian Gottlob **Hennig** (1714-1793) ... Pfarrer in Bärenstein [50 jaar; Merker, Stempel, Freyen,Wex]; *J. Kaldenbach*: Gelegenheitsfunde in Holland [Streyn, Duyvels, Spaen, Fremy, Gottschalck, Luycken, Heppenaar].

Familienforschung heute [Magdeburg], 2015 nr. 29. Ahnenforschung in der (westlichen) Altmark [Bronnen; Amtsnamen; Landreiterberichte (belasting); Landfeuersozietät; Amtshandelsbücher; Hauptpachtregister]; *W. Brandt*: Die Ahnenliste des Bundeskanzlers Gerhard **Schröder** [oproep; Werner, Läufer, Eichstädt, Liebler, Kühlewein v. Minnigerode, v. Gemmingen]; *U. Wenzke, I. Schulz*: Bevölkerungsgeschichtliche Quellen für die Zeit des 30-jährigen Krieges, Teil V: Das Rote Buch von 1616 [verv. en slot; naamlijsten per gehucht !]; *U. Wenzke*: Lehrlinge des Magdeburger Zimmerhandwerks 1724-1808 [uitgebreide beschrijvingen per leerling; Burchardt/Borchert, Oßwaldt, Tromann, Niessen].

Genealogie [DAGV], jg. 64, 2015-4. Genealogentag Gotha [terugblik]; *F.-D. Schade*: Die Familien **Schaden** in der holsteinischen Elbmarsch vor über 300 Jahren [per plaats/boerderij]; *M. Blazek*: Forstfachmann Friedrich **Erdmann** (1859-1943) [19e eeuw; Isenbart, Quaet-Faslem (uit Oost-Vlaanderen)]; *idem*: H.C. Meyer (1763-1817), Pächter des herrschaftlichen Vorwerks Müggenburg bei Celle [familiebijbel; Fricke, Bornemann, von Ulmenstein, Riemenstein, Hotze]; *W. Caesar*: Vom armen Heuerling zum Superintendenten. Die Vorfahren des Theologen Martin **Niemöller** [(1892-1984), kwst. 64 kwn.; Graes, Müller, **Bäumer**/Böhmer, Droste, Zeppenfeld]; 320.000 Archivalien des Bayerischen Kriegsarchivs online recherchierbar.

Idem, jg.65, 2016-1. *H. Gumberger*: Die Schlacht bei Gammelsdorf und ihre Teilnehmer [in 1313; Schweppermann, von Flügelsberg, von Eschenbeck, Zenger, Kemnather, von Neyffen, von Trausnitz, von Schlüsselberg, von Hals]; *B. Krause*: Einwohnerlisten von 1802 aus dem Seelbacher Grund, Amt Idstein, Nassau-Usingen [met Engenhahn, Eschenhahn, Lenzhahn, Basbach, Niedernhausen, Königshofen uen Oberjosbach; vele naamlijsten, per geloof]; *M.J. Kraus*: Herkunft, Tod und Vorfahren des Musketiers Andreas **Ziegler** von Scherstetten (1) [*1895; Kraus, Merk, Bayr, Schädler, Kugler, Knopf].

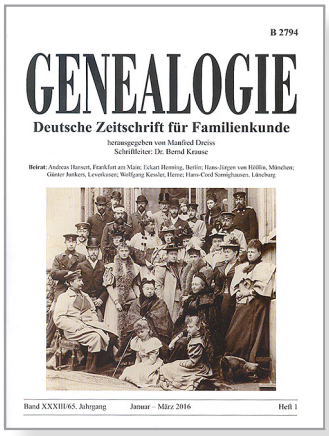

Der genealogische Abend [Lippe], 2015 nrs. 57-60. Prof. August **Schacht** [kwst.: Deppe, Mattenklodt, Keller, Böger oder Hurlahey, Bökhaus]; Die Leitung der Kirchengemeinde ... Amt des Kirchenältesten; Protokollbücher; Maler Richard **Sprick** [kwst.: Cater/Kater, Röhr, Strohmeyer/Riekehof]; Wehnachtsflut 1717 [NL en Denemarken; Oldenburg, hongersnood; Crusen, Berends]; August **Reuter** [kwst.: Sussiek, Grundmann/ Benter, **Rüter**]; collectie; studentenportal van Rostock, Duisburg en Heidelberg; Uwe **Standera** [kwst.: Rußkamp, Tieleman/Kemena, Kleine Hauptmeyer, Siekmann/Sieker]; Lipper in den Berliner Bürgerbüchern bis 1821 [lijsten per plaats]; KB Blomberg: aanvulling Prasse x Döse, dr. Sophia Amalia vermoord door haar minnaar A. **Paatz** in 1893.

Der Herold, Bd. 19, jg. 58, 2015-3/4. *R. Geike*: Kooperation der Symbole [op munten en postzegels]; *A. Hoffmann*: Entschlüsselte Wappen und Marken von Ratsherren in der Stendaler Marienkirche [1595; o.a. **Sasse**/Sachse, Amelung, Möller, Asseburg, Soltwedel, Möring, Schönebeck, Christiani, Naugardt, Schulze, Wernicke]; *K.-D. Wille*: Der Brand des Braunschweiger Schlosses am 23. Februar 1865 [von Velthiem, Wegener, von Westphalen]; *A. Hoffmann*: Kommunale Wappenschau [gemeentewapens per deelstaat]; Neues aus der Deutschen Gesellschaft für Ordenskunde [Sachsen-Weimar-Eisenach, Goethe, von Moltke].

Herold-Jahrbuch, NF Bd. 20, 2015. *L. Biewer*: Was die Konzilteilnehmer in Konstanz 1414-1418 im Schilde führten -Wappen als Mittel der Kommunikation im Mittelalter [Pausen; von Ulm]; *T. Diederich*: Siegeldatierung nach der Schrift - Möglichkeiten und Grenzen [Niklisson, Elalli, von Brienne; schriftverandering]; *G. Falk*: Der lange Weg zum heutigen Wappen der Stadt Potsdam [tientallen ontwerpen, naamlijst ontwerpers]; *I. Männl*: 'Massen unser Geschlecht als Ritter- und Thumstifftmäßig ... hinlänglich bekant' [middeleeuws gedachtegoed over de opzwering van adellijke kwartieren, voorbeeld Johanniterorde; von Tettau, **von Arnim**, von Pannwitz, von Syberg zu Ermelinghof, von Aschersleben, von Dewitz, **von Puttkamer**, von Kleist, von der Schulenburg, von Tresckow, **von Stechow**, von Priegnitz, von Krüsigke]; *T. Neumann*: Treffen in Konstanz. Der Grafentitel '**zu Castell**' der ungarischen Familie **Kórogy** im 15. Jahrhundert; *G. Seibold*: Ein Aufschwörbuch des Wormser

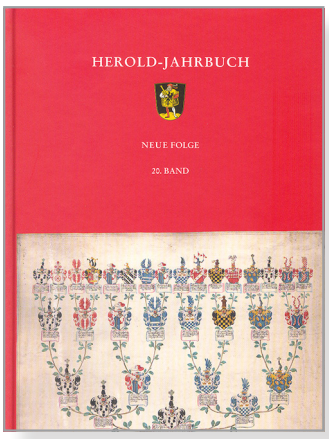

Domkapitels [honderden wapenvoerders met 31 kwn.]; *idem*: Das 'Nürnberger Mopsen-Capitul' und sein Gründer J.G.F. von Hagen [verv.]; *A. Wolf*: Zur königlichen Abstammung der Kaiserin Kunigunde, König Rudolfs von Rheinfelden, der Kaiserin Mathilde und Kaiser Lothars von Sachsen sowie der Königskandidaten Hermann II. von Schwaben und Otto von Northeim. Met index.

Hessische Familienkunde, Bd. 38, 2015-4. *R. Pons*: Oranische Beamtenkartei online; AL Monika Karol geb. Henning (2) [gen. 9-17; Triebel, **Pons**/Pontet, Mosebold, Weis, Hornschuh, Schilling, Klett, **Schott**, von Eppstein]; Hessische Wappenrolle [Oeser].

Idem, 2016-1. *H. Müller*: Mühlen und Müller-Familien im Hambacher Tal [nu Heppenheim; Schmitt, Mischler, Guthier, Lies, Schweinsberger, **Tuger**, Schmittinger, Wolf, Mitsch,]; *R. Grimm, B. Lamb:* Auswertungen KB Massenheim (Bad Vilbel) 1700-1829 [verv.; naamlijsten; **Fritzel**, Hinkel, Metzger]; *W. Wurm*: Genealogische Quellen neben den Kirchenbüchern [verv., Ortskrankenkassen]; *A. Dietrich*: Die alten Kostheimer Familien IV [**Haubt/ Haupt,** Scholl, Breigler, Budner, Hübner, Kaufmann, Kuhn]; Kleine Mitteilungen [3 gen. Fam. **Official**, 1553-1700].

Historischer Verein für Geldern und Umgebung, 2015 nr. 112. Die Fünzigerjahre im Kreis Geldern und Rheurdt [fotoboek van alle plaatsen: Kevelaer, Straelen, Aldekerk, Herongen, Issum, Kapellen, Kervenheim, Nieukerk, Pont, Sevelen, Veert, Vernum, Wachtendonk, Wankum, Wetten, Schaephuysen en Weeze, wederopbouw, kerkelijk leven, enz.]

Idem: Vorträge zum Karl-Heinz-Tekath-Förderpreis 2015 (Duits-Nederlands). *N. de Jong*: Das Arnheimer Kloster Bethanien [Stundenbücher, handschriften 1450-1475; Margriet **Block**, Uutenham]; *A.J. Bannach*: Eine Selbdritt des Dries Holthuys aus Warbeyen.

Informationsdienst ASF, 2015 nr. 197. Genealogie von Rosenegg/ Rosnag; wapen **Binkley**/Pingley.

Idem, 2016 nr. 198. Wappen **Budenz/Pudenz** aus Neunkirchen, met vijgeblad.

Idem, 2016 nr. 199. Kurz-Geschichte der Vögte von Hunolstein und ihr Wirken in Sötern.

Mitteilungen Gesellschaft für Familienforschung in Franken (GFF), 2015 nr. 52. Digitalisering Oberfränkische collectie P.G. Herrmann; bibliotheekoverzicht.

Mitteilungen der Westdeutschen Gesellschaft für Familienkunde [WGfF], jg 103, 2015-3. *J.L. Keller*: Ein kleiner Beitrag zur Familie **Pferdmenges** aus Rheydt [Driescher, **Vits**, Busch, Strater, Goldberg]; *A. Züll*: Zur Geschichte der Familie **Döhler** in den Eifeldörfern Wollseifen und Dreiborn [Schweitzer, **Pleuss**, Graff, Jung, Lentzen]; *H. Schönwald*: Neubürger und Auswärtige in Ahrweiler 1700-1749 [verv.; lijst Hub-Proff]; *W. Nolten*: Tonbrecher loco cujus stetit **Zaunbrecher**(s) [uit Kerkrade, Eygelshoven, Schaesberg, Marienberg en Amby; **Damoiseaux**,

Jongen, Schiffers, **Loup-pen**, Somija, Vaessen, **Cordewener**, Mertens/ Mahr]; *M. Degenhard*: Die Höchstbesteuerten des Kantons Mülheim/Rh. und des Kantons Hennef aus dem Jahre 1812 [lijsten]; *G.B. Oettershagen*: Betrachtungen zu Hannes von Oetterßhain, Schöffe zu Windeck (Sieg) [1529-1592; Johentgen, **Hötemecher**, Schneider].

Idem, 2015-4. *G.-A. Fülling*: Soldatenfamilien und ihr Schicksal am Ende des 18. Jahrhunderts [brieven over pensioenen en steun; Exter, Laub, **Reckum**, von Nagel, von La Roche, Fuhr, Emhard, Seuden-Stenzeler, Schleger, von Goldencarb, v. Märcken, Baumer, Wortberg, Tressmer, Dronecker, Grimm, Noisten, Wennerich]; *H. Schönwald*: Neubürgers und Auswärtige in Ahrweiler 1700-1749 [verv. en slot; lijst Raab-Zander]; *K.-H. Bernardy*: Heinrich **Fafchamps**, Pfarrer in Hückelhoven, und seine Verwandten [uit Housse in het land van Herve; Houben, **Frenay**, Ruth, Housset]; *M. Kersten*: Ehe im Wandel der Geschichte [richtlijnen van de kerk en staat]; *M. Degenhard*: Die Höchstbesteuerten der Kantone Duisburg, Dorsten und Recklinghausen aus dem Jahre 1812 [lijsten].

Mitteilungsblatt Anglo-German Family History Society, 2015-1. The Mutzkes. Red Cross letters, the Fenley Collection: the **Mutzke** family [Pflug; brieven 1941-1943].

Mitteilungsblatt [AG Thüringen], jg. 28, 2015 nr. 108. Ahnenforschung in Bolivien [**Gothe**, Yanez de Montenegro]; *S. Ronczka*: Heldenfriedhof Wladimir, Grab IV [via WASt, en Internet-Geschichts-Portal AXISHISTORY; **Rommel**, Drößler]; Crawinkel 1564 [wapen; Ackerman, Hora, **Remhart**, Moller]; OFB Oberschönau.

Idem, jg. 28, 2015 nr. 109. *R.G. Schuchardt*: Ostfriesen auf Spurensuche in Thüringen [**Pentzler**, Wüstmann, Kindervater, Mangold, Hüttner, **Schmidt**, Huck, Laube, Fahlbusch, Schwimmer]; *idem*: Arnstädter Handschuhfabrik Julius **Möller** (1836-1910) [Herthum, Wachtel, Tempelmann, Anschütz, Zang, Metzold, Oehrin]; *P.-J. Klippstein*: Der Weltkrieg die Urkatastrophe des 20. Jahrhunderts [Verlustlisten]; *idem*: Spuren der Familie **Perthes** in Erfurt [grafsteen uit 1710; Straub, Leypold, Regler, Dürfeldt]; *W.C. Schmidt*: Auf der Suche ... Christianus Güntherus **Friccius** [uit Arnstadt; Fischer, Rhetius, Kallenbach, Kulbe, Schneidewein]; *K. Kreuch*: Gothas weltumspannende Beziehungen nach Schweden [chronologisch; adel; Celsius, Stözel, von Linné, Geijer, Nordenskiöld]; *C. Kirchner*: Das Georgenthaler Seelenregister des Jahres 1703 [333 namen, gezinnen met personeelsleden; **von Wangenheim**, Gaudich, Elies]; *T. Herrmann*: Einwohnerschaft von Grabsleben im Amt Gotha 1811 [gezinssamenstelling; 286 m/v; Nöthlich, **Both**, Orphal]; *U.*

Hagner: Schafmeister, Schafknechte und Hutleute (Hirten) in den Trauregistern von Roben (1591-1875) [naamlijsten; **Freund**, Zimmermann]; *L. Schmidt:* Die kleine Geschichte dreier Familien **Schmidt** in Südbrasilien; *H. Ulle*: Familienwappen in Thüringer Kommunalwappen [Obernitz, **von Thüna**, von Erffa, Ebersberg]; *R.-D. Dominicus*: Das Wappen des thüringischen Geschlechts **Strecker** ... zu Erfurt [Müller, Eberbach]; *E.J. Seidel*: Notarakten vs. Kirchenbuch und Familienchronik [verv.; **Caminada**, Conti]; *E. Thomas*: Hermann **Gutbier** [1842-1936; nestor genealogiebeoefening in Thüringen].

Mitteilungsblatt der Gesellschaft für Friedrichstädter Stadtgeschichte, 2015 nr. 89. Themanummer Schützengilde. *S. Göttsch-Elten*: Die Friedrichstädter Schützengilde von 1690 und die Bedeutung der Gilden für die Herausbildung einer modernen Gesellschaft in Schleswig-Holstein [overzicht; statuten van 1825 met naamlijst; **Jonas**, Thaer, Rees, Beeck, Neber, Nootbaar, **Mensinga**, Schulze].

Idem, 2016 nr. 90**.** *J. Norden:* Ferdinand **Pont** alias Pastor Phantasticus [1908-1913; verliefd op meisje]; *E. Winter*: Kalkbrennereien in Eiderstedt-Husum-Friedrichstadt im 18. und 19. Jahrhundert [soorten; vestigingen]; *J. Norden*: Die Familie **Stuhr** in Friedrichstadt [1808-1915; kooplieden, diplomaat; Feddersen, von Tettenborn, Lorenzen, Hansen, Baetz]; *R. Kelm*: Friedrichstadt fortifizieren [Zweeds plan, 17e eeuw].

Mosaik [Klever Land], 2015-2. *B. Schweers*: Wir gehen auf Forschungsreise [verslag ervaringen]; *R. Teslau*; Ahnentafel der Familie **Beeren**, Gocher Zweig [uit Haelen/Heijthuijsen NL 1595; Moeren, **Caris**, Severyns, van Montfort, van Straelen, van Laer, **Benders**, Ambrosius; boedelscheiding 1876]; Gonsenheimer; *M. von Lück*; Amtsblatt der Regierung zu Düsseldorf 1827 [**van der Grinten**, Derksen, Reymer, Hülsken, **van Loe**, Kersjes].

Idem, 2015-3. *G. Driever*: Anmerkungen zum Familiennamen **Driever**. Herkunft-Verbreitung-Schreibweisen [Drijver, uit Beek (Bergh), 17e-19e eeuw; **Krebbers**, Sibelink, Sanders, Berckers]; *M. Slinkman*: Fragment-genealogie **Slinckman** te Warbeyen, Griethausen en Ankeveen [6 gen., ca. 1660-1833; **Laeckhuijs**, van Blarcom, Leijgraven, Tukker, van Erp, **Veenhof**, Vosch (onder 'Suchanfrage')]; *B. Schweers*: Nicolaus **Groß**, der Familienvater [slachtoffer nazi's, zalig verklaard; brieven]; *J. Landgrebe*: Die Nachfahren des Gerhard **Luib** [(verv. 15); **ter Heerd** (uit Zevenaar), Birckmann, Hortmann, Jordans, **van Elsbergen**, Euwens, van Ackeren, Vingerhoet].

Osnabrücker Familienforschung [OSFA], 2015 nr. 93. Ray Huesemanns Vorfahrin Anna Maria **Pottebaum** aus Holte [(1810-1850), van Holte naar Missouri; kwst. **Depenthal**, Nieweg, Siebert, Eistrup]; Seelenregister des Kirchspiels Belm [verv.; naamlijsten; 17e eeuws: **Hakemann**, Bart, Biermann]; verv. AL **Fricke-Weichsler** [17 gen.; Lorenz, **Rollwage**, Wittig, Elers, Gosemann, Hecket, **Pante**]; Die Entwicklung des Dorfes Wimmer [met Hofstätten 1784-1790 met kaart; naamlijsten, ook met landheren]; *Th. Kriete*: Herforder Ahnenforscher entdecken verschollenes Kriegerdenkmal [WO I; uit Löhne-Mennighüffen; teruggeplaatst]; Ray Huesemann (USA) auf den Spuren seiner Vorfahren [zie hierboven]; Prof. Dr. *Neufeld*: Auswandererschicksal [A. Völker, met signalement; fraudeur?; exm. Nieman]; *F. Otte-Witte*: Bohmte und seine Geschichte [= Bomwida; **Wellner**, Brethollen, Swartekote/Schwake, Botens, von Bar, **von Almelo gen. Tappe**, Hünnefeld, Tiling]; Zufallsfunde: **Molitor**, Keller, Hiltermann, Wewer, auf dem Thie, Pentermann].

Pfälzisch-Rheinische Familienkunde, jg.64, 2015-4. *D. Braun*: Die Pfälzer Vorfahren der Schweinfurter Familie **Braun** [**Starck**, Niederer, Reichard, **Schauer**, Sturmfeder]; *F. Neumer*: Der 'zuständige Pfarrer' im rheinisch-pfälzischen Staatskirchenrecht des 18. Jahrhunderts [Stolgebühr]; Das Portal Archion [website voor kerkregisters]; *M. Bauer*: Tiroler Bauhandwerker als Einwanderer in die Westpfalz [na 1648; ook seizoenarbeiders in Fehrbach en Pirmasens; **Jennewein** x Raquet]; *H. Christmann*: Die Auswanderung der südpfälzischen Familien **Riedinger** und **Hornbach** nach Indiana [Centner, Herle].

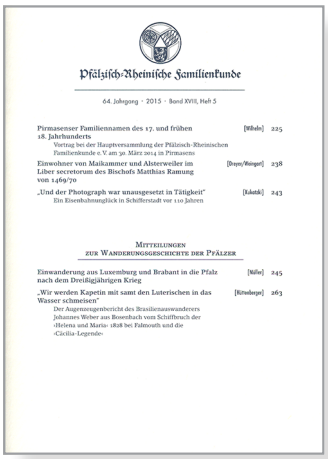
Pfälzisch-Rheinische Familienkunde

64. Jahrgang · 2015 · Band XVIII, Heft 5

Pirmasenser Familiennamen des 17. und frühen 18. Jahrhunderts [Wilhelm] 225
Vortrag bei der Hauptversammlung der Pfälzisch-Rheinischen Familienkunde e. V. am 30. März 2014 in Pirmasens

Einwohner von Maikammer und Alsterweiler im Liber secretorum des Bischofs Matthias Ramung von 1469/70 [Dreyer/Weingart] 238

„Und der Photograph war unausgesetzt in Tätigkeit" [Kukatzki] 243
Ein Eisenbahnunglück in Schifferstadt vor 110 Jahren

Mitteilungen zur Wanderungsgeschichte der Pfälzer

Einwanderung aus Luxemburg und Brabant in die Pfalz nach dem Dreißigjährigen Krieg [Müller] 245

„Wir werden Kapetin mit samt den Luterischen in das Wasser schmeisen" [Hüttenberger] 263
Der Auswanderungsbericht des Brasilienauswanderers Johannes Weber aus Bosenbach vom Schiffbruch der »Helena und Maria« 1828 bei Falmouth und die »Cäcilia« Legende

Idem, 2015-5. *R.M. Wilhelm*: Pirmasenser Familiennamen des 17. und frühen 18. Jahrhunderts [tekst lezing; garnizoen, meerdere lijsten met bijzonderheden; **Krautwurst**, von Birmesezsen, Symmel, Pellificis, Meychel, **Segmüller**, Christ, Kress, Seiler, Morgenthaler, Heilbrunn]; *M. Dreyer:* Einwohner von Maikammer und Alsterweiler im Liber secretorum ...von 1469/70 [= Meynkemern en Aglasterwiler; naamlijsten]; *B. Kukatzki*: Ein Eisenbahnunglück in Schifferstadt vor 110 Jahren [stoker **Dachsteiner**]; *H. Müller*: Einwanderungen aus Luxemburg und Brabant in die Pfalz nach dem 30-j. Krieg [uit de Oostenrijkse Nederlanden, vooral naar Ramstein en Scallodenbach; laken- en ijzerhandel; naamlijst: Adrian-Wolter]; *F. Hüttenberger*: 'Wir werden Kapetin mit samt den Lutherischen in das Wasser schmeisen' [Brasilienauswanderer; schipbreuk van de 'Cäcilia' in het Kanaal 1828; Altamayer, Spindler, Samsel, Böber, Häsel, **Theobald**, Robinson, Bosenbach].

Quellen und Forschungen zur Ostfriesischen Familien- und Wappenkunde, jg. 64, 2015-1/2. *B. Petersen*: Neue Erkenntnisse zum Ursprung des Geschlechts **Ohling** im Groninger Land [Claas **Crijns tho Olinge** uit Appingendam-Tjamsweer; Jansen, Roelefs/ Roelofs]; *W.G.C. Smidt*: Ostfriesische Familienbibeln [Blauwpot, **Schelten**, Helmers, Harrems]; *H. Bruns*: Zufallsfunde aus den Rechnungsbüchern der Kirchengemeinde Engerhafe [Tjaden, Agena, Folkerts]. Index 2014.

Idem, 2015-3/4. *A.K. Distel*: Das Stammbuch des stud. jur. Hermann **Hessling(h)** aus Emden und seine Beziehungen zu anderen Hallenser Alben der Freundschaft [1769; 132 inschrijvingen; naamlijst Ahland-Zimmermann; Bacmeister, **von Halem**, Hoppe, Gossel]; *W. Herlyn*: Kurze Wappengeschichte der Familie **Herlyn/Heerlien** [uit Arras].

Rundbrief [Familienkunde Niedersachsen], 2015-1. *F.-K. Krentel*: Ehestiftungen aus dem Altkreis Goslar; Das Porträt: H.H. Kallmeyer].

Idem, 2016-1. Wieso Rückertstraße? [Friedrich R. 1788-1866]; 'Dat Slechtbok' [Moller vom Hirsch uit 1541]; Die 'Akte **Costerus'** – Trauungen im Amte Liebenburg 1706-1728 [bewaard als bewijsmiddel in rechtzaak].

Rundbrief [Verein für Familienkunde in Baden-Württemberg e.V.], 2015 nr. 26. Genealogischer Nachlass von Gerhard **Trück** [betreft de Enzkreis en Mühlacker e.o.]; Pfarrerbuch Herzogtum Württemberg ist jetzt online; *G. Schweitzer*: J.G.F. **Bohnenberger** (1765-1831). Zum 250. Geburtstag eines großen Schwaben [met kwst. 16 kwn.; Luz, Schmid, Vellnagel, Hettler, Müller]; *J. Kaldenbach*: Naturalisationen der niederländischen Gesandtschaft in Berlin [1894; **Schrader**].

Idem, 2015 nr. 27. *G. Schweizer*: Charles de Gaulle (1890-1970) und seine Vorfahren aus Baden-Württemberg [Maillot, **Kolb**].

Idem, 2016 nr. 28.

Saarländische Familienkunde, Bd. 12, jg. 48, 2015. *M. Detemple*: Die Luxemburger Vorfahren der saarländischen **Elgass** [von Hillesheim, **von Gressenich**, von Wiltheim, de Mesmacre, Cremelin gen. Flade, Brenner, d'Alscheid, de Roldingen, **Hofnagel**, von Britten, Karcher, von Weiler]; *G. Meyer-Franck*: 'Auff der obersten Stube todt geschlagen', Mörderjagd im Wallhalbener Kirchenbuch 1729 [**Gillhaus**, Heyl, Burckhard, Cathcart von Carbiston, **Bischoff**, Dammeyer; veel molenaars]; *B.W. Planz*: Grenzen im alten reich [962-1806; marke, ende, etc.]; *F. Denne*: Das historische Testament [tips voor overdracht genealogieën; modelcontract]; *E. Schwer*: Den jüdischen Gefallenen des Saarlandes 1914-1918 zum gedenken [100.000 soldaten, waarvan 12.000 vielen; slechte reputatie; Judenzählung; Marx, **Ballin**, Rathenau, Rosenthal, Buber, **Löwenstein**, Sender; lijsten per plaats]; *R. Geiger*: Gestorben in St. Wendel [oorlogsdoden; brieven; lijsten: de Brath, **Balch**, Lecher]; *G. Altmeir*: Das Altmeyer DNA-Projekt.**Sächsische Heimatblätter**, 2015-1. Themanummer Nationalsozialismus in Sachsen [Der Führerbesuch 1934 in Dresden; Hellmuth von Mücke und Manfred von Killinger, NSDAP; Thingspiel und 'Bombenstimmung' – Freilichttheater in Sachsen; Kurt **Hennenberg**, Architekt]; *G. Meißner*: Zwangsarbeiter und Kriegsgefangene im Zinnwalder Bergbau [**Gorbarenko**, dagboek]; *M. Lang*: Der Nachlass von Rudolf Mauersberger in der SLUB Dresden [musicus]; Schlesien in der Oberlausitz?; Der Dresdener Verleger Lothar **Dunsch** (1948-2013) [natuurwetenschappen en medicijnen].

Idem, 2015-2. Themanummer 1000 Jahre Leipzig. *D. Syndram*: **Luther** und die Fürsten in Torgau. Der Reformator auf Dienstreise; Museum 'Mühlberg 1547' eröffnet; de deling van Saksen in 1815; *B. Böhm*: Der sächsische Konferenzminister G.A.E. **von Nostitz** und Jänckendorf (1765-1836); *D. Stübler*: Die Konsuln in Venedig (1848-1868) [Becker, von Beust, **Pflugbeil**].

Idem, 2015-3. Themanummer Wurzen (bij Leipzig), Tag der Sachsen [historie, namen vroegere voorsteden etc.]. *R. Thomas*: Bindung an Magdeburg [vanaf 961; koning Otto; diocees Merseburg]; bisschop Johann IX. **Von Haugwitz**, Crostigall]; *A. Wieckowski:* Kollegiat- und ev.-luth. Domstift St. Marien; *M. Donath*: Schlösser und Herrenhäuser ... [Nischwitz, Püchau, Thallwitz, Wäldgen, Thammenhain, Müglenz, Lossa]; Wirtschaft [Schiemann, **Klinckhardt**, Imhoff,]; Krieg [**Graebert**]; *S. Jung*: Wurzener Köpfe [**Schöttgens**, Lichtwer, von Funck, Uhlig, Böttcher =Ringelnatz]; *J. Blecher*: H**. Illgen**, ein Mäzen aus Wurzen [x Steffen]; *I. Leps*: H.-P. **Hund** [pianist].

idem, 2015-4. Themanummer 25 Jahre Freistaat Sachsen [DDR-tijd; herstel in 1990; partijen; bevolkings-ontwikkeling, indeling, bedrijven, scholen, cultuur en kerken sindsdien; **Hempel**, Kreß, Bohl, Reinelt, **Koch**].

Spurensuche [Tecklenburger Land], 2015-1. Themanummer Ledde, Orts- und Familiengeschichte. *R. Dry*: Wissenswertes aus der Geschichte [naamsverklaring, ook van Wieck]; *idem*: Etat der Bevölkerungs-Aufnahme im Ober-Ems-Departement 1811 [naamlijsten, ook van Oberbauer en Danebrock]; *idem*: Deserteur Wulfekammer gefasst [1824; exm. Brockriede, x 1837 J. **Houtzager** uit Barsingerhorn en in 1847 Martje de Boer uit Zijpe]; Zur Heirat ins Ausland [Weitkamp 1823; te Klein, Feltmeier, Essmann]; Kleidung und Mode; Kindheitserinnerungen [**Hollenberg**-Kempker, geb. Joswig, Riesenbeck, Ehmann, **Duwendag**]; Zufallsfunde in KB Tecklenburg; Zeitungsmeldungen [Hanningbrinck, Echterhoff; eigendomsverklaringen van colons; heiraten in den Niederlanden [Wolfekammer, Hollmann, **Pelle**].

Idem, 2015-2. Themanummer Westerkappeln [Geschichte; Bodenfärbungen; alte Höfe/Bauerschaften; die Rote Ruhr: 28 slachtoffers 1819; Helmig, **Knüppe**, Tackenberg, Lienemann,

Schemme, Elstrot, Nubbemeyer, Spellbrück, **Niederste Hollenberg**]; Schwarze Schafe [boelhuis Freese x Söhnefeld, Voß]; Verwalter schwängert Dienstmagd [Bemtrup, Schopemeiers]; Deserteur [Schemme 1849]; Unglücksfälle und Selbstmorde; *R. Dry*: Der Fall **Bünemann** und **Berteau** vor dem Schwurgerichtshof zu Osnabrück [Kröner, Schächter]; *J. Rendering*: Auf Spurensuche nach Steffen Hinrich **Richter** [alias Hindrik Pieters Meijer; x Rouw in Onstwedde, Witkop, Niemeyer]; *H. Gosmann*: Westerkappelner in den USA [Missouri; Gahrlichs, Gerdemann, Borgmann, Holke, Bierbaum, Freese, Werremeyer].

Idem, 2016-1. Special: Karten [vanaf 16e eeuw: o.a. van Gauß, du Plat, Gigas; met bronnen en vindplaatsen].

Verein für mecklenburgische Familien- und Personengeschichte, 2015 nr. 15. Über Mecklenburger zu Hause, beim Nachbarn und weit weg ... Vorträge und Beiträge 2014-2015; *M.F. Wacker*: Meine Familienforschung [**Wacker**, Busse, Schuer, Köller, **Biermann**, v. Levetzow]; *E. Fussel*: über die Entwicklung der Schrift von Karl dem Grossen bis 'Sütterlin'; *G. Ruickholdt*: Die mecklenburger Bauernfamilie **Pingel** in Alt Damerow [vanaf 1518; Fölscher, Marquardt, Brandt, Witte, Harbrecht, Gammelin, Krey]; *H.-A. Neumann*: Mecklenburger in den Kirchenbüchern von Bergstedt und Trittau [naamlijsten: Abels/Bartold-Zander/Zöllner]; *D. Schäfer*: Alte Bilder erzählen: Das Fotoalbum der Familie **Calsow** [19e eeuw; Wachenhusen, Fehrmann, **Krull**, Steinhagen, Ahmsetter]; *M. Esser*: Ein Strelitzer Grenadier im Krieg 1870/1871 [dagboek; Tönse/Thönges, Sauhrada]; *J.R. Duxbury*: Tatsache oder Fiktion: Ist Hermann **Haessler** Sen. in Milwaukee ein Nachkomme des mecklenburgischen Herzoghauses? [uit Pampow; geb. 1838; **von Schultz**, Golm, Ahrens].

Zeitschrift für Mitteldeutsche Familiengeschichte, jg. 56, 2015-2. *P. Engel*: Die Münzmeisterfamilie **Hausmann** in Freiberg in Sachsen [1490-1540; Weller, Alnpeck, Groß, Rülein, Trainer, Greu, Freiberger, Biener]; *H. Ritzke*: Zur Genealogie der Müllerfamilien **Rump, Piel** und **Frick** in Quaslin (Mecklenburg); *U. Heine*: Die Bernauer Apothekergerechtigkeit [Lienemann, Bergemann, Hoppe, Crollius, Mollnius, **Westphal**, Böhme]; *R. Hefter*: Die väterlichen Vorfahren der Sängerin, Schauspielerin und Künstlerin Corona **Schröter** (1751-1802); *H.D. Schneider*: **Philipp** im Raum Dresden [Fichter, Binge, Bohn, Löbner]; *K.-A. Eggert*: 'Auf steinigem Grund'. Pfarrer **Persius** in Flechtingen [17e eeuw; **Schardius**, Kämmerich]; Sachsen in Traubuch St. Joachimstal in Böhmen [Popp, e.a.].

Idem, 2015-3. *P. Engel*: Die **Holzhey/Holtzhey** in Neustadt bei Coburg. Einige Bausteine zur älteren Familiengeschichte [= N. an der Heide; speelgoedfabrikanten; Oberender, Göbel, Diez, **von Uttenhoven**, Patschold, Brückner, Keim, Emmerling, Dilliger]; *I. Kalter*: Caspar Philipp **Eberwein** und Andres **Ziege** - zwei unbekannte Wohltäter der Kirche in Fechheim bei Coburg; *P. Bahl*: Zwei Abstammungslinien von Berechtigten des sachsen-weimarischen Lauensteinischen Stipendiums [**Pfündel**, Krauß, Arnold]; *D.L. Goell*: Waldzinsregister für Tanna und Umgebung (Reuß) ... 1594/5 und 1648-1663 [huisarchief Schleiz; naamlijsten, ook uit Frankendorf, Schilbach, Unter- en Oberkoskau, Willersdorf, Compturlehen]; *M. Bock*: Ein Häuser- und Einwohnerverzeichnis von Merzdorf bei Baruth (Mark)...1800; *P. Bahl*: Ein Erfurter Quitungsbuch für Unterstützungsgeldzahlungen an durchreisende Mitglieder des Evangelischen Männer- und Jünglings-Vereins ... 1889-1894 [naamlijsten]; *J. Kaldenbach*: Dresdner Prokura vor Notar in Holland [uit 1793: Slijper, **Loewe**, Segedin/Sagedin].

Idem, 2015-4. *P. Engel*: Nochmals: Die **Bonat(h)** in Mühlhausen/Thüringen [molenaars; 3 gen. 1502-1580, met wapen; Strube, von Otthera, Schröder]; *K. Müller*: Die **Oertel** in Büna im Vogtländischen Oberland. Familien- und Besitzgeschichten 1661-1699; *M. Bock*: Die Geschwister der Corona **Schröter** (1751-1802) ... [exm. Heffter]; *G. Rodegast*: Die Familie **Herz** und ihr Beitrag zur Entwicklung der Industriestadt Wittenberge [18e-19e eeuw; **Wolfs**]; *J. Kaldenbach*: Mitteldeutsche des 17. und 18. Jahrhunderts in Amsterdamer Notariatsurkunden [van Overbeeke, Allebos, van Gelder, Vastenavont, Volterman, Grundler, Kerkering, Darmanso, Schrasser].

Idem: Registers 2013 en 2014 op namen, artikelen, zaken en plaatsen.

Zeitschrift für Niederdeutsche Familienkunde, jg. 90, 2015-2. *O. Grünwald:* Proklamationsschein und Aegtebrief - Heiratsdokumente in den herzogtümern Schleswig und Holstein [vanaf 1544; Hansen, Thiessen, Sommer, Gloede, **Ruymann**, Strüvens, Timm, Kochen]; *H. Feilke*: Lüchow im dreißigjährigen Krieg - Häuserlisten von 1625 und 1653 [**Radeband**, Planke, Hopmann, Bamborg, **Rohde**]; *H-C. Sarnighausen*: Kurhannoversche Amtsjuriste von 1692 bis 1867 in Bruchhausen [verv.; Evers, Oldenburg, Speckbötel, von Linstow, **Niemann**, Crusen, Kern, Kotzebue, Bütemeister, **Stegemann**]; *O. Puffahrt*: Dienstleistende Personen im Flecken Gartow 1748 [lijsten; v. Bernstorff, **v. Bülow**].

Zeitschrift für
Niederdeutsche Familienkunde
Herausgeber:
Die Maus, Gesellschaft für Familienforschung e. V., Bremen
Genealogisch-Heraldische Gesellschaft Güttingen e. V.
Genealogische Gesellschaft Hamburg e. V.
Niedersächsischer Landesverein für Familienkunde e. V., Hannover
90. Jahrgang
Heft 3 / 3. Quartal 2015
ISSN 0945-7461

Idem, 2015-3. *L. Kühnl*: Friedel Bergman, geb. **Adler**, die Mutter Ingrid **Bergman**s [uit Lütjenburg, 9 gen., met schema's; Schneider, Wunder, Günther, **Wede** (Wehden)]; *T. Rumann*: Aus dem Leben des Osteroder Bürgermeisters G.F.H. **Brehl** (1800-1869)... [Rumann, Schierholz, Hampe, Bertelsmann]; *H.-P. Wessel*: Familiengeschichte in Stein [mausoleum **Wessel**; Nugent, Witt, Rahe, Reichhoff].

Idem, 2015-4. *H.-C. Sarnighausen*: Amtsjuristen von 1692 bis 1850 in Schnackenburg/Elbe [Stubenrauch, Balck, Brauns, **von Haerlem**, von Könemann, Scharff, von Hattorf, Diehle, von Hinüber, Guichard gen. v. Quintus Icilius, von Finkh, von Plate];

R. Cordes: Moorburger Intraden Anno 1685 [schattingen: Zehntgelder, Viehaccise, Gänse, Hüner, und Katenschatz; lijsten van Höfener, Köther met en zonder land, Einlieger met nichts eigens; 149 man, o.a. **Wriede**]; *O. Puffahrt*: Verhandlungen des Lüneburger Rats zu personenbezogenen Angelegenheiten 1840 [Kindermann, Hartmann, Held, **Baring**, Heitmann].

Zeitschrift für Ostdeutsche Familiengeschichte [AGoFF], jg. 63, 2015-2. *B. Krinke:* Das Testament des Ehrenfried **Krinke** aus Seidlitzau, Kreis Landeshut in Schlesien, vom 4. Mai 1852 [bij Herrmannsdorf; in Wernersdorf/Merzdorf; x **Lawatsch**]; *M. Hirschfeld*: Oberschklesier als Arbeitsmigranten in ... Delmenhorst. Melderegister als wichtige Quelle für die genealogische Forschung [19e eeuw; met plaatsnamen- en personenlijsten: Apostel-Woehl]; *G.-H. Zuchold*: Zur Besitzergeschichte schlesischer Herrenhäuser, nr. 11: Seiffersdorf [Bolcze, v. Schaffgotsch x v. Schönberg, v. **Redern,** v. Tschirnhaus, v. Zedlitz, **v. Beuchel**, v. Bruckel, v. Buchs x v. Uechtritz].

Idem, 2015-3. *J. Kaldenbach*: Aus Goldberg wurde Goedberg – ein Grätzer Ganove in Düsseldorf und Holland [met signalementen; bedrog met wissels; Fillin, Spanier, Elias, Neubürger, **van Elburg**]; *S. Rückling*: Angenommene Untertanen in Säpzig, Stenzig und Frauendorf im Kreis Weststernberg 1706-1735 [zoekmogelijkheden; naamlijsten Beyer-Zieme]; *J. Frantz, W. Gora*: Immobilienbesitzer in der Stadt Kozminek in Großpolen im Jahr 1851 [737 inwoners; Biernawski, verkoop aan 83 pachters]; Oberschlesier als Arbeitsmigranten in... Delmenhorst 19e eeuw [Melderegister als belangrijke bron; verv. naamlijst Enge-Woehl].

Idem, 2015-4. *S. Schober-Wischkony*: Die Familie **Altaner** in Sankt Annaberg in Oberschlesien [uit Franse adel: **d'Althan**, Hugenoten; Skalka, **Greiff**, Glinski]; *M. Hirschfeld*: Arbeitsmigranten ... in Delmenhorst [verv.; naamlijsten 1891-1893 Amenda-Wybranietz]; *G.-H. Zuchold*: Zur Besitzergeschichte schlesischer Herrenhäuser: Schwarzbach [=Czarne, 15e eeuw; **Schaffgotsch**, v. Nimptsch, v. Hochberg].

Finland

Genos, jg. 86, 2015-2. *A. Koskivita*: Disputed lands and border skirmishes in the Sava wedge [Zweeds-Russisch grensgeschillen en gevolgend voor landeigenaren, 1743-1809]; *R. Myllys*: Quarrels and rebellions: tensions between land-grant landlords and tenants on Viipuri province [begin 19e eeuw]; *V. Mäkinen*: A family in the frame: the **Lönn** family photographs of the turn of the twentieth century as illustrations of relationships and family connections.

Idem, 2015-3. Themanummer buitenechtelijke relaties, de maatschappelijke afwijzing daarvan en het gevolg: ontkenning vaderschap en uitsluiting bastaarden, 1800-1920 [Fins met Engelstalige samenvattingen].

Idem, jg. 87, 2016-1. *U. Koskinen, V. Nissilä*: The police superintendent family of **Takku** from Sampu (in Huittinen) [5 gen., 1579-1719]; *V.P. Toropainen*: Putsaari chapel and Josef **Skogzman**, merchant of Rauma [4 gen., 1624-1765]; *H. Vuorimies*: Bengt Rosenhielm and Märta **Gaasman**, daughter of Samuel Gaasman [18e eeuw, Zweedse militair huwt Finse vrouw, terugkeer naar Stockholm, zij keert als weduwe terug naar Sysmä in Finland].

Idem, 2016-2. *P. Savolainen*: Henric **Vialens**' laundry and Catharina Willman's rented room: glimpses into the living conditions of Turku's lower-class inhabitants, 18th century; *H. Impola*: The family of **Kyrkstad**, Lohja [7 gen., ca. 1600-1859].

Frankrijk

Stemma [Île-de-France], jg. 37, 2016 nr. 148. *R. Thomas*: Evolution de la condition féminine [sinds 1786, Etta **Palm** (uit Holland), Louise Weiss, Jacqueline **Auriol**]; *A. Jouvin*: Natifs du Val d'Oise mariés ou décédés en Seine-Saint-Denis [3e deel, **Hély**, ca 125 personen, 16e-19e eeuw]; *A-M. Kaltwasser*: Ascendance francilienne de Arnould Ernest Lusson 1843-1913 [exm. **Boudier**]; *B. Jerôme*: Dramatique accident á Sartrouville: [16-jarige metselaar Louis Leroux, in 1809 gered door Pierre Ambroise **Robillard** uit een waterput, die tot drie keer toe instortte]; *G. Callu*: Nourrissons décédés paroisse de Chars 1784-1794 [lijst van ca. 115 gestorven zuigelingen, met vermelding van ouders en beroep vader].

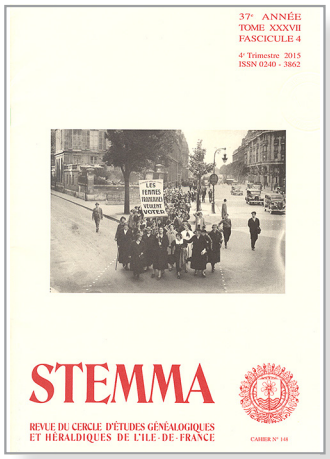

Idem, 2016 nr. 149. *G. Renaudin*: Le cordonnier **Thomas**, un horsain au Plessis-Luzarches en 1785 [nazaten Lefort, **Lombardin**, Mercié]; *R. Thomas*: Le temps des épidémies [de pest, Nostradamus, 'remedies']; *A. Jouvin*: Natifs du Val d'Oise mariés ou décédés en Seine-Saint-Denis [2e deel van aanvullingen op eerdere artikelen; 34 personen, 18/19e eeuw; Cochu, **Landry**, Petit]; *B. Jérôme*: Liste des Sartrouvillois reçus á l'Hôtel des Invalides á Paris 1673-1796 [2e deel met details van 17 opgenomen invaliden uit Sartrouville; waaronder zes Zwitsers met al dan niet amoureuze connecties met Sartrouville, **Cadousch**, Ortchitt, **Pacman**]; Les inventaires des notaires de Pontoise (95) sont en ligne [1531-1919, via site van de Archives départementales du Val-d'Oise].

Groot- Brittannië

Genealogists' Magazine, jg. 31, 2015-10. *P. Borrows:* The quest for **Enoch's** ring [zegel; Farr, **Rees**, Cox, Lewis, Pritchard]; *G. Wilkie*:A note on the surge in baptisms before the start of Civil Registration; *E.J. Davies*: The ancestry of Clement **Attlee** [prime minister 1945-1951; Searle, Piper, Cheesman x March, Watson x Simons, Bravery x Brett]; *J.E. Titterton*: Ashbourne ,Derbyshire [x Hancock, Mather x Norton, Edensor, John, Frances]; *B. Tyrwhitt-Drake*: The 1841 Census in Ireland.

Idem, 2015-11. *A. Camp*: John Ferdinand **Smyth**: loyalist and liar [Connolly, Simcoe, Nelson, **Lefferts**, Gray, Stuart, Monmouth]; *P. Graystone:* James Graystone and the duke of Wellington [bediende; **Mugford**, Phillips]; *P. Razzell*: Defective Parish Registers; *S. Murphy:* More of the 1841 census of Ireland [overzicht]; *S. Gibbons*: Bert: one who came home [Davis, **Gamble**; 1916]; They shall grow not old ... [Thomas].

Idem, 2015-12.

Italië

Nobiltá, jg. 23, 2015 nr. 129. *A. Savorelli*: Quanti sono i 'Nove stemmi della repubblica Fiorentina'? Un indovinello dantesco [de negen stadwapens van Florence, afgebeeld aan de buitenzijde van het Palazzo Vecchio zijn niet allemaal juist]; *A. Lembo*: Documenti per la storia della Guardia Nobile Pontificia: La Guardia Nobile e onorificenze ponificie [pauselijke onderscheidingen]; *O. di Bevilaqua*: Una famiglie ospitante i partecipanti al Congresso di Verona: i Veritá Poeta ed i loro ospiti, il conte d'**Attems** ed il conte de Paar [identiteit van de adellijke gasten van de familie Veritá Poeta niet met absolute zekerheid vastgesteld].

Luxemburg

De Familjefuerscher, jg. 32, 2015 nr. 91. *M.-Th. & Th. Tholl*: Prälat Jean-Baptiste **de Terme** aus Soller, ein Lebensbild im Wien des Aufklärungszeit des 18. Jahrhunderts [omvangrijke biografie van deze geestelijke, 1738-1787. Van eenvoudige afkomst uit Soller in Luxemburg bracht hij het in Wenen tot biechtvader van Marie Antoinette, later koningin van Frankrijk, en tot adviseur van Maria Theresia en haar zoon Josef II. Contacten met de Jansenisten o.a. te Utrecht. Genealogische tabellen van de families de Terme en **Toussaint**, die delen van zijn nalatenschap erfden].

Noord-Amerika

The British Columbia Genealogist, jg. 44, 2015-2. *J. White:* And must we part, my sister.. Poem by Elizabeth 'Emily' **Pugh** for her sister Mary Ann (Pugh) **Woodman**, 1833; *M. Elder*: Common-law marriage and bigamy in 19th century Lancashire: two case histories [Arkwright, Arrowsmith, Bramwell, Gorner]; *J. Ueland*: Finding Annington farm [McCarthy]; *M.K. Roddy*: OCR Technology [over leesfouten]; *E. Robinson*: The Simon Fraser University archives; *B. Allen*: Cemetery field trip to Ocean View Burial Park, Burnaby, BC; *M.D. Rogers*: Confirmations, First Lutheran Church, Vancouver, BC, 1900-1922 [naamlijst; *C. Magee*: Family memories – Raspberry Vinegar.

Idem, 2015-3. *C. MacGregor Stevens:* Synchronicity strikes again and again [**Hume**]; *M. Elder*: Common-law marriage and bigamy II [verv.]; *R. Witlock*: E-journal or not [kosten-baten en wenselijkheid van digitale verspreiding van het tijdschrift]; *M. Soltau*: The Beaver Index (7) [verv. index op Canada's History Magazin].

Idem, 2015-4. *S. Spohn*: The Irish poet (Emerson) and the Canadian Light-house keeper (**Gilley**) c. 1830; *D. Kelly*: My ancestor was a cute little cherub faced thief! [James]; *M.D. Rogers*: Marriages of North Americans in Victoria, Australia, 1850S and 60S [naamlijst]; Gleanings from the Walter Draycott Library; *M.D. Rogers*: Was a relative a Barnardo child? Name index – The Camera and Dr. Barnardo.

Idem, jg. 45, 2016-1. *C. Clark*: The hunt for John **Sutherland** [uit Greenock, Schotland; wie van de 7]; *P.P. Hobbs:* Meet the pioneers: **Hobbs, Turner** [Nicol, Bell]; Shirley temple Prizewinners, Vancouver 1937 [lijst: Adams-Yuen]; *E. Robinson*: David Lloyd George elementary school, Vancouver, 1930 [naamlijst].

Michigana [WMGS], 2015 nr. 245. Eileen Milanowski Schmucker [interview]; *S. Rabick*: Cruisin' the stacks [coll. Bajema in de Grand Rapids Public Library]; *K. Watts Ogden:* Linking Susan F. **Watts/**Delia [Brown-Howe]; *B. Schirado, R. Strauss*: A sense of place. The **Beckmaze** House [Britton, Ferry, White]; Kent County Pioneer Certificates; WMGS Projects: 1918 Women's Cards (WO I); *S.M. De Boer*: Glance at the past [Shriver, Metzker]; Rockford Area Historical Museum.

Idem, 2015 nr. 246. *L. Guth*: Try a Taste of History. School lunches in the 1800's; *J. Tabberer*: Library notes [Berends]; *H.W. Bryant III*: Is it true just because everyone says so? Finding and scaling my 'invisible' brick wall [x Standish/Lucas, Sandys]; *G.M. Awater*: Civil War Slang [alf. lijst: Absquatulate-Zu Zu-Zouaves]; *B. Schirado, R. Strauss*: A Sense of Place. The Beckmaze House (4) [eigenaren; Britton, **Wright**, Bull, Gordon, Kendall, Lincoln]; *J. Riley*: Dutch Women Immigrants 1880-1900 [verv.; Feringa Vanderhoven, Louwe]; Cedar Springs Historical Society and Museum.

Idem, 2015 nr. 247. *W. Schottler*: Newspaper project; *S.J.*

Rabick: Hunt for an early settler in Kent County [1870; **Seymour**]; *S.M. DeBoer*: Tips for Pre-1850 US Migrations; Western Michigan University Archives; *M. Schwerin*: WMU partners with Oxford University to digitize historical writings [dagboek C. **Thomas**]; *B. Schirado*: Researching Japanese Ancestry; *idem*: The Jenya **Seino** family.

Idem, 2015 nr. 248. *M.L. Utter-Timmer*: Our extended family [Mattson, **Boorsma**, Bont, Kracht, DeGrijs]; *R.R. Waybrant*: Archiving your Facebook account [stap voor stap uitleg met voorbeelden]; *M. Fabbro*: With **Grimm** determination [uit Beieren; Weidenfeller, Simback, **Lallinger**, Schober]; *S. Ford*: The death sentence of Matthew Milton **Summerville** [1825-1864; spion?, bronnen voor onderzoek]; *S.J. Rabick*: Everything has a story. The **Pote** teapot.

Idem, 2016 nr. 249. *J. Tabberer*: The **Robinson** Studio Photographs [x McAllister]; *M. Rasch Alt*: 300 jaar Fort Michilamackinac [Fort Holmes; museum]; *M. Fabbro*: Everything has a story [ijsbeer op raam St. Andrew Cathedral [gemaakt door Zettler en Mayer in München; Brady-Byrne, Kelly, Gehring, McKnight, Schmitt, Blake, McDonell, Leonard, Hayes, McCaffery]; *L. O'Brock*: A royal appointment **[Burggraaff**, Rev. Dr. Winfield Burggraaff doopte prinses Margriet in Ottawa]; *M. Fabbro*: Herman **Weidenfeller** goes to war [WO I].

Idem, 2016 nr. 250. Researching Your Family – in Person and online [rootsweb.com, US GenWeb, WeRelate, WorldWar I CND Van**Hoesen**]; *J. Riley*: Women of Texas [Means, **Tate**, Philips, Crownover]; qClarke Library; Digital Public Library of America (DPLA).

The New York Genealogical and Biographical Record, jg. 146, 2015-2. *W.T. Ruddock*: The **Darval/Der Val** family of Amsterdam and New York [Huijgen, Rutgert, van Eijck, **Vergeel**]; *T.B. O'Neill*: Excerpts from the letter book of John **Moore**, Esq. of New York City; *J. De Vries Kelley*: Some ancestors of Nelly Jane **(Franklin) Lefevre:** an African American of the Mid-Hudson Valley [**Deyo**]; *H.A. Henderson*: A missing heir: reconnecting Elizabeth **(Basset) Porter** to her parents [verv.]; *H.Z. Jones*: Some newly discovered German origins of New York's later-arriving Palatines [Hart, **Krafft**, Kuhbach, Laun, Marquardt, Meinzer, Oberacker]; *J. Boulden*: Correcting the Shropshire, England, line of the **Wittingham**s of New York City [verv.]; *C.W. McDonald*: Warner Lockwood of New York, North Carolina and Illinois [verv.; Wade, McDougal].

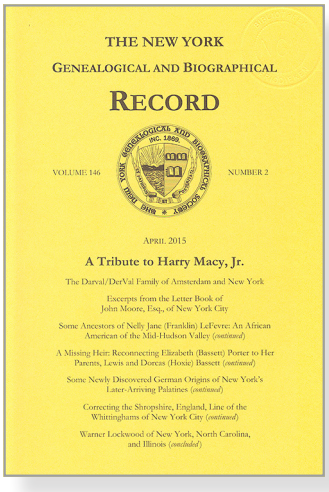
THE NEW YORK
GENEALOGICAL AND BIOGRAPHICAL
RECORD
VOLUME 146 NUMBER 2
APRIL 2015
A Tribute to Harry Macy, Jr.
The Darval/DerVal Family of Amsterdam and New York
Excerpts from the Letter Book of John Moore, Esq., of New York City
Some Ancestors of Nelly Jane (Franklin) LeFevre: An African American of the Mid-Hudson Valley (continued)
A Missing Heir: Reconnecting Elizabeth (Bassett) Porter to Her Parents, Lewis and Dorcas (Hoxie) Bassett (continued)
Some Newly Discovered German Origins of New York's Later-Arriving Palatines (continued)
Correcting the Shropshire, England, Line of the Whittinghams of New York City (continued)
Warner Lockwood of New York, North Carolina, and Illinois (concluded)

Idem, 2015-3. *R.C.Anderson*: The literary pedigree of the author Thomas **Pynchon** [11 gen., ca. 1590-1991; Brett, Wyllys, Hubbard, Brewer, Ruggles]; *K.M. Jones*: Records of the First Baptist Church of Deerfield, Oneida County [complete naamlijst 1795-1808]; *J. De Vries Kelley*: Some ancestors of Nelly Jane (**Franklin**) Lefevre: an African American of the Mid-Hudson Valley [verv.; **Schoonmaker**]; *H.A. Henderson*: A missing heir: reconnecting Elizabeth **Bassett Porter** ... [verv.]; *J. Boulden*: Correcting the Shropshire, England, line of the **Wittingham**s of New York City [Greves, Wallace]; *W.T. Ruddock*: The **Darval/Der Val** family of Amsterdam ... [verv.; **van Balen**, van Zuijlen, Van de Poll, **Vergeel** (uit Cleef), Van der Woort, van Boxhorn, van Helmond]; *H.Z. Jones*: Some newly discovered German origines of New York's later-arriving Palatines [**Öhm**, Aims, Martin, Frankh, Götz, Gebhart, **Prümmer/Bremme**r].

Idem, 2015-4. *A.A. Lustenberger*: Three sets of silver spoons. The family of Janet (Crawford) **Van Orden** [Horton, Kennedy, Robertson, McGowan, Reid]; *D.K. Martin*: Irish Protestant immigrants in mid-nineteenth-century New York City: the **Martin** family of Armagh [Murphy]; *H.Z. Jones*: Some newly discovered German origins of New Yorks later-arriving Palatines [verv.; Pultz/Boltz, Runckel, Schumacher, Schaut/Schaid, Schwartz, Thumb/Dumm, Tropf/Drop, Weiss]; *J. De Vries Kelly*: Some ancestors of Nelly Jane **(**Franklin) **LeFevre** [verv.]; *K.M. Jones*: Records of the First Baptist Church of Deerfield, Oneida Co. [verv.; 1809-1826, 89 m/v.]; add. & corr.; index vol. 146 (2015).

The New York Researcher, jg. 26, 2015-2. Focus on religious records: Lutherans; NY Vital records collections on Familiy Search; Troy Irish Geealogical Society; Autosomal DNA briefly explained.

Idem, 2015-3. *J.T. Spellman*: New York County Clerk: division of Old Records [bestandsoverzicht]; *H. Macy*: Probate Records Collection [testamenten 1665-1800]; Brooklyn Fire's Effects on genealogical records [1835].

Oostenrijk

Adler, Bd. 28, 2015-1. *G. Frölichsthal*: Notizen zur Geschichte der Familie v. **Gottesheim** [3 gen., 1749-1961; Ullrich, v. der Mühlen, Marek, **Rizolli**]; *M. Sollmann*: Der Wappenschmuck der Wiener Minoritenkirche [verv., 60 Wappenfresken uit de 13-14e eeuw o.a. **von Tirol**, Svnnberch, von Böhmen, Dobra, Atzenbruck, Werd, Chranperch, Harbrunn, **Sartorius**, Speichwort]; *G.M. Klausa*: Der päpstliche Adel [in Rome en Frankrijk]; *C. Mache*: Zu den Sammlungen und Nachlässen im Archiv der HGH 'Adler' [**Schöny**, Schrottmüller, Schillinger].

Idem, 2015-2/3. *G. Frölichsthal*: Zur Rechtsnatur der Grafenstandsbestätigung für Franz Anton Freiherrn **von Marenzi** im Jahre 1864 [na mislukte pogingen]; *J. Budischowsky*: Die Vorfahren des Politikers Eduard **Herbst** [kwst. 7 gen.; Podzimek, Fölsch, Stielly, Sortschan]; *M. Sollmann*: Der Wappenschmuck der Wiener Minoritenkirche [verv.; Epitaphe und Denksteine; o.a. von Hoyos, von Probstdorf, von Leopoldsdorf, von Schenkirchen, **Piccolomini**, von Valembourg,

von Saagburg]; *G. Reingrabner*: Rudolf **Huetstocker** – ein Angehöriger des niederösterreichischen Ritterstandes ... 16. Jh. [x **Rottenhoff**]; *K. Fellhuber*: Karl Friedrich von Frank. Erinnerungen und Ergänzungen zum 40. Todestag [wapen **von Frank**]; Revolutionäre der historisch-genealogischen Forschung I [digitaliseringsgevaren].

Idem, 2015-4. *J. Budischowsky*: Die Edlen **von Fölsch** [uit Graz, 19e eeuw; Pürtner, von Hartlieb-Wallthor, Rudtorffer, Pataky von Sáropatak, Werner]; *G. Oppitz*: Die Häuser Mariahilfer Strasse 47-55 [19e eeuw; naamlijsten; bijzonderheden]; *H. Dolezal*: Familienforschung im Universaitäsarchiv Wien [promoties, Rigorosen; Studienkataloge].

Idem: index Bd. 27 (2013-2014).

Geschichtsverein für Kärnten, 2015-2. *W. Wohlfahrt*: Auch Herzog Bernhard (1202-1256) von Kärnten war in Aachen [bij de kroning van de gemalin van koning Hendrik VII in 1227]; *S. Rath*: Köln ... zu Beginn der Neuzeit [Woensam, Ferdinand I]; *L. Höbelt*: Unser Mann in Münster: Graf Maximilian **Trauttmannsdorff** (1584-1650) [Vrede van Westfalen; Ferdinand III, Oxenstierna, Chigi]; Kurfürst Clemens August von Köln (1700-1761). Kinderjahre in Kärnten [Wittelsbacher, Rohrmeister, **Sobieski**, Schlaun]; *G. Droste zu Vischering-Haugwitz*: Erbdrostenhof in Münster; *R. Bäck*: Die Burgen und Schlösser des Trixener Tales [Mittertrixen, Waisenberg en Obertrixen; **von Moro**]; *C. Fräss-Ehrfeld*: 'Femmes d'esprit' im Zeitalter der Aufklärung [Zinzendorf, **Rosenberg**, von Gurk, Maultasch, Gasser]; *H. Fresacher*: Der k.k. Appellationsgerichtshof zu Klagenfurt und seine Abstempelungen [**Enzenberg**]; *A. Kleewein*: Die Bootswerft **Scherrl** in Krumpendorf ... [Müller, Metz, **de Paula Wallnöfer**]; *W. Drobesch*: Franz Thaddäus **von Reyer** (1761-1846): erfolgreicher Ökonom, Kosmopolit, Förderer des Geschichtsvereins für Kärnten [von Milesi, Schliks]; *R. Wlattnig*: Das Siebenhirter–Schwert aus Millstatt; *M. Stermitz*: Zaren, Kriege, Kupfergeld ... [numismatik].

Idem, 2016-1. *R. Ziegler*: Bürgerliche Sommerfrische in Velden am Wörthersee [dagboek Hermine **Zulehner** uit Wenen]; *W. Deuer*: Das Palais Goëss in Klagenfurt; *J. Eichert*: Bürgerliche Nahversorgung in alter Zeit [Supersberg, **Manhart**]; *C. Fräss-Ehrfeld*: Georgs **Khevenhüller**s Hochosterwitz: Festung, Manifestation, Kunstwerk [16e eeuw]; *W. Wadl*: 800 Jahre Stadt Friesach; *P. Wiesflecker*: Graz als innerösterreichische Residenz; *C. Fräss-Ehrfeld*: [Kaiser] Maximilian – sein Herz ruht in Brügge [erfgenaam van het hertogdom Bourgondië]; *L. Höbelt*: 'In Flandern reitet der Tod' [veel slagvelden: Antwerpen, Yper]; *F. Pichorner*: Der Beginn der österreichischen Herrschaft in den südlichen Niederlanden und die rolle von Johann Peter Graf Göess (1667-1716) [gezant in Den Haag; erfopvolgingsoorlogen; Karel III, de Quiros, van Savoye]; *E. Kernbauer e.a.*: Zur kunsthistorischen Aufarbeitung der Hinterlassenschaft der Erzhertogin Maria Anna in Klagenfurt [kunstverzameling; Joseph II, Frans I Stephan van Lotharingen].

Zuid-Afrika

Capensis, 2015-1. *O. Malan*: The genealogy of the shortlived German familiy **von Train** ... and the bed [Peek, Twachtman, von Thurn und Taxis, **Hildebrand**, von Württemberg, Kranz]; *K.S. Buys*: Yda Cornelia herbesoek [**Kellerman**, Magetsky, Schouten, Scheffer, Steyn, **Hougaard**, Coetsee, Dippenaar]; *N.J. Geldenhuys*: Moedverloor se vlakte; *M. Coetzee*: J.H. Connor: 1920 British Settler [Hastings, Mcleod, Maher, Roe]; John Murray, 11th duke of Atholl [Eastwood, Leach].

Idem, 2015-2 *D. Slinsby:* The Sistiana Story [schip; uit 1925]; *N. Mohr*: James **Lang** of Glencairn, Fort Jackson [McGill, Gibson, Gordon]; *G. Tillema*: Die **Bassons** van Simonsvlei, Simondium [le Roux, Louw]; *S. Kay*: **LeBoeuf du Plessis** se vertelling uit die ABO [Coetzer].

Idem, 2015-3. *G. Geldenhuys*: Aanvulling van 'n kwartierstaat van Petra **Müller** [Dannhauser, Smalberger, Rautenbach, **Dippenaar**, Eckart, van Blerk, Gildenhuys, **Sertyn**]; *J. Brand*: Andries Adriaan **Louw** (1862-1956), 'n Kort lewenskets [uit Fauresmith; exm. Murray, Malan]; *O. Malan*: Patronieme [weinig matroniemen; wereldwijd]; *P. Swanepoel*: Die soektog na Oupa Jacob **van Niekerk** en die weduwee **van Zyl** [de Villiers, Blomberg Haupt]; *S. Kay*: Oom Lebo vertel (2) [**du Plessis**; oorlogsherinneringen].

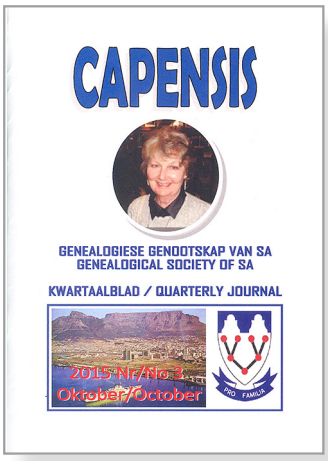

Idem, 2015-4. *P. le Roux*: In 'n dowwe spieël. Jan **Stemmet**, die raadselagtige glasemaker [1755-1818; VOC-er; Janse, Sadie, **Swanepoel**, Rykheer]; *C. Barker*: The voyagies of William **Baumann** [19e eeuw; Carroll, West, Herbert]; *J.A. Kok*: Watervoorsiening aan die Kaap die Goeie Hoop in die 17de en 18de eeuw; *S. Kay*: Oom Lebo vertel (3).

Idem, 2016-1. *R. van den Heever*: Johannes Meintjes (1923-1980) vir Dommies [kunstenaar; dagboeken; van Zyl, Rossouw, Fourie]; *S. Malan*: Ou sketse en skilderye in gesprek met genealogie [Erasmus]; *I.P. Bosman*: **Dippenaar** - 'n familie wat oor 'n wye spektrum strek [genealogie; **Depner** uit Wehlau/Oostpruisen; VOC]; Life and Times of Thomas **Hartley** (Senior) [uit Mansfield (GB)]; VOC-Dagregisters van 1692 [digitaal (http://tracinghistorytrust.co.za)].

Familia, jg. 52, 2015-2. *R.F. Crowther*: R.A.F. **Crowther**, Louisa C.M.S. **Lubbe** en hul kinders [Vorster, van Heerden, Delport, Oosthuizen]; *P. Kirkman*: Henry Francis **Fynn** [(1803-1861), exm. Copestick]; *M. de Villiers*: Die nageslag van Louis **Jordaan** [corr.; Droskie, Louw, Conradie, Joubert]; *D. Honour*: It's never too late [Edwards, militair]; *M. Louw*: Die herkoms van stamvader Adolph **Jonker** (1718-1779) [DNA-herkomst van niet- Europeaan!, afstammelingen van Jonker van Makassar en Rosetta van Bengalen]; *C. Els*: The **Gibson**s of Willowmore (1) [**Rye**, Moore, Williamson, Smith].

Idem, 2015-3. *C. Els*: The **Gibson**s of Willowmore, part 2 [soldaat; Hickey, Booysen, **Minnaar**, Trichardt, Whatley]; *Th. van Wyk*: Die **van Wyk**s van Vergelegen [Fourie, Cordier, de Jager, **Steenkamp**, Terblanché, de Villiers, Moster, **Redelinghuys**]; *M. Gundry*: Henry Allan Talbot **Bowe** [Blomkamp, How, Fabergé]; privacywetgeving [protection]; *R. Taljaard*: Wie het die 'A' Taljaard gelaat [Telgaard, Taillard, **Buijs**, Louwrens, Swart, du Plessis, Gunter].

Idem, 2015-4. *H. van Aswegen*: Die **Uitenweerde**s van die Kruispadomgewing van die Distrikt Reitz, Vrystaat (in die hart van die Riemland) [uit Amsterdam 1844, **Oosthuizen**, Wentzel, Moolman, Kemp]; *T. du Preez*: Persoonlikhede en emosies agter die name en datums in ons genealogieë; *E. Mazery*: Reverend James **Archbell.** His early years in South-Africa and Namibia; *L. Snabbert*: Marten Johannes **Slabbert**: twee persone, twee huwelike – wie trou met wie? [Boshoff x Gründlingh, Loots, Putter, Lombard, Gouws, van Deventer, de Beer, Cloete, Schutte, Gerber]; *E. Harmse*: Die **Harmse**'s as trekboere en op die groot trek [=**Harting**, 7 gen., 1714-1928; Zaayman, van der Linde, **Fourie**, Gouws, Swanepoel, Jordaan]; *C. Vermaak*: Ancestors at War [Martin, Weeker, Coleman]; *F. Naudé e.a.*: 'n Poolse familie in Suid-Afrika: **Masureik/Masuret** [Soublion, Fullard, Lucas, van Eeden, Butler, Bruwer, Swanepoel, van den Heever]; *H. Muller*: Op soek na m **Wandrag**-voorsate [uit Sangerhausen (D); Peensch, Niemand, Visagie, Badenhorst, Cloete].

Zwitserland

Bollettino Genealogico della Svizzera Italiana, jg. 18, 2014 nr. 18. *P. Wälti*: Studi genealogici in Svizzera [algemeen]; *C. Santi:* Demografia, famiglie e persone di Grono [immigranten; Viscardi, **de Sacco, Tognola, Nisoli]**; *G. Giananazzi*: L'albero dei **Bettelini** e la cartera di agliaso [wapen]; *C. Azzi*: ... Fam. **Azzi** di Ponte Capriasca e Caslano [Bottani, Signorini, Mainini, Biasca, Salvadè; boedelbeschrijving 1831]; *G.G. Zanoli*: La fam. **Zanoli** di Gordevio in Olanda [in Leeuwarden en Laren; schoorsteenvegers en scharenslijpers; met schema 7 gen.; Bonetti, Veglio, Maddalena, Blanke, Jillings, Foulon]; *M. Sampietro*: I **Cometti** di Cerentino e gli **Allio** di Arzo.

Maajan – die Quelle, jg. 29, 2015 nr. 113/114. *J. Klose*: Mayer **Randegge**r [5 gen., 1805-1939; **Schott**, Galigo, Jung, de Leuw, Baldwin, Adler, Rotschild, Schwarz, Friedenberg]; *D. Teichmann*: Hochzeitsliste des Naftali ben Schimon **Blum** (Elsass 1707-1750) [1765; Katz x Soultzmatt, Lévy, Rueff x Schwob, **Bloch**, Walch, Brunschwig, Weill]; *J. Sielemann*: Die Hamburger

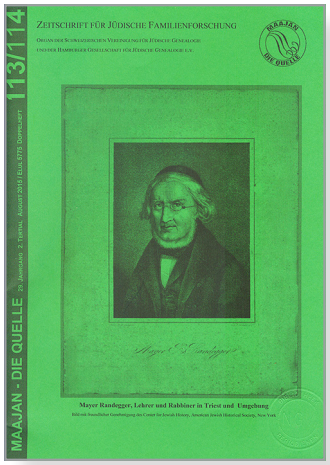

Adressbücher als Quelle der jüdischen Familiengeschichtsforschung [1782: 750 m/v, 20 Joden; 1904: Israeliten lijst: Aarons-Durlacher]; *S. Steckmest*: Die **Oppenheimer**s. Hamburger Kaufleute und Global Player [Leman (uit Amsterdam), Levy, Keckscher, **Mariboe**, Hertz, Heine]; *J. Kaldenbach*: Gelegenheitsfunde [Frankfurter Joden in het ONA van Amsterdam: **Lorcher**, Cohen, Coellio, Cotinho, **Waac**, Salomons uit Amsterdam; Moses, Israel].

Regio-Familienforscher [Basel], jg. 28, 2015-2. *H. Rauber*: Ein Kummetleib entstseht [paardenhamenfabricage; beschrijving; **Urech**]; Einwohners Lienzingen im Jahr 1693 [**Sprenger**, Riecker, Löw, Kolb]; Le Généalogiste de Haute-Alsace [**Aegler**]; Volkszählung Rappentzwiller 1796 [Seltensperger, Stehlin, Stecklin; **Eggensperger**]; Généalogie Jurassiene No 87 (2015) [**Rippstein**]; Digitalisering Basel 1225-1924; beschrijving archieven in Basel, Solothurn en Aargau.

Idem, 2015-3. *R.T. Hallauer*: Inventar des Beinwil-Mariastein Archivs, deel I [16e-19e eeuw]; *idem*: Der Glückshafenrodel des Zürcher Freischiessens von 1504 [loterijdeelnemers: Aebi-Zobrist]; Volkszählung in der Gemeinde Hagenthal-le-Haut/Elsass im Jahr 1796 [Böglin, Haas, Jermann, Kuenz, Levy, Salatin]; Genealogisch Centrum in Guebwiller gesloten; Im ersten Kantonsblatt von Basel-Stadt 1798 ist Merkwürdiges nachzulesen [signalement P. **Rubattel** (van moord beschuldigd), Mundtodt Erklärung J.R. Burkhardt]; *F. Osswald*: älteste Taufbücher Europas wieder in Basel als Nachdruck [1490-1797; 150 jaar touwtrekken om de teruggave: ze blijven in Londen, maar 2 kopieën gaan naar de St. Theodor; verkocht uit de erfenis van J.J. von Brunn; ook digitaal in te zien]; Kirchenbücher von Hegenheim 1606-1655 [voorbeeld Böglin; oorsprong Montbéliard/Fr.].

Idem, 2015-4. Zwitsers in Gens Nostra 2014; naamlijst Abrieder-Zwinger]; *P. Schermesser*: Die Antoniusbruderschaft in Issenheim und die **Schermesser** [geschiedenis vanaf de 4e eeuw; o.a. Ziekenzorg; testament uit 1512; **von Gersdorff** gen. Schylhans, von Rötteln]; Inventar des Beinwil-Mariastein Archivs [verv.; klooster; **Sager**]; vraag over schilderij uit 1554: **Spengler**; boek Die Furgge **–** ein Täufferroman [**Schilt**].

Idem, jg. 29, 2016-1. Genealogen-Hock: Christiane **von Goethe** (1765-1816); *L. Müller*: Nunniger Dorfnämme [veel varianten; Hänggi, Pflugy]; *J. Rauber*: Was hat Kunta Kinte mit Windisch zu tun? [**Rauber**]; Bibliothek-collectie met lijst: Abbi/Apel-Zimmermann in Laufenburg; OFB's: Mappach und Maugenhard 1582-1910, Tannenkirch 1588-2015, Wintersweiler 1528-2014, Schallbach 1528-2015; Inventar des Beinwil-Mariastein Archivs [verv.].

Van de tafel van het hoofdbestuur

Het hoofdbestuur (HB) houdt u via deze rubriek op de hoogte van zijn vele activiteiten

Een beknopt verslag van de Algemene Vergadering van 23 april jl. te Driebergen

Op de vergadering zijn afgevaardigden van 24 afdelingen aanwezig. Van de afgevaardigden van de afdelingen Betuwe, Kwartier van Nijmegen en Oostelijk West-Friesland is bericht van verhindering ontvangen. Verder zijn er genodigde diensthoofden en werkgroep- of commissieleden en enkele belangstellende leden aanwezig.
Voorzitter Toon van Gestel opent de vergadering. In zijn presentatie sluit hij aan bij het thema van 70 jaar NGV: 'de vrouw in de genealogie'. Hij memoreert, dat Mendel 150 jaar geleden vaststelde, dat de rol van 'het vrouwelijke' en 'het mannelijke' bij het doorgeven van erfelijke eigenschappen aan de volgende generatie gelijkwaardig is. Vervolgens belicht hij de belangrijke rol van vrouwen bij het ontrafelen van de erfelijkheid en in de zoektocht naar de familiebanden van de mensheid. Daarbij komt ook de belangrijke rol van vrouwen in onze vroege familiegeschiedenis aan de orde. Hij beveelt dan ook onderzoek naar de 'dameslijn' van harte aan.
Tijdens de mededelingen staat de voorzitter stil bij de in het afgelopen jaar overleden leden en hij memoreert de inzet van overleden leden die bijzondere inbreng hebben gehad in de vereniging. De vergadering gedenkt hen met een minuut stilte.
Vervolgens worden de notulen vastgesteld.

1. Verslag en financieel jaarverslag
Het jaarverslag van de vereniging wordt met enkele kleine aanpassingen vastgesteld. De kascommissie doet verslag van haar bevindingen met een aantal aanbevelingen om de jaarrekening en de begroting transparanter te maken. De jaarrekening wordt vastgesteld, de penningmeester wordt gedechargeerd voor het gevoerde financiële beheer en het hoofdbestuur voor het gevoerde beleid.

2. Huishoudelijk Reglement
Het door de Werkgroep Statuten en Huishoudelijk Reglement opgestelde huishoudelijk reglement (HR), dat het HB aan de vergadering heeft aangeboden, wordt vastgesteld en zal worden gepubliceerd op de website. Daarna treedt het in werking.
Er worden verschillende opmerkingen gemaakt en voorstellen gedaan. Het HB zal deze beoordelen en zo nodig verwerken in een wijzigingsvoorstel dat in het najaar zal worden behandeld. Met de nieuwe 'statuten en het huishoudelijk reglement' heeft de NGV een nieuw juridisch en bestuurlijk fundament. Dit vormt de basis om verder te bouwen aan 'de vernieuwende NGV-organisatie'. Daarmee kan de NGV nieuwe uitdagingen aan.

3. Toekomst
Het HB heeft een conceptbeleidsplan opgesteld voor de jaren 2017 tot en met 2020 dat in een vroeg stadium aan de AV wordt voorgelegd. De vergadering kan zich in de opzet en inhoud van het stuk vinden. Bij de opstelling van de definitieve versie neemt het HB de gemaakte opmerkingen in overweging.

4. Commissie huisvesting NGV
Commissievoorzitter Jos Taalman geeft een presentatie over de tussenresultaten van de commissie. Vanuit de gedachte 'Je kunt de wind niet veranderen, maar wel de koers verleggen waardoor andere inzichten aan de horizon verschijnen' heeft de commissie een aantal zaken beoordeeld. Deze zijn o.a.:
- voor welke functies van de NGV is een centrum nodig
- hoeveel oppervlakte is nodig
- welke collecties zijn 'uniek en volledig' en dienen of fysiek, of digitaal beschikbaar te zijn
- zijn exploitatielasten te verlagen door te kiezen voor een ander centrum, in eigendom of huur

De vergadering spreekt haar waardering uit over dit eerste resultaat en kijkt met belangstelling uit naar de definitieve rapportage met voorstellen in de aanstaande najaarsvergadering. Deze voorstellen zullen zijn gebaseerd op de onderzoekingen die de commissie verder zal doen.

5. Gens Nostra
De kosten van Gens Nostra (GN), vormen naast de huisvestingskosten, een grote lastenpost op de begroting. Gelet op het teruglopende aantal leden ontkomt de vereniging niet aan bezuinigingen. Een afgevaardigde constateert dat de kosten voor GN in 2015, na de keuze van een andere drukker, al sterk

zijn verlaagd en ziet nu een daling van het budget met 30%. De penningmeester geeft aan dat het grootste deel van het vrij te vallen budget besteed gaat worden aan automatiseringsactiviteiten. In een tijdperk van digitalisering dient immers een groot aantal zaken te worden verbeterd. In de afdelingen is het voorstel van het HB, om van 10 nummers per jaar terug te gaan naar 6, besproken en is een standpunt hierover ingenomen. Diverse afgevaardigden spreken hierover hun zorg uit. Het gaat volgens hen om een standpunt van actieve leden die op afdelingsbijeenkomsten aanwezig zijn, waarbij de zwijgende meerderheid buitenspel staat. Door middel van een hoofdelijke stemming, op basis van het ledenaantal per afdeling, wordt het voorstel met 65% voor, 34% tegen en 1% onthouding aangenomen.

6. Contributiesysteem
Het HB krijgt verzoeken voor differentiatie van het lidmaatschap. Hierbij gaat het onder meer om verstrekking van tijdschriften naar keuze in papieren of digitale vorm. In de in 2015 gehouden enquête is hierover een standpunt gevraagd van de leden. Het HB vraagt de vergadering om een standpunt over de vorm van een uit te werken model. Afgelopen jaar is een model met contributiebedrag met een kortingensysteem afgewezen. Het HB denkt nu aan een model met een basiscontributie en een opslag voor extra modules. Aan de voorwaarde van de vergadering, dat elektronische rechtstreekse communicatie of door middel van de website als vehikel daarvan, sterk wordt verbeterd, meldt het HB dat hier met veel energie aan wordt gewerkt en dat het dit najaar beschikbaar komt. Het HB krijgt voor de uitwerking verschillende aandachtspunten mee van de vergadering. Het nieuwe contributiesysteem zal verder worden uitgewerkt. Het wordt na verkregen instemming met ingang van het verenigingsjaar 2018 ingevoerd.

7. Samenstelling hoofdbestuur
In het hoofdbestuur zijn de leden Arie van Herk, Heimen Hooijer en Jaap van Zweeden statutair aftredend en er is een vacature. Voor de vacature is John Boeren beschikbaar (afdeling 's-Hertogenbosch en Tilburg). Betrokkenen verlaten de vergadering waarna deze spreekt over hun (her)benoeming. Na beraadslaging worden deze leden herbenoemd: Arie van Herk als secretaris, Heimen Hooijer als 2e penningmeester en Jaap van Zweeden als lid. John Boeren wordt benoemd als lid.

8. Erelidmaatschap Melanie Vulsma-Kappers
Het HB heeft na een verzoek daartoe van de afdeling Amsterdam e.o. het voorstel tot toekenning van het erelidmaatschap voorgelegd aan de vergadering. Mevrouw Vulsma heeft in haar 56 jaar durende lidmaatschap veel activiteiten verricht voor de vereniging. De voorzitter geeft via een woordspeling van o.a. productief, coöperatief, creatief, etcetera, de werkwijze en inzet van Melanie Vulsma weer. De vergadering besluit door middel van applaus het erelidmaatschap toe te kennen. Melanie Vulsma die onder de indruk is van de woorden van de voorzitter, bedankt voor de toekenning en constateert dat haar 56-jarig lidmaatschap door deze toekenning is omgezet naar 'levenslang'.
Na een korte rondvraag met aandachtspunten voor het HB sluit de voorzitter, onder dankzegging voor ieders betrokkenheid en inbreng, de vergadering en wenst eenieder een goede terugreis.

Nieuw Hoofd van Dienst Public Relations

Op de vacaturemelding van een Hoofd van Dienst PR is gereageerd door Dick Waalboer van de afdeling Oostelijk West-Friesland. Het HB heeft hem inmiddels benoemd als Hoofd van Dienst en wenst Dick en het team succes bij de invulling van de activiteiten.

Vernieuwing website NGV

Het project Zeester omvatte de vernieuwing van de website van de NGV. Op 5 maart jl. heeft een sessie met webmasters en PR-functionarissen van de afdelingen plaatsgevonden over de voortgang van het project en is e.e.a. inhoudelijk gepresenteerd. Het belang van een actuele en goed doorzoekbare website wordt steeds groter. In de AV is hier enkele malen urgente aandacht voor gevraagd. Er is al veel werk verzet.
Vanwege de complexiteit van de materie heeft het HB ervoor gekozen om advies in te winnen bij een extern bureau. Daarbij is gebleken dat de aanpak met Zeester zeker tot verbetering zal leiden, zij het dat de gekozen methode weinig toekomstbestendig is. Om die reden zal over 3 tot 4 jaar wellicht weer een update nodig zijn. In overleg met het betrokken team heeft het HB een sessie belegd bij dit bureau. Na die sessie heeft het HB besloten, dat we nu, zonder dat dit tijdverlies oplevert, in één stap naar een toekomstbestendige aanpak gaan.
Inmiddels zijn de besturen, de webmasters en PR-functionarissen van de afdelingen geïnformeerd. René van Stipriaan zal het project Feniks gaan leiden en samen met het team aan de slag gaan. Uitgangspunt is dat eind december een vernieuwde website operationeel is. Met deze keuze wordt tevens het content-beheer (het beheer van de afzonderlijk aangeleverde onderdelen) eenvoudiger. Nu dient een webmaster kennis te hebben van HTML, straks verloopt het via WordPress, een Content Management Systeem (CMS) dat veel weg heeft van het werken met een tekstverwerker. De opmaak van de content wordt via dit CMS geregeld.

Bestuurlijke onderwerpen

Het HB is druk bezig met de voorbereiding van de Algemene Vergadering op 26 november aanstaande. Het concept Beleidsplan 2017-2020, vermeld onder punt 4 van dit verslag, wordt geactualiseerd. Op basis hiervan wordt een werkplan 2017 opgesteld.

Arie van Herk, secretaris HB

Colofon Gens Nostra

Gens Nostra is een uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging. Het adres van de vereniging is: Papelaan 6, 1382 RM Weesp, Postbus 26, 1380 AA Weesp
info@ngv.nl • www.ngv.nl

Losse exemplaren
Losse exemplaren kosten € 3,50, aanvragen bij de Dienst Bestellingen. Na betaling van de toegezonden factuur worden de tijdschriften toegezonden.

Overdrukken
Op de website www.ngv.nl zijn onder Actueel/Websteks Diensten/Gens Nostra de inhoudsopgaven van alle jaargangen vanaf 2005 te vinden. Wij streven er naar de huidige jaargang in PDF beschikbaar te maken voor downloaden en afdrukken.

Redactie
Rob Dix, Frits van Oostvoorn (hoofdredacteur) en Maja Westhoff.
Redactiemedewerkers: Hans van Felius, Ton van Hulzen,
Bert Kamp, Leny van Lieshout, Mirjam Neuteboom-Dieleman en Harmen Snel.

Aan dit nummer werkten mee
Petronella J.C. Elema, Peizerweg 70-14, 9726 JN Groningen, pjc.elema@planet.nl
Jenny Hoolt, Teslastraat 16, 1098 VE Amsterdam, jhoolt@kpnplanet.nl
Mieke Naber, 3 Rue des Ramiers, 40480 Vieux-Boucau-les Bains, Frankrijk, mieke.naber@laposte.net
Hans Nagtegaal (Henk Morien), Sibeliuslaan 4, 2625 ZC Delft, h.k.nagtegaal@gmail.com
Willem J.C. van der Pol, Van Doesburglaan 1, 3431 GB Nieuwegein, cvanderpol@kpnmail.nl
Ben Wijdeveld, Vijverhoef 10, 5655 KA Eindhoven, benwijdeveld@xs4all.nl

Redactiesecretariaat
Postbus 26, 1380 AA Weesp
GNredactie@ngv.nl

Richtlijnen voor de auteurs
kunt u vinden op de webstek van Gens Nostra: www.ngv.nl onder Actueel/Websteks Diensten/Gens Nostra

Vormgeving en opmaak
Stip.nl - Driebergen
Gebruikte lettertype: Apex New

Druk en afwerking
Grafiservices, Utrecht

Oplage
Gens Nostra wordt gedrukt in een oplage van 7800 exemplaren.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Voor het overnemen van artikelen of delen daarvan, is toestemming nodig van de redactie.

ISSN 0016-6936, © NGV, Weesp

Lidmaatschap van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Adreswijzigingen, bericht van overlijden en andere mutaties uitsluitend melden via het emailadres ledenadministratie@ngv.nl of per post aan nevenstaand adres.

Contributie: Gewoon en buitengewoon lidmaatschap: € 46 (korting op het lidmaatschap bij automatische afschrijving € 1) per jaar inclusief de inschrijving bij één regionale afdeling. Gezinslid: € 11 per jaar. Voor in het buitenland wonende leden is de contributie € 49. De extra € 3 is voor toezending van het afdelingsblad. Gens Nostra onvangen zij digitaal of met een toeslag van € 40 bij toezending per post. Bijkomende inschrijving bij een extra regionale afdeling: € 11 per jaar; bijkomende toezending van het Heraldisch Tijdschrift € 20 per jaar.
Contributiebetaling: vóór 1 maart van het lopende kalenderjaar (bij voorkeur door een machtiging tot automatisch afschrijven) franco aan de NGV.
Opzegging lidmaatschap: schriftelijk aan nevenstaand adres of via het emailadres ledenadministratie@ngv.nl vóór 30 november van het lopende kalenderjaar.
Betalingen: svp op de volgende rekeningen:
Contributie: NL02INGB-0000547064.
Dienst Bestellingen: NL42INGB-0003639286, alleen betalen na ontvangst factuur.
Overige betalingen: NL02INGB-0002843032.
Betalingen van buiten Europa uitsluitend via PayPal op info@ngv.nl; cheques worden vanwege de hoge kosten niet geaccepteerd. Alle rekeningen lopen bij de ING en staan op naam van de NGV. BIC van de ING bank is: INGBNL2A.

Verenigingscentrum Weesp
In het Verenigingscentrum zijn gevestigd:
Bibliotheken, Biografische Documentatiedienst, Knipseldienst, Heraldisch archief en Dienst Microfiches.
Openingstijden: donderdag en zaterdag van 10-16 uur (behalve op feestdagen). Vrije toegang voor leden; voor niet-leden € 5.- per keer met een maximum van drie keer.
Telefoon: 0294-413301, tijdens de openingstijden.

Adressen van andere diensten en afdelingen
Dienst Bestellingen, Contactdienst, Dienst Public Relations, Dienst ComputerGenealogie: Postbus 26, 1380 AA Weesp.

Doelstelling Vereniging
De vereniging heeft ten doel het bevorderen van de beoefening van de genealogie, de verbreding en verbreiding van de kennis daarvan en van al hetgeen daar aan verwant is. De vereniging beoogt daarmee zonder winstoogmerk het algemeen nut te dienen.
ANBI: De Nederlandse Genealogische Vereniging is aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling. Dit houdt in dat de NGV geen erf- of schenkbelasting hoeft te betalen over ontvangen erfenissen en schenkingen.
Degene die de NGV een schenking doet, kan zijn gift van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken (binnen de daarvoor geldende regels).

Algemeen Nut Beogende Instelling
ANBI

GensDataPro, het stamboomprogramma van de NGV, is hét programma bij uitstek voor de genealoog die meer wil dan alleen een opsomming van namen en jaartallen. In GensDataPro plaatst u al uw familiemateriaal zoals foto's, scans en bronteksten, eenvoudig bij de juiste gegevens waardoor ze makkelijk zijn terug te vinden.

Ook het rechtstreeks importeren van aktegegevens van de WieWasWie bronnen, met aanmaak van de bron en vermelde personen en relaties, zorgt voor een perfecte registratie van uw gegevens. De uitvoer van GensDataPro is een speerpunt van het programma.

Uitvoer naar Microsoft Word (bijv. voor het samenstellen van een boekwerk) bevat onder meer:

- Een automatische index op persoonsnamen en/of adressen
- Overzicht met bronvermelding inclusief foto/scan van de bron.
- Foto's op de juiste plaats bij de betreffende persoon en naar wens geschaald.
- Pasfoto's van gezinsleden na elk gezin.
- Getuigen als daadwerkelijke personen in de database, die aldus ook met bladzijdeverwijzing in de index komen te staan.
- Tekstuele uitvoer met kant en klare pagina-instellingen en bijgeschaalde foto's, waardoor het maken van een boek sterk wordt vereenvoudigd.

Voor publicatie naar het web zijn meerdere mogelijkheden, waaronder een eenvoudige website met naamindex, een php uitvoer (dynamische stamboom) en een directe uitvoer naar Genealogie Online van Bob Coret.
Met GensDataPro scant of kopiëert u foto's eenvoudig naar de dossiers van personen, bronnen of adressen. De dossiers kunnen ongelimiteerd foto's bevatten en foto's kunnen in meerdere dossiers worden geplaatst (handig bij groepsfoto's), met aanduiding van waar de persoon op de foto staat.
En zo zijn er nog tal van unieke mogelijkheden, alles wat een serieus genealoog nodig heeft. En bovendien: een buitengewoon toegewijde en kundige helpdesk van de NGV Dienst Computergenealogie. Lees er alles over op www.gensdatapro.nl, of probeer de demoversie die u daar kunt downloaden. GensDataPro is te bestellen in de webwinkel van de NGV: www.ngv.nl